

De Moeial

Studententijdschrift van de Vrije Universiteit Brussel in samenwerking met BSG, Studiekring Vrij Onderzoek en Dienst Cultuur

DE SINT KOMT! (ook voor wie *De Moeial* leest)

* 20 VRIJKAARTEN VOOR CONCERT: pagina 12!

* GRATIS FILMVERTONING: pagina 12!

De Catastrofe van Bologna

Een drama in drie bedrijven

*Universiteiten hebben de plicht mee te evolueren met de maatschappij*¹.

*The failure of progressive educational reforms stems from the contradictory nature of the objectives of its integrative, egalitarian and developmental functions in a society whose economic life is governed by the institutions of corporate capitalism. (...) Educational change has historically played the role not of a complement of economic reform, but as a substitute for it.*²

Van Parijs naar Bologna...

Er wordt de laatste tijd nogal wat afgezeverd over 'Bologna'. 'Bologna' komt eraan, en het is onvermijdelijk. 'Bologna' zal pijn doen, maar we moeten wel. Is 'Bologna' een verschrikkelijke ziekte? Het lijkt er wel wat op. Dit toverwoord slaat op een gezamenlijke *intentieverklaring* van een derigal Europese onderwijsministers, openbaar gemaakt in juni van vorig jaar. De 'Bolognaverklarung' was zelf gebaseerd op de in 1998 ter gelegenheid van de achthonderste verjaardag van de Parijse Universiteit vrijgegeven

'Sorbonneverklaring', ondertekend door de onderwijsministers van de vier grootste lidstaten van de Europese Unie, te weten Frankrijk, Duitsland, Italië en het Verenigd Koninkrijk. Enig stof dwarrelde op, en dat stof is ondertussen aan het uitgroeien tot een ware zandorkaan. Dit hoeft niet te verbazen. Beide verklaringen (zie kaders) komen neer op niet meer of minder dan het voorstel om een "eengemaakte Europese hoger onderwijsruimte" tot stand te brengen door de gelijkschakeling van de in de verschillende landen bestaande hoger onderwijsystemen, op basis van één algemeen model. So what

hoor ik u, zeer terzake doende, al denken. Laten we, voor we daarop terugkomen, eerst eens kijken wat er precies in staat.

Het gebrom van de inleidende woorden even terzijde schuivend, zien we in beide teksten drie elementen terugkomen: 1) "leesbare" en "vergelijkbare" graden; 2) invoering van een op twee grote studiecycli gebaseerd curriculum. De structuur van die cycli - een "undergraduate" van minimum drie jaar en een "graduate" die moet leiden tot een masters, en dan eventueel tot een doctoraat, lijkt niet alleen in terminologie verdacht veel (lees verder p 2)

Editoriaal Student-en- vertegenwoordiging

De VUB-verkiezingen

U heeft het misschien niet onmiddellijk gevoeld, maar op 15 november trok er een ernstige aardverschuiving door de VUB. Het zijn alweer enkele schilderachtige dagen die de verkiezingen van de Sociale Raad (SoR) en Raad van Bestuur (RvB) scheiden van deze hoopvolle decemberdag, maar de (stijl)breuk die de verkiezingsuitslag heeft veroorzaakt, is en blijft een feit. Voor het eerst sinds heeeceel lang hebben andere studenten dan studenten van *De Lijst* verkozenen in de SoR. Meer nog, vier van de zes studentevertegenwoordigers die rechtstreeks verkozen kunnen worden voor de SoR, komen van de lijst *Student*. (zie verder voor de verkiezingsuitslagen). 30% van de studentenpopulatie was bereid om een stemhokje binnen te stappen en een stem uit te brengen. Deze participatie is nog steeds niet bepaald oogverblindend, maar overstijgt in ieder geval de beschamende percentages van de voorbije jaren.

Het was een koortsachtige verkiezingsdriedaagse (13-15 november 2000). Niet alleen voor de directe betrokkenen die als Visjnoc in elke faculteit, op de campus in Eterbeek, Jette én Rhode tegelijkertijd aanwezig waren, maar ook voor de studenten die daar dertel rondhuppelden. Zij kregen willens nilens papieren in de handen gedrukt van kandidaten en sympathisanten van *De Lijst* en *Student*. De SoR- en RvB-kandidaten gaven dan zelf nog een woordje uitleg waar gewenst. Sommigen waren hierin al wat volwassener dan anderen (zoals de kloekke ex-BSG en BSV-voorzitter bijvoorbeeld, die door de uitleg van iemand van de "concurrerende lijst" heen bulderde dat "Dat allemaal gelogen is!"), maar de studenten lieten zich niet intimideren.

Een zware taak

Er wacht de nieuwe verkozenen een zware taak. Het nalatenschap van vele jaren *Lijst*-bestuur in de SoR bestaat immers uit diepe financiële putten en een gebrek aan geloof en interesse in de SoR bij de studenten, het academisch personeel én de hogere VUB-bestuursorganen. Daarenboven zullen uitzonderlijk belangrijke dossiers, zoals het *Masterplan Huisvesting* (zie verder in deze Moeial), besproken worden in het komende werkingsjaar.

De toekomst van de SoR zal op vele manieren bepaald worden door dit werkingsjaar. Voor de nieuwe studentevertegenwoordigers is de tijd dan ook gekomen om de daad bij het woord te voegen (lees verder p.2)

DE MENSEN ZONDER PAPIEREN BOVEN DE IJSKELDERS!

Een twintigtal sans-papiers verblijft momenteel tijdelijk aan de VUB. Hun bezoek plaatst de vluchtelingenproblematiek opnieuw in de schijnwerpers.

Zaterdag 25 november laatstleden is er brand uitgebroken in de Brusselse Begijnhofkerk, die nog steeds bewoond werd door een twintigtal mensen zonder papieren. Door gebruik te maken van het kerkasiel wilden deze sans-papiers gezamenlijk een signaal uitzenden naar de overheid en de Belgische bevolking over de precare toestand waarin deze mensen zich bevinden. Bij de brand werd het volledige dak van de kerk verwoest en de sans-papiers werden verplicht de kerk te verlaten. Sindsdien staan ze op straat. Het gaat hier om dezelfde groep die een kleine twee jaar geleden twee weken lang aan de V.U.B. universiteitsasiel genoot. De mensen zonder papieren van de Begijnhofkerk weigeren de groep te ontbinden en individueel een onderkomen te bekomen. Indien de groep wordt opgesplitst verliest de actie immers haar waarde. Bovendien zijn deze mensen veel kwetsbaarder indien zij individueel verder moeten. Reeds een van hen is opgepakt en in afwachting van zijn uitzwijzing opgesloten.

De V.U.B. heeft toegezegd in een tijdelijk noodonderdak te voorzien voor de mensen zonder papieren van de Begijnhofkerk. Van vrijdag 1 tot en met maandag 11 december verblijven ze in de ruimte boven de ijskelders

aan de Waversesteenweg naast de Colruyt (waar het wetenschapsfestival doorging, alias de oude PK-zaal). Bedoeling is dat in die periode naar een beter onderkomen gezocht wordt.

Het vluchtelingenprobleem is nog lang niet opgelost en het is belangrijk dat het maatschappelijk debat hierover niet verslapt. Deze sans-papiers zijn exemplarisch voor hun vele lotgenoten. Het versterken van het fort Europa vormt de primaire en dikwijls enige bekommernis van het Europese vluchtelingenbeleid. Het verhogen van de muren onttrekt de problemen aan het zicht, maar helpt niets aan de oorzaken van het migratie- en vluchtelingenfenomeen. Het huidige vluchtelingenbeleid marginaliseert en criminaliseert die mensen die in eerste instantie slachtoffers zijn. Vluchtelingen en migraties stromen voort uit ongelijkheden op wereldvlak. Dringend aan een structurele oplossing werken (al was het maar de bereidheid daarmee te beginnen!) is niet alleen vanuit menselijk, maar ook vanuit realistisch oogpunt broodnodig.

Hopelijk draagt dit korte verblijf van de sans-papiers bij tot verdere discussie en engagement. Hopelijk brengt het een hernieuwd debat op gang, gestoeld op de basisidee van onze alma mater, nl het vrij onderzoek, vrij van vooroordelen. Een open en menselijk debat, noodzakelijk als basis voor een structurele oplossing.

Anne Winter

INHOUD

pagina 2
Edito - Bologna

pagina 3
Bologna - Column

pagina 4
Masterplan Huisvesting

pagina 5-6
Interview met ABVV

pagina 7-8
Interview met Gert Eraerts

pagina 9
Privatisering ivoren toren

pagina 10-11
Verdraaiing van onwelkome boodschap

pagina 12
Concert - Film

pagina 13
Vervolg Eraerts - Concert

pagina 14
All that jazz

pagina 15
Nog meer jazzzzzz

pagina 16
Amos Oz
pagina 17
Column - Fabeltjeskrant

pagina 18
Vervolg Fabeltjeskrant - Artis

pagina 19
Cultuurkrant

pagina 20
HiHiHi

(vervolg van p.1-Bologna) op wat nu in voege is aan de meeste Angelsaksische universiteiten, zeker als we de niet vernoemde, maar wel duidelijk gedachte 'Bachelor' invullen als naam voor het "undergraduate"-diploma: 3) invoering van een systeem van "credits" (kredietpunten), ook al een aap die geschud wordt uit de Angelsaksische mouw³. De redenen waarom zijn op het eerste gezicht in beide verklaringen nogal verschillend. De Sorbonneverklaring zegt dat "Europa" niet alleen een kwestie mag zijn van de Euro, de banken en de economie in het algemeen; er moet ook een "Europa der kennis" komen. 'Bologna' daarentegen zegt alleen dat het rap moet gaan, en dat de bedoeling is het "Europese onderwijssysteem" wereldwijd te promoten. *We must in particular look at the objective of increasing the international competitiveness of the European system of higher education*, wordt elders in de tekst nog gezegd. Wat is het nu: kennis of commerce? Deze schijnbare contradictie lost zich op wanneer we gaan kijken naar de oorsprong van, de redenen voor het ontstaan van deze verklaringen. Laten we eens bij enkele specialisten te rade gaan, vooreerst in eigen land.

Eén van de belangrijkste redenen om "Bologna" te steunen zijn de ontwikkelingen in de internationale economische politiek, zegt Dirk Van Damme, voormalig adjunct-kabinetschef van het ministerie van Onderwijs. *Zo is het aan iedereen voorbijgegaan (...) dat de Verenigde Staten op de WTO-top in Seattle ook de vrijmaking van onderwijsdiensten*

hebben voorgesteld. Mocht deze top over verdere liberalisering van de wereldhandel niet zijn mislukt en indien de VS op dit punt hun slag tegen het totaal omvoerbare Europa hadden thuisgehaald, dan was de volledige liberalisering van het hoger onderwijs een feit. (...) De naar verluid

Australië en Japan 'onderwijs-ondernemingen' evenwel de Europese onderwijsmarkt niet overnemen, aangezien zo'n onderwijsmarkt helemaal niet bestaat. De EU - vergeet niet: dat betekent in wezen de Europese Commissie als baas van de "eengemaakte Europese markt" - heeft

weggeveegd. Is er dan een probleem?

De achtergronden van 'Bologna'

Er is een groot probleem. Het wegvallen van het IJzeren Gordijn heeft de wereldwijde strijd voor economische hegemonie tussen de 'bevriende'

(UNICE) kunnen wat dat betreft een indrukwekkend palmares voorleggen, de "eengemaakte markt" en de "eenheidsmunt" ("EURO) op kop". Op wereldvlak zien we eenzelfde mechanisme. De Westerse landen maken gebruik van de Wereldhandelsorganisatie (WHO) en haar voorganger de *General Agreement on Tariffs and Trade* (GATT) gebruik om overal ter wereld markten en sectoren voor liberalisering open te breken⁸, maar staan in dit proces tegelijkertijd als onverzochte concurrenten tegenover elkaar. Onderwijs, en meer in het bijzonder hoger onderwijs (en onderzoek), wordt in deze context hoe langer hoe meer gezien als een wapen in de economische oorlogvoering, en wel één dat maximaal "gemobiliseerd" moet kunnen worden. Voor fantasietjes als "culturele eigenheid" is in dat denkkader geen plaats. In een rapport uit 1989 (!) stelt de ERT: *European education is founded on national premises and on widely diverging ideologies. Faced with European economic integration and the free movement of labour, national thinking should be replaced by a unified European concept.*⁹ Aan de overkant van de Atlantische oceaan denkt men er net zo over. David Rothkopf, een hoge ambtenaar uit de eerste regering Clinton, heeft daarover zo zijn eigen ideeën: *pour lui, le déclin des différences culturelles est un facteur du progrès de la civilisation. Il distingue ce qu'il appelle les "éléments subversifs" de la culture - les religions, les langues, les croyances politiques et idéologiques de ceux qu'il convient de promouvoir: nourriture, vacances, rituels et musique.* (sic!!!)¹¹ Hij staat daarin niet alleen: *Globalisation is us!* aldus Thomas Friedman in de *International Herald Tribune* op 10 februari 1997...

(lees verder op p.3)

Verkiezingen voor de Sociale Raad - De Resultaten:

Effectieve kandidaat:	Plaatsvervanger:	Lijst	Voorkeurstemmen	Verkozen?
AMPE Els	VAN DEN CRUYCE Joost	De Lijst	672	Ja
BLOMME Pieter	WINTER Anne	Student!	647	Ja
DEHON Pieter	FLAMENT Jan	Student!	512	Nee
DESCHACHT Nick	VAN DE POEL Ellen	Student!	530	Ja
DESMET Marleen	ANDRIES Johannes	De Lijst	463	Nee
DEVREESE JURGEN	RANQUIN An	De Lijst	418	Nee
ENGELS Tim	VAN DER LAAK Maartje	Student!	551	Ja
KARAKOC Nihal (Ozge)	BONNET Magalie	Student!	511	Nee
PEETERS Stijn	CROON Petra	De Lijst	512	Nee
SOTTIAUX Katrien	VANDEMEULEBROUCKE Bjorn	Student!	527	Ja
UYTTEBROECK Ronny	SCHUEREMANS Jiri	De Lijst	361	Nee
VAN DE VELDE Kirsten	BRIGA Michail	De Lijst	564	Ja

De nieuwe Sociale Raad (SoR) treedt in werking vanaf januari 2001

*meer dan honderd buitenlandse (meestal Amerikaanse of Australische) onderwijsinstellingen die vandaag vertegenwoordigers of lobbyisten hebben in Brussel, verkennen de markt intensief in afwachting van dat ogenblik.*⁵ En Bologna moet ons daartegen beschermen: *Gaan wij ons verdedigend opstellen tegenover de Amerikanen die hier de markt proberen in te pakken en gaan wij anderszins als Europese instelling zelf de internationale markt op? Komt er zoiets als een Europese onderwijsstandaard tegenover de Amerikaanse?*⁶ Op dit ogenblik kunnen deze "buitenlandse" (het gaat altijd uitsluitend over de Verenigde Staten

geen enkele bevoegdheid voor (hoger) onderwijs. Artikel 126 van het Verdrag van Maastricht, dat een heel voorzichtige opening creëerde voor initiatieven op Europees niveau, laat de Commissie enkel toe samenwerking aan te moedigen, zonder afbreuk te doen aan de totale soevereiniteit van de Lidstaten m.b.t. inhoud en vorm van hun onderwijssystemen. Dit is heel bewust zo gedaan: de cultuur-historische een politieke eigenheid van de verschillende landen, zoals weerspiegeld in hun verschillende onderwijssystemen, zou immers door de uniformiserende tendensen van het internationale kapitalisme onoverbiddebaar worden

Westerse grootmachten onvergelijklijk op de spits gedreven. Bovendien is door de ineenstorting van het communisme elk politiek tegengewicht tegen de verspreiding van het neo-liberalisme als maatschappijmodel volledig weggevoerd. Om zich in deze nietsontziende concurrentiestrijd te kunnen handhaven, zet de Europese grootindustrie de Europese Commissie en de nationale regeringen onder druk om de liberalisering van alle sectoren van het maatschappelijk leven binnen de Europese grenzen versneld door te voeren. Haar machtige lobbygroep European Round Table of Industrialists (ERT) en haar werkgeversfederatie

schrijft.

De goedkeuring hiervan heeft ernstige implicaties. Waakzaamheid is dan ook geboden! Lees verder in deze krant over de gevaarlijke implicaties van deze verklaring.

Stefan Prins

(vervolg van p.1-Editoriaal)

en de VUB opnieuw een betekenisvol, toekomstgericht en sociaal beleid te geven. Wij wensen hen het allerbeste en zullen de komende gebeurtenissen en beslissingen uiteraard met argusogen volgen.

Hoe zal de nieuwe SoR (die in februari officieel in werking treedt) er concreet uitzien? Bij het ter perse gaan van deze editie, kon hierover nog geen uitsluitsel gegeven worden. Zoals gezegd onderschrijven vier van de zes rechtstreeks verkozen studentenvertegenwoordigers het programma van *Student*. Een absolute meerderheid dus. Maar de SoR mag nog twee studentenvertegenwoordigers van de RvB coöpereren en aangezien *Student* niet is opgekomen voor de RvB (en daar dus geen vertegenwoordigers heeft) zullen die twee plaatsen ingevuld worden door leden van *De Lijst*. Dit resulteert in vier studentvertegenwoordiging van De Lijst en versus vier van Student. Ook over het voorzitterschap van de SoR is het laatste woord nog niet gezegd. In principe mag ieder lid van de SoR zich kandidaat stellen voor deze functie en de functie van voorzitter, maar de eerlijkheid van de democratische representatie gebiedt dat deze functies ingevuld worden

door de "partij" die de meeste stemmen en dus vertegenwoordigers heeft, in dit geval *Student*.

We willen een ander beleid

Ook andere instanties wilden hun zegje doen over de verkiezingen en het VUB-beleid. Jo Coulier bijvoorbeeld trok in naam van de ABVV aan de alarmbel, door een open brief ("Laat uw sociale sector niet commercialiseren") uit te delen in het restaurant ten tijde van de verkiezingen. Kriek op het VUB-beleid (i.h.b. op het Masterplan huisvesting en de "rationalisatie" van het restaurant) werd gevolgd door de oproep "We willen een ander beleid". (Lees hierover ook het interview met Jo Coulier elders in deze krant.)

DeKrant is (weer) plezant

De objectieve berichtgeving over de verkiezingen van *De Krant* en de journalistieke vakkundigheid waarmee hun redactie haar nieuwste editie (jaargang 8, nr.2, 13/11/2000) gestalte gaf, was opnieuw voorbeeldig. Net als twee jaar geleden (Jaargang 6, nr.2, 4/11/1998), toen een ex-vorzitter en redactielid van *De Krant* opkwam voor *De Lijst*, slaagde *De Krant* erin enkel verkiezingspropaganda voor *De Lijst* te publiceren. *De Lijst* kreeg deze keer an-

derhalve pagina (plusminus een kwart van de ruimte in *De Krant*) om te vertellen hoe belangrijk rechtvaardigheid, solidariteit en, in het verlengde daarvan, een goede verlichting op de campus en de vijftienminuten-computer wel is voor hun kandidaten.

Onderaan pagina 4 prijkt dan de groepsfoto van de kandidaten van de lijst *Student* (verkeerdelijk *De Studenten* genoemd). Naast die foto kon de geïnteresseerde lezer deze vetgedrukte woorden terugvinden: "De lijst van *De Studenten* verkoos een groepsfoto boven individuele foto's en vond het verder niet belangrijk om begeleidende tekstjes te geven." Hoho, dacht de journalist, dit ruikt naar partijdigheid en intellectuele luiheid bij *De Krant*! Dit bedenkend, liep ik de drukstemmenronselende kandidaten van *Student* tegen het lijf. Intussen paars aangelopen van woede over deze farce in *DeKrant*, vertelden ze me dat de platformtekst van *Student* wel degelijk was ingediend op de redactie van *DeKrant*. "Niets gevonden!". sprak een volwaardig redactielid van *DeKrant*, daarmee de zaak afhandelend. "De persoon op onze redactie die zich hiermee (en met het niet gepubliceerd dubbelinterview tussen *De Lijst* en *Student*, n.v.d.r.) bezighield, was immers niet meer te vinden." Spijtig. Dan hebben ze hun kolom-

men maar gewijd aan virtueuze dif-fouten, een enquête over de ongemakken van kakkerlakken en ander leuks.

Maar "eigenlijk doet het er weinig toe voor wie je juist stemt.", aldus het editoriaal! Waar maken we ons dan nog druk over?

Bologna-verklaring

Genoeg gelachen nu. Er zijn ernstigere problemen. In 1998 werd, in het verlengde van de Sorbonne-verklaring van 1997, te Bologna een intentieverklaring goedgekeurd die een ernstige bedreiging vormt voor het democratische karakter van het (hoger) onderwijs in Europa. Het debat rond deze Bologna-verklaring is in onze buurlanden (vooral noordelijke) al volop aan de gang. Enkele dagen geleden (maandag 4/12/2000) liet onze nieuwe rector Ben van Camp in *De Morgen* horen dat hij deze verklaring volledig onder-

(vervolg van p 2)

Bovendien is met de ver doorgedreven privatisering van het "intellectueel eigendom" als gevolg van de TRIPs-accorden in de schoot van de GATT-WTO (1994)¹² en de opname van 'onderwijs' op de lijst van economische "diensten" (services) ter liberalisering van d General Agreement on Trades and Services (GATS), het onderwijs zelf een potentiële miljardenbusiness geworden. Op het startsein voor zijn verslinding zit de internationale 'kennisindustrie' enkel nog te wachten. 'Life long learning' en 'Information Centred Technology' (ICT) zijn de hefbomen waarmee de economisering zal worden doorgevoerd. We begrijpen nu beter Dirk Van Damme's vrees. We denken evenwel dat zijn oplossing (Bologna) erop neer komt de pest met de cholera te bestrijden. Dit laatste vermoeden wordt bevestigd door Guy Haug, een onderzoeker in dienst van de Europese Retorenconferentie (CRE), een organisatie dat nauw aansluit bij de ERT¹³. *It is amazing that the possible inclusion of 'educational services' into the coming (1999; nvd) round of negotiations within the World Trade Organisation does not receive more attention in Europe, neither from the governments, the press or the higher education itself: the vast majority of rectors and international relations managers seem to be totally unaware of, or uninterested in these developments, however important they may be for the future of higher education as a key area for worldwide competition. (...) European higher education needs to learn to compete better in the world markets for higher education. Hij licht toe wat daarvoor nodig is: What should be achieved? Readable and comparable degrees, undergraduate*

and post-graduate levels in all countries, with a first degree no shorter than 3 years and clearly relevant to the labour market. ECTS-compatible credit-systems everywhere, a European dimension in quality assurance and an improvement of the free movement of students and teachers by structural reforms (basically by taking away the remaining obstacles). This is the main thrust of the Bologna declaration: a pledge freely taken by 29 countries to reform their own system in such a way that all systems converge. Kennis is commerce en vertegenwoordigt een enorm potentieel aan politiek-economische macht, dat is de oplossing van de daarstraks opgedoken tegenspraak. Moet er nog zand zijn?

De concrete gevolgen voor de structuur van het Belgische hoger onderwijs

De Vlaamse en Waalse hoger onderwijswetgeving groeide sinds de regionalisering van het onderwijs eind jaren tachtig meer en meer uit elkaar. Vooral aan Vlaamse kant werd sinds het begin van de jaren negentig onder impuls van de (katholieke) onderwijsminister Daniel Coens en in intieme samenwerking met de Vlaamse Interuniversitaire raad VLIR (dat wil de facto zeggen: met de Katholieke Universiteit Leuven) met de heretekening van het universitaire landschap in de richting van onderling concurrentie, "centres of excellence" - "rationalisering en optimalisering" in de New Speak van de regeringstechnocraten - en afbouw van de democratisering (ingangsexamens geneeskunde) een aanvang gemaakt¹⁴. Niettemin zijn vergelijkbare tendensen ook in het Franstalige landsdeel te bespeuren. Er zijn

dan ook meer dan voldoende parallellen om een kort overzicht van de te verwachten ontwikkelingen in toto te geven.

Het Belgische hoger onderwijs bestaat eigenlijk uit twee soorten instellingen, hogescholen en universiteiten, en uit drie soorten curricula ("opleidingen" heet dat tegenwoordig): korte type, lange type en universitair. Het eerste type duurt drie jaar, de twee anderen telkens 2X2 jaar. Het eerste leidt tot een graad, de twee anderen tot een kandidaats en een licentiaatsdiploma.

De licentiaatsdiploma's verschillen wel, want het eerste is 'van academisch niveau' en het tweede is simpelweg universitair. In tegenstelling tot de heersende mde om dit allemaal "ingewikkeld" en "inefficiënt" whatever that may mean te vinden, is dit allemaal - zeker in vergelijking met de ons omringende landen - redelijk eenvoudig, duidelijk omschreven, en historisch perfect interpreteerbaar. Enkel in de paar gevallen waar er gelijksoortige naamgevingen en overlappende deeldomeinen zijn, zoals bijvoorbeeld bij de toegepaste economie, of de architecten, treden soms naar buiten (en dan nog vooral enkel naar het buitenland) "omreklingsproblemen" op, omdat het hoger onderwijs in de meeste landen totaal verschillend is georganiseerd. De uitspraak in de Bolognaverklaring, dat er zich een "tendens" naar het Angelsaksische systeem aftekent, is dan ook de ongelooftlijkste dikke quatsch (of de ongelooftlijkste demagogie). Correcter is de beschrijving van Rector De Jaeghere uit 1992: *Het Europa van de universiteiten komt echter ook in mening opzicht als een puzzle over, een puzzle die uit honderden instellingen, tientallen verschillende soorten diploma's en eventueel particularismen bestaat. Het is dan ook niet verbaasd*

*dat het universitair onderwijs niet vermeld werd bij de ondertekening van het Verdrag van Rome, in 1957. Men was toen van oordeel dat de universitaire gemeenschap, met haar particularismen, beter buiten het economische Europa bleef.*¹⁵ Let wel, dit is een kracht, geen zwakte. Het is juist dit patchwork dat Europa mee gestalte gegeven heeft, zoals Bologna en de ERT beiden erkennen¹⁶. Hieruit volgt dat enkel als uw imperatieve economisch zijn, harmonisering naar voren komt als een 'natuurlijk' na te streven alternatief.

De gevolgen voor de niet-economische prioriteiten, die tot nader order de basis uitmaken van het onderwijssysteem in dit land, blijken dan nu al, en kunnen alleen maar verergeren.

- De grondwettelijke vrijheid van onderwijs die nu reeds sterk ondergraven is door de gewongen concentratie van de hogescholen, die er zo na gesneuveld was in Dilleman's "optimalisering", n die flagrant met voeten getreden wordt in Decreet X (de Vlaamse regering eigent zich daar het recht toe te bepalen wie recht heeft op de titel "universiteit", op straffe van strafrechterlijke vervolging!), zal, onder het mom van "efficiëntie" en "qualiteitscontrole", helemaal worden afgeschaft;

- De democratisering van het hoger onderwijs, de laatste jaren door de opeenvolgende besparingsgolven en de sluipende (en onwettelijke¹⁷) verhogingen der inschrijvingsgelden volledig de nek worden omgedraaid. Een maktmechanisme kan immers maar werken onder het principe "de consument betaald", waar we naartoe gaan, laat zich al een beetje voorstellen wanneer we kijken naar de inschrijvingsgelden voor de VAO's. Er zal overigens ook een op economische macht gebaseerde (lees verder p 18)

Bolognaverklaring

Joint declaration of the European Ministers of Education (Bologna, 19th of June, 1999)

While affirming our support to the general principles laid down in the Sorbonne declaration, we engage in co-ordinating our policies to reach in the short term, and in any case within the first decade of the third millennium, the following objectives, which we consider to be of primary relevance in order to establish the European area of higher education and to promote the European system of Higher education world-wide:

- Adoption of a system of easily readable and comparable degrees, also to the implementation of the Diploma Supplement, in order to promote European citizens' employability and the international competitiveness of the European higher education system.

- Adoption of a system essentially based on two main cycles, undergraduate and graduate. Access to the second cycle shall require successful completion of first cycle studies, lasting a minimum of three years. The degree awarded after the first cycle shall also be relevant to the European labour market as an appropriate level of qualification. The second cycle should lead to the master and/or doctorate.

- Establishment of a system of credits - such as in the ECTS system - as a proper means of promoting the most widespread student mobility. Credits could also be acquired in non-higher education contexts, including lifelong learning, provided they are recognised by receiving Universities concerned.

- Promotion of mobility by overcoming obstacles to the effective exercise of free movement with particular attention to:

o for students, access to study and training opportunities and to related services

o or teachers, researchers and administrative staff, recognition and valorisation of periods spent in a European context researching, teaching and training, without prejudicing their statutory rights.

- Promotion of European co-operation in quality assurance with a view to developing comparable criteria and methodologies.

- Promotion of the necessary European dimensions in Higher education, particularly with regards to curricular development, inter-institutional co-operation, mobility schemes and integrated programmes of study, training and research.

EU-landen, Tsjechië, Bulgarije, Estland, Hongarije, IJsland, Letland, Litouwen, Malta, Noorwegen, Polen, Roemenië, Slovekië, Slovenië en Zwitserland.

¹ Interview met Ben Van Camp, de nieuwe VUB-rector, *De Morgen*, 4 december 2000.

² S. bowles and H. Gintis, *Schooling in Capitalist America. Educational reform and the contradictions of economic life.*, Basic Books, USA, 1977, pp. 45 and 240.

³ ECTS, *European Credit Transfer System*, een "kredietpuntentransfersysteem" met een instantie die bepaald welke vakken als gelijkwaardig worden beschouwd, een zogenaamde "accréditering". Het ontstond als gevolg van de Europese uitwisselingsprogramma's (Erasmus, later Socrates), en is vooral in kringen van ingenieursopleidingen populair. Het werkt met een "inner" en een "outer" circle, de goeden en de slechten, zeg maar, en creëerde rondom zich al snel een elitair sfeerke. Het heft evenwel nooit de doorbraak gekend waarop sommigen hadden gehoopt.

⁴ World Trade Organisation

⁵ Dirk Van Damme, adjunct-kabinetschef van Luc Van Den Bossche, de vorige Vlaamse onderwijsminister. Van Den Bossche is de architect van het fameuze "Decreet X", dat met doorgedreven flexibilisering en standaardisering van het universitaire personeelsbeleid en de mogelijkmaking van de invoering van een "vijfde jaar", merkwaaardigwijs op 'Bologna' vooruitloopt. In Aelterman et al., *Bologna: het signaal*, Worx, Hogeschool Gent, 1999, p. 47.

⁶ Bart Hoogewijs, "academisch beheerder" van de Universiteit Gent, in Aelterman et al., o.c., p. 28

⁷ Belén Balanya et al., *Europe Inc.*, Pluto Press, London, 2000.

⁸ Het feit dat economische oorlog soms in 'echte' oorlog over kan gaan, is eens te meer gebleken in het midden van de jaren '90: het samenvallen van de reeds genoemde GATT-onderhandelingen en het uitbreken van de Bosnische oorlog is geen louter toevaligheid. Michel Collon, *Blufpoker. De grootmachten. Joegoslavië en de komende oorlogen*, EPO, Brussel, 2000, p. 176-190.

⁹ Education and European Competence, an ERT-study on education and training in Europe, Brussels, February 1989, p. 10.

¹⁰ Een eerste poging van de Europese Commissie om dit in praktijk om te zetten (het *Memorandum on Higher Education in the European Community*) werd onder meer door succesvol lobbywerk vanuit de VUB afgeschoten! Men leze b.v. de Academische Openingsrede van toenmalig rector De Jaeghere (1992-1993), of het Standpunt dat de Raad van Beheer in datzelfde jaar over het Memorandum innam. Zeker voor de huidige VUB-beleidsdragers behartenswaardige literatuur.

¹¹ D. Rothkopf *In Praise of Cultural Imperialism*, Foreign Policy, NY, zomer 1997, geciteerd in *manière de voir*, 53, bimestriël du *Monde Diplomatique*, sept-oct. 2000, p. 90.

¹² de *agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property rights*, zie hiervoor de schitterende studie van signid Sterckx, *De ethiek van octrooiëring*, doctoraatsverhandeling, RUG, 2000, p. 251 e.v.

¹³ Men raadplege bijvoorbeeld hun gezamenlijke rapport *European Approaches to Lifelong Learning. Trends in industry practices and industry-university cooperation in adult education and training*, uitgegeven door CRE-ERT, The European University-Industry Forum, Genève, 1992.

¹⁴ Dat de ERT ook ideologisch geen neutrale structuur is, hadt ge uiterad al geraden. De aanwezigheid van ideologisch reactionaire, en economisch liberale Belgische zwaargewichten in de ERT, accordeerde goed met de belangen van de expansiegerichte, katholieke onderwijszuil in het Nederlandstalige landsgedeelte. Eén voorbeeldje slechts. Baron Roger Dillemans, ere-rector van de KUL, is het hoofd van de wetenschappelijke oel 'onderwijs' van de ERT. Dit soort verbanden verklaart dan ook de reeds vroeg doorgevoerde, vergaande hervormingen aan deze kant van de taalgrens. Voor achtergrond hierbij, raadplege men de speciale thema-Moel gewijd aan dit onderwerp: *De Moel*, 15de jaargang, nr 5, december 1997.

¹⁵ Openingsrede De Jaeghere, 1992-1993.

¹⁶ De vaak gehoorde fabel, dat de huidige harmonisering het universitair onderwijs in Europa dichter bij zijn middeleeuwse 'roots' zou terugbrengen, is ook weer zo'n typisch voorbeeld van het heuwst of onbewust intellectueel zelfbedrog, waarmee het vertoog van de voorstanders, die de achterliggende economische belangen niet onder ogen willen zien. Een vluchtige blik op de statuten van bijvoorbeeld de dertiende eeuwse universiteiten van Parijs en Oxford volstaat om dat te beseffen. Om te zien of aan een vreemde kandidaat magister de *licentia docendi* kon worden verleend, werd een publieke *praesentatio* georganiseerd, gevolgd door één of meerdere openbare *disputationes*. Een soort van *peer-review* in levenden lijve, iets waarvan wij nog een overblijfsel kennen onder de vorm van het mondelinge openbare examen: O. Pedersen, *The first universities*, Cambridge University Press, Cambridge, 1997. Het is uiteraard wél waar dat r een gemeenschappelijke taal was, het Latijn, maar deze fungeerde vooral als overdraagend jaar beschavingsgeschiedenis en had niets van de particuliere imperialistische aspiraties die zo eigen zijn aan de 'verenigings' van onze tijd, of zelfs aan de verfransing van tweehonderd jaar geleden. Zij behoorde immers niet meer tot een bepaald land, aangezien het Romeinse Rijk al duizend jaar was verdwenen. Overigens hebben het Latijn en de volkstalen eeuwenlang wetenschappelijk naast elkaar bestaan sinds de Renaissance, en dit zeer uitgesproken in de Nederlanden.

¹⁷ Vgl. het arrest van de Raad van State uit het begin van de jaren '90, na een klacht van de Fédération des étudiants Francophones (FEF) tegen de Franse Gemeenschapsregering. Zie de vorige Moel.

¹⁸ S. bowles and H. Gintis, *Schooling in Capitalist America. Educational reform and the contradictions of economic life.*, Basic Books, USA, 1977

¹⁹ ante punten werden op een zeer heldere manier naar voren gebracht door de Gentse studentenvertegenwoordiger Dany Neudt, in een lezersbrief in HUMO nr 49 van dit jaar.

²⁰ Cfr. voetnoot 11;

Het Masterplan Huisvesting

Of hoe 1 + 1 niet steeds gelijk is aan 2

Het Masterplan Huisvesting is een van de belangrijke voorstellen die dit jaar in de SoR zullen behandeld worden. Het resultaat zal voor elke student voelbaar zijn en zal in niet geringe mate sociale implicaties hebben aan de VUB. Hoewel een aantal voorstellen van het plan reeds werden uitgevoerd (o.a. huurprijsstijgingen), werd het Masterplan nog niet in zijn totaliteit goedgekeurd. Wij analyseerden het dubieus plan alvast voor u.

VUB-Studentenhuizen

De VUB beschikt over een duizendtal kamers, verdeeld over 5 studentenhuizen: de Schoofslaan, de Triomflaan, de Nieuwelaan, de Campus en een studentenhuus in Jette. Dat de 'oudere' studentenhuizen (Nieuwelaan, Campus en Jette) met ernstige problemen te kampen hebben, is al langer bekend. De daken op de Campus worden voortdurend vervangen, in Jette loopt er water binnen en de Nieuwelaan... euh, de Nieuwelaan is gewoon de Nieuwelaan: met de hygienische mankementen, de typische 'Nieuwelaan-geur' en de beruchte 'Nieuwelaan-kakkerlak', een nieuwe specie die zich van zijn soortgenoten onderscheidt omwille van zijn gifresistentie. Het concept van de Nieuwelaan is trouwens niet meer van deze tijd: lange eentonige gangen met veel te kleine kamers, zonder noemenswaardige gemeenschappelijke leefruimtes. Het werd met andere woorden tijd om eens aan "Rrrenovatie" te denken, zo redeneerde de Sociale Raad. Er werd een studie besteld die de problemen moest inventariseren.

Het Masterplan

Het resultaat: het 'VUB-Masterplan Huisvesting'¹. De studie werd uitgevoerd door ene meneer Lombaert. Een onafhankelijk onderzoeker blijkt hij alvast niet te zijn. Meneer Lombaert verdient immers zijn brood met het verhuuren van studentenkamers in het kader van het project 'Quartier Latin', een huisvestingsproject op de privé markt waar de VUB aan meewerkt, en is dus betrokken partij. Maar we zouden het over de inhoud hebben...

In het Masterplan Huisvesting (ver-

der MPH) wordt o.a. een analyse gemaakt van het financiële beheer van de studentenhuizen. Eerst wordt de bestaande financiële toestand geschetst en aangetoond dat er een omvangrijk financieel verlies wordt geleden. Daarna worden enkele suggesties gedaan om deze situatie recht te trekken: de huisvestingsdienst moet 'zelfbedruipend' worden en er moet ruimte komen voor een renovatiebudget². Met dat renovatiebudget kunnen de oudere studentenhuizen, in de eerste plaats de Nieuwelaan, dan een opknappert krijgen.

Zelfbedruipend

Maar eerst moet de huisvestingsdienst dus zelfbedruipend (=niet verlieslatend) worden. Daartoe moeten volgens het MPH drie maatregelen getroffen worden.

Ten eerste moeten de huurprijzen met 30 procent de hoogte in. Dat zouden de studenten wel kunnen slikken gezien "de huidige economische hoogconjunctuur en het socio-economisch profiel van de studenten"³, aldus het MPH. Trouwens, tegenover de gegevens die in het MPH worden gebruikt zijn de huurprijzen al met 20 procent gestegen. Die prijsstijgingen werden de voorbije 2 jaar doorgevoerd onder het mom van een 'indexering'. 20 procent is dus al geslikt, er blijft nog 10 procent. Men kan zich trouwens de vraag stellen waarom sociale voorzieningen moeten worden afgebouwd in een periode van economische hoogconjunctuur, die per definitie een periode is waarin de overheid een zekere budgettaire ademruimte ter beschikking heeft. Vooral als diezelfde overheid een absolute prioriteit maakt van de noodzaak aan 'levenslang leren' in onze 'kennismaatschappij'. Het tweede argument

is al even krankzinnig: de grote meerderheid van de studenten aan de VUB behoort tot een groep waarvan beide ouders een beroep uitoefenen van hoger of middelhoog niveau⁴ en dus moet een stijging van de huurprijzen mogelijk zijn. Het MPH zet de zaken op zijn kop: als uit de statistieken blijkt dat studenten uit de lagere socio-economische milieus aan de universiteit ondervertegenwoordigd zijn, dan is de democratisering van het onderwijs tot dusver onvoldoende gebleken. Dan moet er verder werk worden gemaakt van de uitbouw van sociale voorzieningen, opdat iedereen die wenst hogere studies aan te vatten dat ook daadwerkelijk kan. En inderdaad, de democratisering van het hoger onderwijs begint niet daar waar het secundair onderwijs eindigt en inderdaad, de barrières zijn niet alleen van financiële aard, maar dat zijn geen redenen om nieuwe financiële hinderpalen te plaatsen.

Ten tweede zouden er minder koten tegen sociale prijzen worden verhuurd: de koten op de 'Schoofslaan' zouden sowieso 10.000 frank per maand gaan kosten. Het argument gaat als volgt: "Gezien het studentenhuus 'Triomflaan' nagenoeg identiek is aan het studentenhuus 'Schoofslaan' lijkt het in eerste instantie logisch, en in zekere zin zelfs rechtvaardig, dat het studentenhuus 'Schoofslaan' niet langer in aanmerking komt voor sociale correctie."⁵

Leve de logica! Eerst bouwen ze een nieuw studentenhuus, de Triomflaan, die ze verhuuren aan 10.000 frank per maand en dat stellen ze dat, aangezien de Schoofslaan verdomd goed lijkt op die Triomflaan, ze voor de Schoofslaan ook beter 10.000 frank zouden vragen. Meer zelfs: dat zou pas "rechtvaardig" zijn. Je moet het maar kunnen uitleggen... Bijkomend

gevolg van een dergelijk prijzenbeleid is trouwens de vorming van sociale getto's: wie nog voor de Schoofslaan in aanmerking zal willen komen moet met 110.000 frank per jaar over de brug komen: 'sociale gevallen' vliegen sowieso naar de oudere studentenhuizen. Dergelijke zaken kunnen onmogelijk de bedoeling zijn van een sociaal huisvestingsbeleid.

Ten derde wil men ook besparen op de werkskosten⁶. In het MPH wordt o.a. de individualisering van het energieverbruik (ieder betaalt zijn eigen energierekening) als een mogelijke piste naar voor geschoven. De 'all-in' formule waaraan nu wordt verhuurd zou dan worden opgegeven in de hoop de kosten te drukken. Tevens wordt voorgesteld om de student zelf te laten opdraaien voor een aantal kleinere uitgaven. Hier heeft men het over huisvuilzakken, waspoeder, "de zorg voor de huisdieren" (?), etc. Het argument gaat als volgt (hou u vast): "het ten laste van de studenten leggen van die kleinere, logische uitgaven, kan bovendien een 'opvoedend aspect' hebben"⁷. Een opvoedend aspect? Opnieuw: je moet het toch maar kunnen uitleggen...

"Sociale correctie"

De Dienst Huisvesting wordt dus rendabel gemaakt op de rug van de studenten. Studentenhuusvesting wordt duurder, dat is duidelijk. Het financiële luik van het MPH is dan ook onaanvaardbaar. Maar in het MPH worden ook een aantal interessante structurele maatregelen naar voor geschoven. De splitsing tussen de Dienst Huisvesting en de Sociale Dienst is er één van. De Dienst Huisvesting zou dan in principe zelfbedruipend worden terwijl de Sociale

Dienst zich als enige zou gaan bezig houden met sociale correcties. Die splitsing houdt het volgende in: elke bewoner betaalt de reële kostprijs (10.000Bfr per maand) voor zijn kot maar het verschil met de huidige huurprijs wordt door de Sociale Dienst bijgepast. "Daarbij hoeft deze splitsing voor de bewoner niet eens zichtbaar te zijn"⁸.

Niks aan de hand dus, zo lijkt het. Maar waarom dan die splitsing? In het MPH wordt er alvast weinig prijsgegeven omtrent de ware toedracht van de splitsing. Misschien zijn er plannen om het huisvestingsbeleid te 'externaliseren', zoals dat heet. De laatste tijd maakt de overheid (en ook de VUB) er immers een gewoonte van om rendabele diensten te privatiseren of uit te besteden en enkel de verlieslatende delen te behouden.

Of misschien moet de splitsing gezien worden als een stap naar het studieloon, waarbij indirecte subsidies zouden worden afgeschaft en de student maandelijks een som geld, een studieloon, ter beschikking krijgt die hij naar believen kan uitgeven. In dat geval mogen we soortgelijke splitsingen verwachten voor de maaltijden in het restaurant (dan zou elke student een toelage krijgen om te eten en zou een maaltijd in het restaurant 250 frank kunnen gaan kosten). En wie weet betalen we straks allemaal de volle pot om te sporten, voor de culturele activiteiten of voor het gebruik van de bibliotheek of leslokalen. De discussie over zo'n studieloon zal in de nabije toekomst ongetwijfeld nog uitvoerig gevoerd en beschreven worden.

De redactie

¹ Het Masterplan Huisvesting is een studie en moet gezien worden als een discussietekst die ter tafel ligt in de Sociale Raad. Het Masterplan werd dus nog niet in zijn totaliteit goedgekeurd, alhoewel een aantal voorstellen van het plan reeds werden uitgevoerd (o.a. huurprijsstijgingen)

² Voor de financiering van dat renovatiebudget wordt uitgegaan van een verhoging van de middelen voor de Sociale Sector. De renovatie zou aldus geen directe extra financiële lasten voor de studenten met zich meebrengen.

³ Masterplan Huisvesting p.31

⁴ MPH, p.15, 31, 32

⁵ MPH, p.31

⁶ MPH, p.23-24. Noteer dat het merendeel van de besparingen de studenten niet rechtstreeks raken

⁷ MPH, p.23

⁸ MPH, p.17

Interview

Wij willen een ander beleid!

ABVV luidt VUB-alarmbel

Naar aanleiding van de open brief die Jo Coulier in naam van de ABVV in het studentenrestaurant verspreidde ten tijde van de VUB-verkiezingen, legden wij ons gealarmeerd oor te luisteren bij Jo Coulier en Myriam Stoffen, personeelsleden van de VUB en vakbondsafgevaardigden van ABVV.

DE MOEIAL: Goede morgen, gisteravond werd de uitslag van de verkiezingen voor de Sociale Raad (SoR) en Raad van Bestuur (RvB) bekendgemaakt. Opmerkelijk is dat van de zes verkozen studentenvertegenwoordigers, vier uit de lijst "Student" komen. Eveneens opmerkelijk is dat 30% van de stemgerechtigden zijn gaan stemmen, nog steeds geen fenomenale opkomst, maar toch beter dan de voorbije jaren. Wat is uw reactie hierop?

Jo Coulier: Wel, we hebben als vakbond natuurlijk heel veel vragen rond diegenen die verantwoordelijk zijn voor het beleid van de voorbije jaren. De studenten van "De Lijst" zijn uiteindelijk toch verantwoordelijk hiervoor. Dus in die zin is het een positieve stap dat de studenten eens andere vertegenwoordigers hebben gekozen, waarvan we hopen dat ze voorstander zijn van een beleid dat meer aansluit bij onze standpunten. De ervaring die we hebben met de studenten in de sociale sector (SS) en in de commissies, zoals Commissie Restaurant, zijn niet bepaald positief.

Myriam Stoffen: In die zin dat ze eigenlijk weinig kritisch, naar ons gevoel uiteraard, rond de tafel zitten.

Ze zijn in het verleden nogal geneigd geweest om de standpunten die door de werkgever zijn voorgelegd, gewoon te volgen. Terwijl er toch een aantal dingen echt te zeggen waren. Dat verbaast ons van studenten die toch wel kritisch zijn.

JC: De studenten die de laatste jaren in de SoR hebben gezeten, hebben zich eigenlijk voornamelijk opgeworpen als managers. Ze gebruikten zelf die woorden: "managers van de Sociale Sector (SS)". Dat is toch wel een serieuze stijlbreuk met het verleden, waar de studenten toch veel kritischer in de SoR zaten dan de generatie die de laatste jaren de plak zwaaiden binnen de SoR.

DE MOEIAL: Wat is de moeilijke taak waar de nieuwe SoR voor zal staan?

JC: Ze erven een echte puinhoop en het is dan ook niet gemakkelijk een ander beleid te voeren. Er zijn toch ernstige problemen op het vlak van het restaurant, huisvesting. Ik denk dat we momenteel zelfs geen zicht hebben op hoe het met de andere diensten binnen de SS gesteld is. Er zijn duidelijke problemen, ook zeer zware financiële problemen.

DE MOEIAL: U verwijst nu naar de financiële catastrofe van de STOA?

JC: Neen, ik verwijs naar het restaurant, dat moet aangepast worden. Hieraan hangt een prijskaartje, maar er zijn totaal geen provisies voor handen en het is nog steeds niet duidelijk waar dat geld vandaan zal komen. Maar inderdaad, er zijn in het verleden ook verkeerde investeringsbeslissingen genomen, met betrekking tot de uitbreiding destijds van het restaurant bijvoorbeeld. Het is de vraag of men toen wel het juiste ge-

bouw gebouwd heeft in functie van onze noden. Er zijn de laatste jaren toch een aantal zaken gerealiseerd... er is "t Complex" gekomen, waarvan ik niet wil zeggen dat de dienstverlening niet goed is of zo, maar "t Complex" betekent dat er op de campus een rechtstreekse concurrent voor ons eigen studentenrestaurant is gekomen. Ik wil mij er niet over uitspreken of dat nu moest of niet, maar als beheerder moet je toch inschatten dat dat een deel van je omzet kan wegemen.

Men heeft dan vorig jaar beslist om het KulturKaffee (KK) uit te besteden. Bon, er is aan de VUB duidelijk een tendens om diensten over te hevelen naar de privésector. Hier zijn veel te weinig kritische geluiden rond gehoord. Vooral eer je de vraag stelt of het wel een goede zaak is het KK uit te besteden, moet je je eens bezinnen over de functie van het KK op de campus, wat is de rol van het restaurant, van de huisvesting. Die vragen zijn de laatste jaren helemaal niet aan bod gekomen, men heeft het alleen over de financiële aspecten gehad. De discussie is heel slecht gevoerd geweest, want wat blijkt nu? Daar waar men altijd gezegd heeft "we kiezen voor de realistische oplossing die haalbaar is", blijkt na een aantal jaren dat er toch een slechte keuze gemaakt is, want er blijkt een financiële put te zijn ontstaan! Dat zijn een aantal bedenkingen die we hier toch wel maken en vandaar ook die open brief.

DE MOEIAL: Wat is er dan precies foutgelopen de laatste jaren, behalve dat de studentenvertegenwoordigers zich meer als managers zijn gaan opwerpen in de sociale raad? Er zijn toch nog andere beslissingsorganen aan de VUB, zoals de RvB?

MS: Ik denk dat het duidelijk is dat de algemene koers die gevaren wordt er een is die meer en meer de neo-liberale marktideologie aanhangt en die denkt dat het beter is een instelling te runnen in die optiek. En dat houdt dus blijkbaar in dat er heel veel dienstbetoon wordt uitbesteed omdat dat zogezegd betere kwaliteit oplevert, omdat dat goedkoper is, terwijl dat onze ervaring helemaal niet is. Let op, wij zijn daar helemaal niet dogmatisch in, wij willen ook de dossiers wegen op hun effectiviteit, op hun kwaliteit. We kunnen toch vaststellen dat de meeste van die pogingen volledig te mist zijn ingegaan. Wat ik nu ga zeggen heeft misschien niet rechtstreeks betrekking op de SoR, maar de diensten van de kuisploeg van de VUB zijn ook onlangs uitbesteed. Enfin, die logica wordt blijkbaar meer en meer doorgetrokken. Zoals Jo (Coulier) zei kadert dit absoluut niet in de reflexie rond de functie van de VUB, de dienstverlening van de VUB. We moeten nadenken over het restaurant, we spreken niet alleen over dienstverlening, maar wij zijn er ook voorstander van om het restaurant verder uit te denken in termen van haar sociale en culturele

functie, waar bijvoorbeeld ook een informatiebalie zou kunnen komen, waar een tentoonstelling in zou kunnen gegeven worden, in plaats van die te laten doorgaan in een aantal verborgen gangen. Het restaurant is een ruimte waar je ontzettend veel mee kan doen. Maar dat zien zij dus blijkbaar niet.

JC: Ik wil Myriam hierop aanvullen. Het is uiteraard wel zo dat we van de overheid minder geld krijgen. De periode van ongeremde groei van onderwijsuitgaven is nu al een tijdje achter de rug. Binnen de context van de verminderde subsidiëring, is in de VUB-beheersorganen de meerderheid gewonnen voor een neo-liberale gedachtegoed. Dat betekent dat je ook maar steeds een kleiner deel moet "managen". Dat is de paradox. De overheid wilde de universiteiten zelfstandig, ze krijgen geld waarmee ze bij wijze van spreken mee mogen doen wat ze willen. Op de univ hebben dan de aanhangers van de neo-liberale politiek dit met dank aanvaard, het was voor hen een geschenk. Men dacht een geschenk te krijgen en de baas te kunnen spelen maar het bleek een vergiftigd geschenk te zijn. Er is gebleken dat daar waar vroeger de overheid de besparingsmaatregelen moest doorvoeren, het nu de universiteit is die dat zelf moet doen. Als vroeger de rectoren nog samen konden actievoeren tegen de beslissing van een minister, is het nu zo dat ze elk voor zich vechten. En natuurlijk hebben degenen die beschikken over de meeste middelen, ook de grootste slagkracht. In die context is het moeilijk solidariteit te krijgen onder de universiteiten.

Ik denk dat de concurrentie tussen de universiteiten een zeer pervers gegeven is de dag van vandaag. Dat is iets dat de laatste jaren gegroeid is en waartegen de VUB de laatste jaren, laten we eerlijk zijn, nooit een actieve verzetpolitiek gevoerd heeft. Men heeft wel regelmatig statements uitgebracht met de Raad van Bestuur maar men heeft daar nooit maatschappelijke druk mee uitgeoefend. Men heeft wel vaak gezegd beroep te zullen doen op hun politieke vrienden maar ik stel me dan de vraag waar ze zitten, die politieke vrienden. Ik denk dat de resultaten van de tussenkomsten van onze politieke vrienden zeer miniem zijn. Daar waar er ook nog een andere weg zou kunnen zijn. Daar waar de universiteit zou kunnen kiezen om het veld op te gaan en een maatschappelijk debat aan te gaan. Om een vergelijkend voorbeeld te geven: abortus was verboden en het zijn universiteitsprofessoren geweest die het debat op gang getrokken hebben door op illegale manier abortussen uit te voeren, er waren betogingen om die artsen te ondersteunen. Men zou op gelijkaardige manier actie kunnen voeren rond een aantal thema's zoals de numerus clausus in de geneeskunde. En men zou vooral kunnen actievoeren rond de nood aan een democratisch en open onderwijs

voor iedereen. Waar het nu de tendens is in de maatschappij om het onderwijs te commercialiseren. En de bedrijfswereld spreekt daar trouwens openlijk over, dat ze zich op het onontgonnen terrein van de onderwijsmarkt moeten richten, dat op bepaalde vlakken winstgevend kan zijn.

We zien dat men ook internationaal aan het evolueren is naar een hoger inschrijvingsgeld voor de studenten. Het meest verre gaande voorbeeld is Groot-Brittannië, waar de studenten absurde bedragen moeten neertellen om zich in te schrijven aan een universiteit. Zo krijg je een tweespalt tussen de rijke studenten en arme studenten en zie je dat vele studenten uit minder begoede milieus het niet meer aankunnen om te gaan studeren. Je krijgt dan ook automatisch een splitsing tussen de rijke universiteiten en de arme universiteiten. De rijke universiteiten hebben uiteraard geen probleem want die krijgen massa's geld van privé-sponsors en dergelijke meer. Ik denk dan bijvoorbeeld aan Oxford en Cambridge, universiteiten die geen financieringsproblemen hebben, want die krijgen massaal geld uit goeie milieus. Maar een heleboel andere universiteiten die het eigenlijk moeten hebben van studenten uit een doorsnee milieu, die zien hun studentenaantallen inkrimpen en worden geconfronteerd met financiële problemen. Wat is dan de volgende stap? Dat die universiteiten hun diensten moeten afbouwen, ook hoger inschrijvingsgeld moeten vragen waardoor ze dan terug verder moeten afbouwen en zo krijg je een spiraal waarin de universiteiten in een zeer bedenkelijke richting evolueren en waarbij we teruggaan naar een onderwijsstelsel waarin degenen die het zich kunnen permitteren onderwijs volgen en degenen die het zich niet kunnen permitteren vallen uit de boot, op een aantal uitzonderingen na, die dan via allerlei subsidies en beurzen toch nog een aalmoes krijgen en kunnen gaan studeren aan een unief.

Dat is ook hetgeen we aanklagen in de brief. Daar waar de filosofie van de VUB en de sociale sector altijd geweest is te streven naar een universele dienstverlening en een onderwijs dat beantwoordt aan de behoeften, plooit men nu terug op: "Wat kunnen we ons permitteren?? We kunnen ons niet permitteren de studentenkamers nog in stand te houden dus kijken we niet meer naar de behoeften van de studenten maar naar onze financiële mogelijkheden en dan gaan we de studentenpopulatie daaraan aanpassen". Daar komt het een beetje op neer en dat is wat we willen aanklagen met de bedoeling een andere dis-

cussie op gang te trekken. Dat is de algemene context waarbinnen gedacht moet worden.

DE MOEIAL: En denkt u dat het nu met de nieuwe rector en een nieuwe ploeg de juiste richting zal uitgaan?

MS: (lange stilte) Een nieuwe ploeg biedt natuurlijk altijd nieuwe onderhandelingsmarges maar het is te vroeg om nu al uitspraken te doen over de concrete uitwerking daarvan.

JC: We geven de nieuwe ploeg het voordeel van de twijfel maar als vakbond laten we ons actieterrein niet beïnvloeden door de ploeg die aan de top staat. We hebben met die open brief duidelijk de stap willen zetten naar de studentenbevolking, zoals we in de voorbije periode het personeel hebben proberen te mobiliseren rond een aantal eisen zoals de gelijkberechtiging van alle personeelscategorieën. Uiteindelijk zullen wij met onze standpunten op die manier een discussie aangaan met het personeel en de studenten en we willen de mobilisatie vanuit de basis op gang brengen. We hopen dat daaruit een positie kan opgebouwd worden van waaruit we met de nieuwe rector en zijn ploeg onderhandelen om hetzelfde standpunt te krijgen. Namelijk we willen dat er niet alleen op de VUB een andere politiek gevoerd wordt, want we kunnen niet blijven uithesteden en rationaliseren en de problemen afwentelen op bepaalde categorieën personeel. Nee, we moeten de zaak op een eerlijke manier, dus op een andere manier beheren en anderzijds moeten we dan ook *allemaal samen zorgen* dat we een maatschappelijke druk kunnen uitoefenen op het niveau waar er beslist wordt over het geld, namelijk het regeringsniveau, om daar een kering te krijgen.

Dat is een lange weg die afgelegd moet worden. Het is niet iets dat van vandaag op morgen zal gebeuren. Op dit moment zijn er acties in voorbereiding in het onderwijs, in het secundair onderwijs. Wat houdt ons tegen om een eisenbundel op tafel te leggen vanuit het hoger onderwijs, vanuit de universiteiten en te zeggen: "Kijk, dit is wat wij willen." Als de Vlaamse regering zegt veel belang te hechten aan de kennismaatschappij, aan de opleiding, aan opgeleide arbeidskrachten, moet ze de daad bij het woord voegen en de centen voorzien en daadwerkelijk investeren in het onderwijs op alle niveaus. En niet alleen naar de buitenwereld toe een schijn ophouden. Waarom neemt men bijvoorbeeld niet als doelstelling ieder lid van de bevolking te leren werken met een computer, zodat men thuis kan aansluiten op de informatiesnelweg. Er zal zich natuurlijk het probleem stellen van de infrastructuur. Nu verkondigt men veel bla-bla maar in de praktijk gebeurt er niet veel en wordt de toegang tot de informatiemaatschappij, tot onderwijs en kennis geconcentreerd in handen van een bevoorrechte groep en het grootste deel van de bevolking blijft in de kou staan. Ik denk dat dat een rol is voor het onderwijs en ook voor de universiteiten, die toch een voortrekkersrol zouden moeten spelen in plaats van de houding die ze zich nu aanmeten, zo van "We beheren de tekorten."

MS: Ik zou hier nog aan willen toevoegen dat de VUB zich vroeger altijd als een sociale universiteit heeft geprofileerd...

Men zal nu een belangrijke keuze moeten maken, om daar mee door te gaan ook. Alle studies wijzen in dezelfde richting: dat de nieuwe scheidingslijn tussen bepaalde bevolkingsgroepen in onze samenleving verloopt via onderwijs. Daar loopt de grote breuklijn. Het profiel van de VUB is echt van levensbelang. Het behoort tot haar taak om die positie te blijven innemen en als kritische instelling ook in tegenstroom tegen een aantal toenemende uitsluitingsmechanismen te gaan. De oproep gaat daar ook over. We pleiten voor een democratische toegang tot opleiding, democratisch gebruikmaken van diensten.

DE MOEIAL: Internationaal gezien, merk je daarentegen toch dat de drempel voor democratisch onderwijs steeds hoger komt te liggen.

MS: Dat is inderdaad een opmerking die geldt in het algemeen. We moeten op dit moment echt stilstaan bij wat we aan het doen zijn en de drempels die we aan het creëren zijn in termen van toestroming tot het onderwijs moeten opnieuw verlaagd worden.

DE MOEIAL: In de open brief heeft u het ook over het Masterplan Huisvesting. Kunt u even uitleggen wat daar precies de problemen zijn?

JC: Het eerste fundamenteel probleem is dat men eigenlijk neigt op dat vlak dezelfde piste uit te gaan als met het Kulturkaffee en de reiniging. Men zegt: "Wij hebben onvoldoende middelen om dat zelf te doen, in de privé zijn zogenaamde specialisten die dat allemaal veel beter en goedkoper kunnen. We hebben de centen niet dus gaan we het uithesteden en op die manier gaan de problemen opgelost zijn." De plannen zijn op dit moment uiteraard nog vaag, maar we vrezen dat we niet meer alles in zelfbeheer zullen doen. De huisvestingsdienst was vroeger een autonome dienst, die de studentenwoningen beheerde, en ook zelf instond voor de reiniging en het onderhoud. Nu merken we dat er plannen zijn om daar "voordelig" komaf mee te maken.

Een tweede zaak is ook dat men blijkbaar schijnt te zeggen dat, om technische redenen, niet alle koten over dezelfde faciliteiten kunnen beschikken. We weten niet of dat inderdaad wel zo is en bovendien komt men dan aandragen met studies, die volgens ons niet door de juiste personen zijn opgesteld. We kunnen daarom niet zomaar kritiekloos aannemen wat er in de studies staat. Wij vrezen dus dat andere belangen dan die van de studenten via die studies insjipelen in de discussie en dat kan toch niet.

Een derde zaak is de aanpassing van de prijzen. Wij menen dat de VUB tot nu toe een goed systeem had om

studentenkoten toe te wijzen en daar een prijs op te plakken. Een systeem is nooit honderd procent sluitend, dat is juist, maar het systeem is in de loop der tijden gegroeid, waardoor een aantal scheeffrekkingen (laten we zeggen, studenten uit goeie milieus, die dan toch een kamer kunnen bemachtigen) rechtgetrokken zijn. Daar is telkens op ingespeeld om die misbruiken te vermijden en om toch te zorgen dat diegenen die er echt zouden moeten aanspraak op maken, in een studentenkamer terechtkomen. Nu schijnt men plotseling te zeggen dat het hele systeem helemaal niet goed werkt en dat het beter anders gedaan kan worden. Wat wordt nu geopperd: we kunnen beter aan iedereen de marktprijs vragen en we gaan dan dossiers openen om aan degenen die behoeftig zijn een subsidie toe te kennen.

Nu moet je mij eens uitleggen wat het

maakt met het verleden. In het verleden was de filosofie eigen kamers te bouwen om de schaarste op de markt voor een stukje teniet te doen. Want als er schaarste is, in de huidige samenleving, gaan de huiseigenaars en de immobielkantoren de prijzen omhoog drijven. De filosofie van de VUB, dat staat expliciet in beleidsbeslissingen, was te proberen de schaarste te doorbreken door zelf te bouwen en op die manier eigenlijk een overvloed te creëren zodanig dat we niet alleen zelf goedkope huisvesting kunnen aanbieden maar dat we ook druk kunnen uitoefenen op de privémarkt om daar de prijzen naar beneden te krijgen. Nu ziet men dat de VUB het roer omgooit en in plaats van druk op de privémarkt uit te oefenen, de privémarkt zal stimuleren om de prijzen op te trekken. Dat zal waarschijnlijk het gevolg zijn van de politiek zoals hij hier voorgesteld

Ja maar, ofwel zegt men bereid te zijn de mensen in dienst te houden en dat op papier te zetten zodat iedereen gerustgesteld, zodat we van daaruit dan kunnen discussiëren over hoe we in de toekomst verder gaan werken, ofwel doet men dat niet. Hier kiest men duidelijk voor het laatste. Dan moet je begrijpen dat we als vakbond uiteraard de nodige argwaan hebben.

Wij vragen een actieve politiek die een bedrijfszeker restaurant maakt, zodat we niet elk jaar opnieuw moeten discussiëren over het deficit. Anderzijds vragen we uiteraard een kwalitatief restaurant waar we goed en niet minderwaardig of slecht industrieel bereid voedsel aan de studenten voorschotelen aan een prijs die uiteindelijk ook aanvaardbaar is en niet opnieuw een prijs is die aangepast wordt aan de financiële noden van de VUB. We willen een prijs die aangepast is aan de behoeften van de studenten en het personeel. Dat is de discussie die we willen voeren. Op dat vlak wordt er op dit moment tekortgeschoten, zowel uit de sociale sector studenten als uit de andere bestuurskanalen van de VUB.

MS: Wat niet wegneemt dat we in heel die discussie wel gevoelig zijn gebleven voor het effect van schaalvergroting. We weten dat het niet evident is zich in een veranderende markt te handhaven. We moeten creatieve oplossingen vinden, die garanties bieden voor zowel de prijzen die naar voor geschoven worden, de kwaliteit van de dienstverlening, en de kwaliteit van het voedsel.

DE MOEIAL: In jullie open brief lees ik ook dat er een aantal miljoenen van de sociale sector personeel gebruikt werden in de pot. Kunt u eens uitleggen hoe dat concreet in zijn werk gaat?

wordt. We kunnen ons dus eigenlijk de vraag stellen wiens belangen in deze discussie worden gediend.

DM: In het restaurant zullen de maaltijden worden uitbesteed, dat is misschien een eerste stap naar een volledige privatisering van het restaurant. Maar welke concrete gevolgen heeft dit nu al voor de werknemers in het restaurant?

JC: Eerste voorbeeld. Men heeft ons gezegd dat de maaltijden niet uitbesteed zullen worden, maar dat we halfgaargekookte ingrediënten gaan aankopen en die hier dan verder gaan afwerken. Het is dus eigenlijk iets tussen volledig uithesteden en volledig zelf doen in. Dit voor de correctheid van de discussie. Wij stellen ons al meer dan een jaar de vraag wat de gevolgen voor de werknemers zullen zijn, omdat uiteraard het personeel in het restaurant zeer ongerust is. En al meer dan een jaar krijgen we telkens het antwoord dat er geen probleem is, dat alle mensen in dienst zullen blijven, dat er geen vuilte aan de lucht is. En als we dan vragen om dat op papier te zetten, om officieel een akkoord te sluiten tussen syndicale delegatie en werkgever zegt men dat dat niet op papier gezet kan worden.

JC: Wel, er wordt 4,6 miljoen vanuit de begroting sociale dienst personeel overgemaakt aan de sociale sector studenten, als vergoeding voor de verminderde maaltijdprijs voor het personeel. Dit doen we omdat wij er als vakbond ook altijd voor gepleit hebben één restaurant te hebben, waar personeel en studenten samen kunnen lunchen, en niet dat we twee aparte restaurants zouden hebben of dat het personeel maaltijdchèques zou krijgen. We wilden een interactie tussen studenten en personeel, en één van de belangrijke plaatsen om dat te bereiken is uiteraard het restaurant. De voorwaarde is dan natuurlijk ook dat het personeel goed betaald wordt en niet dat men het geld aanneemt, maar voor de rest weinig aandacht besteedt aan onze noden. Dat is een vorm van tussenkomst, er zijn ook andere tussenkomsten vanuit de begroting sociale dienst personeel naar de sociale sector.

DM: Dankjewel.

Stefan Prins

Interview

Honderd jaar eenzaamheid

Het definitieve GERT EERAERTS interview

Een jaar lang was Gert Eeraerts, naast uw en mijn vertegenwoordiger, ook voorzitter van de Sociale Raad. In januari zit zijn ambstermijn erop. Reden genoeg voor een interview met de man die het afgelopen jaar meer voor u deed dan u denkt.

DE MOEIAL: Wat was je politieke ambitie toen je in de Sociale Raad stapte en wat is ze nu?

GERT EERAERTS: Mijn politieke ambitie binnen de VUB was de Sor zo goed mogelijk te leiden. Aangezien er toen een heel jonge ploeg was en ik een van de enigsten was die al een paar jaar ervaring had, wel die mensen een beetje wegwijs te maken en met die mensen de sociale sector zo goed mogelijk te besturen. Dat is niet makkelijk geweest, gezien de budgettaire problemen, gezien bij sommige mensen ook het gebrek aan enthousiasme. Dat enthousiasme was er in het begin met de verkiezingen, maar verdween zienderogen eens dat zo iemands mandaat begon. Een voorbeeld is de Sor van 7 juli, als ik mij niet vergis, die niet is kunnen doorgaan omdat er te weinig volk was.

Mijn politieke ambitie nu: nu ga ik om studieredenen alles op een heel laag pitje zetten. Bijna anderhalf jaar zal ik actief geweest zijn als voorzitter, daarvoor een half jaar als ondervoorzitter in de raad. Dat heeft veel energie gekost die ten koste is gegaan van onder andere mijn studie. Ik ben er niet door en het begint tijd te worden dat ik afstudeer. In die zin ga ik dat ook op een laag pitje zetten, wat niet betekent dat ik achter de schermen niet ga volgen wat er gebeurt en de mensen advies geven waar ze naar mij willen luisteren. Er is een voor een groot deel nieuwe ploeg verkozen. Ik weet niet wat hun reactie gaat zijn: zich carrément afzetten tegen mij of wat ik gedaan heb of met mij willen overleggen over bepaalde zaken. Ik sta daar voor open maar ik ga hen dat niet opleggen of iets dergelijks.

DM: In deze Moeial staat ook een interview met Jo Coulier en die zegt ergens: "Kijk, de Sor is een pulnhoop en de studenten hebben zich de laatste jaren als weinig kritische managers opgeworpen." Jij klaagt ook over gebrek aan enthousiasme. In hoeverre herken je jezelf in dat beeld van 'manager'?

GE: Eén zaak: ik was het totaal niet eens met die brief van Jo Coulier. Het was op een heel tactisch moment uitgebracht. Iedereen weet dat dat naar aanleiding was van de verkiezingen voor de Sociale Raad en de Raad van Bestuur. Dat zijn studentenverkiezingen en ik vind dat hij, als vakbondsafgevaardigde, zich daar moet van tussenhouden. Da's één zaak.

Ten tweede stonden er in zijn open brief een aantal zaken die ofwel bij de haren getrokken waren ofwel onwaar waren, waar hij in mijn ogen het tegenovergestelde bereikt van wat hij als vakbondsafgevaardigde moet bereiken: zijnde zijn personeel, dat hem

verkozen heeft, vertegenwoordigen en geruststellen waar gerustgesteld moet worden en tot actie dwingen waar dat nodig is. Op deze manier reageren vind ik laag bij de grond en dat gaat totaal het nut van de vakbond voorbij, vind ik. Ik heb de gewoonte mij in personeelsaangelegenheden te buiten te gaan maar dit is geen louter personeelsaangelegenheden meer en komt mij rechtstreeks toe.

Ik ben het daar niet mee eens. Het is voor een deel waar, dat management, maar dat is eigen aan de structuur. In Leuven en Gent is er een structuur van studentenvertegenwoordiging waar studenten worden gedwongen in de oppositie te zitten en vanuit de oppositie te roepen van wij willen dit, wij willen dat. Hier is de cultuur anders door het ontstaan van de Sociale Raad, waar dat je effectief beheer hebt en geen minderheidspositie en dan vind ik dat je je verantwoordelijkheid daarin ook moet opnemen van met de beschikbare middelen te gaan zoeken naar oplossingen. Er zijn mensen die ons kwalijk nemen wat er allemaal in het verleden gebeurd is, maar ik denk dat je, als je de begroting bekijkt, weet dat het niet anders kan.

DM: OK maar het geld kan toch anders verdeeld worden. Als student denk je: "Fijn, ik mag mee het geld beheren" maar eigenlijk word je vleugellam gemaakt. Ontneemt men de studenten zo niet een beetje het recht om te protesteren?

GE: Ik denk dat we dat wel gedaan hebben in de Raad van Bestuur. De Sociale Raad heeft zijn begroting en die wordt goedgekeurd door de Raad van Bestuur dus daarvan ben

je afhankelijk. Ik denk dat we dat wel gedaan hebben in de Raad van Bestuur en zeker dat ik dat gedaan heb. Het project restaurant is daar een voorbeeld van, het masterplan huisvesting: alle mensen zijn op de hoogte dat dat geld gaat kosten. Wat er ook gebeurt, het gaat geld kosten. Daar moeten we wel continu aan de deur staan kloppen, zeggen tegen de Raad van Bestuur, tout court: "Kijk we willen meer geld en we zullen achteraf zien wat we ermee gaan doen", dat vind ik larie en apekool. Ik ga dan liever met een project, zoals het restaurant, naar de raad en vraag dan: "Willen jullie alstublieft helpen om dat te financieren?". En ze gaan dat ook doen. De principesbeslissing is genomen en de effectieve invulling staat gegarandeerd op de raad van dinsdag. Dat is ook een manier.

DM: Er ontbrak toch nog een deel van het geld voor het project restaurant?

GE: Het zit zo dat voor het project

restaurant de sociale sector, de Sor in de eerste plaats, gezegd hebben van: "De kostprijs is hier veel te hoog. Wij kunnen dit niet zelf financieren." De academische overheid, in de persoon van Jim Van Leemput, heeft gezegd: "Wij weten dat maar wij hebben geen financiële middelen om jullie te helpen." Toen hebben wij doorgedreven dat er een oplossing moest gezocht worden in een verdeling en die is er nu gekomen in een, als ik mij niet vergis, 45/55-verdeling. De totale minimaal te investeren som is 126 miljoen. Dat is ook één van de punten waar wij op gehamerd hebben, van kijk we hebben hier een project. Oorspronkelijk was het bijna 200 miljoen, we hebben daarin bezuinigd tot het laatste van het laatste, 126 miljoen is het minimum minimum, daar kunnen we niet onder of we moeten dat project afschaffen. Men had ook kunnen zeggen van: "Ja kijk, we doen enkel de noodzakelijke investering voor de heep-normen." en

dan was het rond de 90 miljoen geweest.

DM: Maar als er eigenlijk geen geld is, waarom investeert men dan in automatisering en dergelijke snufjes?

GE: We moeten kijken naar het hele plaatje. De investeringen zijn veel minder dan hetgeen je er uithaalt. Een van de minder leuke aspecten is dat je minder jobstudenten gaat nodig hebben, gewoon omdat het restaurant een tewerkstellingsplaats was voor studenten. Dat wordt dan ondergeschikt aan het hoger belang, zijnde dat het restaurant moet draaien. Ik denk dat het belangrijker is het restaurant draaiende te houden voor duizenden studenten dan tien arbeidsplaatsen aan studenten ter beschikking te stellen. Die duizenden gaan boven die tien. Da's heel simpel.

DM: Wat zit er dan allemaal in die 126 miljoen?

GE: De freeflow is daarin opgenomen en de Sociale Raad heeft zo beslist en wij denken dat die freeflow zijn nut gaat hebben voor de studenten. Indien we dat later gaan invoeren, gaat dat veel meer kosten. Waarom is die freeflow noodzakelijk? We zien al een hele tijd dat het aantal verkochte maaltijden zakt en zakt en zakt... Wij denken dat dat maar één oorzaak heeft en dat is dat we tekortschieten in ons aanbod. De klant, consument, zijnde student, eist nu eenmaal meer en meer. Die eist om vegetarische maaltijden te krijgen. We hebben daar toen kunnen op inspelen. Nu zijn ze bijvoorbeeld de eersten die eisen om biologisch geteeld voedsel te krijgen. Wie weet is dat binnen vijf jaar de standaard-norm, hé. Ik weet het niet, dat zijn maatschappij-evoluties, de student is daar meestal de voortrekker in en in die zin vind ik ook dat je de mogelijkheid moet scheppen om daar te kunnen op inspelen. Nu, met de

lijntogen, is het in principe goedkoper om ze te behouden en enkel het noodzakelijke te doen om conform te blijven, maar dan zit je met een beperking van twee maaltijden. Je gaat daar niet buiten kunnen. Indien men het freeflowprincipe toepast, dan kan je vijf, zes, zeven, acht verschillende maaltijden aanbieden, dan kan je veel meer variëren en hopelijk kunnen we dan ook direct op de bal spelen als er zich nieuwe trends voordoen en zo de interesse van de student wel hoog-

houden. Nu op dit moment maken we mee dat er veel studenten uitwijken naar de mogelijkheden in de buurt, ook naar zijnde het KK, zijnde Complex, in de beste gevallen, maar daarbuiten gaan er ook eten. Ik denk dat het belangrijk is in die zin uw aanbod te verhogen, ook kwalitatief, om op die markt in te spelen. En dat je anders je restaurant niet moet sluiten omdat je geen investeringskredieten hebt, maar omdat je te weinig studenten, cliënten krijgt.

DM: OK, jullie willen meer maaltijden verkopen. Neem nu het KK, waar men sinds de inconcessieneming 's middags meer keuze heeft inzake maaltijden. Die meer verkochte maaltijden leveren de VUB niet op een directe manier iets op. Nu hebben jullie de student bijna gestimuleerd elders, dertig meter verder op dezelfde campus te gaan eten en leveren die extra maaltijden jullie niets op.

GE: Die leveren ons niets op, dat is

waar. Het KK hebben we in concessie gegeven om heel specifieke rede

nen. Dat is nog altijd een goed draaiende zaak. De evaluatie is net geweest. Vroeger had men daar ook de mogelijkheid niet te gaan eten. Nu heb je daar al spaghetti's en croques en weet ik wat allemaal nog. Da's goed voor de privé-uitbater. Ik denk niet dat de VUB in haar eigen vel snijdt. Er is nog een serieus verschil qua maaltijden, een driegangenmenu zoals we het kennen (dat is misschien slecht uitgedrukt, hum) in het restaurant, daar is het KK geen alternatief voor. Ik denk gewoon dat het belangrijk is, als sociale sector studenten, tegen een betaalbare prijs een gezonde en volledige maaltijd te voorzien.

DM: Vorig academiejaar verrastten jullie ons met een verhoging van de huurprijzen, geconcentreerd in de laagste categorieën. Om het verschil terug te krijgen, moet de student in kwestie naar de sociale dienst. Wat is het sociale aspect van deze operatie?

GE: Er is een verschil tussen indexering en verhoging. Belangrijk is dat je een verschil maakt. Er is een indexering doorgevoerd in elke prijs-categorie en voor de laagste categorieën zijn die opgeschoven naar 3900 fr en dat is een verhoging. Nu, daar hebben we de huurtoelage gesteld, om dossier per dossier te gaan kijken, wie daarvan gebruik kan maken. Er is altijd beloofd geweest om alle dossiers te behandelen. Dat staat zwart op wit in de beslissing, die ik straks ga tekenen. Maar er is nooit beloofd geweest van effectief het verschil tussen de vroegere prijs en deze prijs gewoon te gaan terugbetalen, want anders hadden we het niet moeten doen.

DM: Jij zegt op de begroting dat je het daar niet mee eens bent en nu verdedig je dat beleid weer. In welke mate kan je in de Sor nog persoonlijk gewicht uitoefenen en wat is de waarde dan van je vertegenwoordiging? Ben je dan geen marionet?

GE: (met trillende stem) Ik vind het verkeer. Dat is altijd het grote verwijt geweest dat ik een marionet van de administratie zou zijn. Ik kan dat langs de ene kant aannemen dat dat zo kan overkomen in de Sociale Raad. Ik vind dat de voorzitter de taak heeft de dossiers voor te bereiden en zijn kritiek hier (nvdr: zijn kantoor) te spuien. Ik kan je rustig vertellen dat we menige discussie hebben gehad met Nic Van Craen, met de diensthoofden, de commissies, dat ik daar heel simpelweg de vertegenwoordiger speel van de studenten en zeg van zo en zo en zo en zo wil ik het. Als die discussie afgerond is, dan komen we uiteindelijk tot een dossier waar ik kan achterstaan en waar de diensthoofden of de administratie al dan niet kunnen achterstaan. Daarmee komen we naar de Sor en dan zitten wij op één lijn. Die moment dat we naar de Sor gaan vind ik dat we op één lijn moeten zitten, anders gaan we niet naar de Sor. Het zou een heel

(vervolg van p 7)

ambetante (lees verder op p. 8) manier van vergaderen zijn, moest ik als voorzitter én de discussie gaan leiden én gaan afgeven op de teksten die ik eigenlijk zelf heb voorgeleed.

DM: En op een betoging kan je je, wel uitspreken?

GE: Ja, tegenover het ministerie, dat zij meer geld moeten voorzien, zodat wij die onpopulaire maatregelen niet moeten doorvoeren. Ik ben de

DM: Het plan huisvesting neemt dit toch als een van de stadia?

GE: Nee, dat is een onderscheid dat je moet maken. Het berekeningsplan, waar dat je uitgaat van 10000 fr per kamer, dat is de

eerste om aan de overheid meer geld te vragen maar op de Sor moet je gaan zien wat je met het geld dat je hebt doet. Daarna, op de betoging moet je geld meer vragen aan de verantwoordelijke van de regering. Er zit een totaal verschil tussen die twee en ik denk niet dat dat met openheid te maken heeft. De rector kijkt ook anders naar de minister dan naar de Raad van Bestuur. Natuurlijk, want het zijn twee verschillende zaken. Dat is allemaal terug te brengen tot één punt. Men zegt dat de Sor de studenten niet vertegenwoordigt of niet goed vertegenwoordigt. Maar soms moet je zeggen "kijk, hier kunnen wij niet anders" en dat heb ik ook altijd proberen te doen. Je mag niet vergeten dat de beslissingen die wij nemen in de Sociale Raad, waar dat we meerderheid hebben, dat je die ook moet gaan verkopen aan de academische overheid. Dat is dan weer het nadeel van het gegeven. Ofwel ben je beleidsverantwoordelijke en zit je overal mee in en kan je er, mijn inziens, nog meer uithalen dan in adviescommissies te zitten of de pers te bespelen en zo kritiek te gaan uitoefenen, zoals in Leuven en in Gent. Ik denk dat je er van binnen uit meer kan uithalen dan van buitenuit, maar de indruk is anders. Als er in Leuven om de twee weken in de gazetten staat: de studenten komen op voor dat, dat, dat en dat, zijn de Brusselse studenten er intern mee bezig

DM: Wat vind je nu zelf van het Masterplan Huisvesting?

GE: Gert de student vindt dat het Masterplan Huisvesting en je kan de twee niet loskoppelen, een goed plan is om van te vertrekken maar waar nog heel veel werk aan is. Het is eigenlijk een inventaris en een suggestie bij elkaar. De inventaris is goed omdat die, mijn inziens, objectief is gebeurd en dat zijn gegevens waarvan je kan vertrekken. Wat betreft de suggestie zijn er op bepaalde punten zaken die wij moeilijk kunnen tolereren. Neem het voorbeeld om de Schoofslaan uit de gesubsidieerde kamers te lichten. Zolang ik voorzitter van de Sor ben zal ik me daar tegen verzetten, zolang ik student ben

zal ik me daar tegen blijven verzetten. Bwah, de cirkel is rond. Er is gevraagd om een plan binnen te brengen dat zichzelf budgetteert op lange termijn, waarvoor geen extra financiële inspanningen moeten gebeuren. Als je die cirkel onderbreekt, dan moet je zien dat je een injectie krijgt van ergens. Van waar dat die moet komen, ik ben er zelf nog niet uit maar ik weet wel dat ze gaat moeten gebeuren. De studenten kunnen dat niet betalen, da's heel simpel want dan moet je 10000 fr gaan vragen.

DM: Het plan huisvesting neemt dit toch als een van de stadia?

GE: Nee, dat is een onderscheid dat je moet maken. Het berekeningsplan, waar dat je uitgaat van 10000 fr per kamer, dat is de

kostprijs van de uitbating van een kamer. Van daaruit moet je gaan berekenen en uiteindelijk de vraagprijs die we gaan noteren op dit moment (en met de aanpassingen weet ik het niet meer hoeveel het gemiddelde is) zitten we daar van die 10000 fr nog heel ver af en gelukkig maar. Nee, nu zitten we daar nog niet.

Dit is nog maar een plan en zoals ik zei gaan we proberen die cirkel open te breken en we gaan proberen ergens fondsen te vinden om het terug erin te steken zodat we niet de Schoofslaan uit de gesubsidieerde kamers moeten halen en ook niet de vraagprijs omhoog moeten gaan drijven. We moeten trouwens verder zien en dat staat ook in het plan. Ik denk niet dat we over tien jaar nog over gesubsidieerde kamers gaan spreken maar ik denk ook dat dat positief gaat zijn. We gaan uitgaan van een subsidie voor kamers. Het is eigenlijk geen gezonde politiek dat studenten die het niet aankunnen 10000 fr betalen, dat je die in kamers moet gaan steken, bijna gaat moeten verplichten om op Nieuwelaan, Oefenplein of in Jette te gaan zitten terwijl je eigenlijk het gegeven hebt dat er veel studenten hier zouden willen zitten en dat andere studenten hier moeten zitten omdat ze niet anders kunnen, maar eigenlijk wel in het centrum van Brussel zouden willen zitten of in de omgeving van de studentencafés daar. Als je de twee uit elkaar haalt en dat financieel gezond kunt maken, dan zouden we in een veel betere situatie zitten. Als je effectief een subsidie kunt geven aan alle studenten die het nodig hebben en effectief de koten verhuren aan de normale prijs kan je de twee zo in evenwicht houden. Ik denk dat we dat binnen tien jaar moeten realiseren.

DM: En wat met dat voorstel om

energieverbruik individueel aan de student door te rekenen, terwijl die student toch in units woont.

GE: Dat is ook al opgemerkt in de Sociale Raad of in de commissie. Het niet doorrekenen van de vuilzakken, huisdieren, onderhoud en die zaken kosten meer moeite met het individueel te gaan berekenen dan je er gaat uithalen. Energie is iets anders. Op

DM: Waar gaat dat geld vandaan

komen, voor bijvoorbeeld de renovatie van de Nieuwelaan? Kan die eigenlijk niet beter afgebroken worden?

GE: Dat is zeker niet het geval. Afbreken... Wat ik uit de studie begrepen heb is dat afbreken meer geld kost dan renoveren, indien je de kamers wilt behouden natuurlijk. Als we morgen beslissen met de Sociale Raad van het gebouw te verkopen en ons er voor de rest niet al te veel van aan te trekken dan heb je tussen de 80 en de 100 miljoen verkoopprijs. Dat is geld dat binnenkomt en geld dat je kan gebruiken maar je hebt ook 400 kamers minder, moet je letten. Voor 100 miljoen 400 kamers gaan vinden, dat gaat gewoon niet. Daar tegenover, als je 60 miljoen investeert, of 65 miljoen, dan kan je ze wel renoveren en dan zijn ze zodanig gerenovert dat je ze als deftige kamer kan verhuren.

DM: Dan gaan er sowieso minder kamers moeten komen want nu zijn ze niet conform de minimumoppervlakte-norm.

GE: Er gaan kamers moeten opgeofferd worden, ik weet niet hoeveel. Er zijn al mensen die in de commissie geopperd hebben één kamer op te offeren per unit. Sla een muur weg en je hebt een gemeenschappelijke ruimte en met het totaal aantal vierkante meter valt dan wel te leven. Er wordt ook het plan gesuggereerd van "Kijk, jullie hebben zoveel problemen met de tijdelijke verblijven, van gastprofessoren, crasmussen en dergelijke, die hier maar korte tijd verblijven. Met die verticale structuur, met die badkamers die je daar per kamer hebt, maak er een soort hotel-dienst van." Dat zijn allemaal ideeën die je tegen elkaar moet afwegen. Ik zeg het nogmaals, het Masterplan Huisvesting is geen oplossing, het is een zuivere inventaris, een zuivere suggestie waarlangs je kan gaan werken op lange termijn en daar een oplossing in gaan vinden. Maar we gaan morgen het Masterplan niet goedkeuren hoor. Je kan er hoogstens akte van nemen en van daaruit gaan vertrekken, verder discussiëren. Een goedkeuring en directe implementatie is onmogelijk tenzij je alles volgt wat er in staat en dat kunnen we sociaal niet verantwoorden, vind ik.

DM: En wat met dat voorstel om

energieverbruik individueel aan de student door te rekenen, terwijl die student toch in units woont.

GE: Dat is ook al opgemerkt in de Sociale Raad of in de commissie. Het niet doorrekenen van de vuilzakken, huisdieren, onderhoud en die zaken kosten meer moeite met het individueel te gaan berekenen dan je er gaat uithalen. Energie is iets anders. Op

dit moment constateren de mensen dat met de wintervakantie de ramen openstaan, de chauffage volledig open. Dat is een sensibilisering die je moet doorvoeren. Als de student daar niet voor betaalt gaat de student daar ook niet voor gesensibiliseerd worden. Dat gaat delen worden voor het gemeenschappelijk verbruik of anders moet je het loskoppelen. Je rekent energieverbruik aan voor de zaken die je kan controleren en de rest wordt gemeenschappelijk betaald, in de huurprijs vervat. Maar dat zijn allemaal ideeën. Hoe dat concreet tot stand moet gebracht worden, dat weten we nog niet. Maar er zijn een aantal zaken die erin staan waarvan je zegt "Jongens, daar gaan we ons niet mee bezig houden." De katten besnijden, zoveel kost dat niet hoor.

DM: Ik wou het ook nog even over het kunstwerk, ter waarde van een half miljoen, aan de Triomflaan hebben. Dat heeft toch ook geld gekost?

GE: En geen 5 miljoen zoals in de Moelial stond. Kijk, ik zal uitleggen wat er gebeurd is, vooraleer het weer anders verschijnt. Op een bepaald moment zaten we daar in dat project met zes lelijke witte muren en er moest iets mee gebeuren. Dat moest kunstzinnig zijn en de Colruyt heeft aangeboden daar geld voor uit te trekken en dat te financieren. Goed, dan is er vanuit dienst Cultuur de vraag gekomen daar iets mee te doen. Ik heb gevraagd wat hun voorstel was. Dan is het diensthoofd van Cultuur, Rita, afgekomen met "Kijk, ik ken een kunstenaar die daar iets mee zou willen doen. Die is bekend van haar portretten in het Klein Kasteeltje. Het zou iets met portretten moeten zijn want daar is ze goed in. Ze heeft daar een speciale techniek voor." Ze heeft toen voorgesteld dat te agenderen op de Commissie Cultuur. Ik heb gezegd: "Da's goed." Ik was op die Commissie Cultuur aanwezig en ik stond achter dat idee. Ik heb daar geen stemrecht, ik heb daar geen enkele beslissing in te nemen. Ik heb die ook niet genomen en dan zijn ze afgekomen van "Kijk, zes portretten, dan moeten die toch iets symboliseren." Eerst is er het voorstel gekomen om zowat alle negatieve zaken die we konden vinden op de VUB daarop te laten portretteren zodanig dat het een aanklacht zou zijn van alles dat er hier

"Jij moet er ook tussen staan want sociaal engagement IS een waarde." En dat is het einde van het verhaal, daar. Achteraf zijn er heel wat apoverhalen de ronde gegaan dat ik dat zou beslist hebben, dat dat stalinistisch was, communistisch, nee communistisch niet, nee, despotisch, vanalles, maar eigenlijk is daar dus niets van waar, hé. Ok, ik geef één ding toe, ik heb toegestaan dat de mij geportretteerd hebben. En sommige mensen vinden dat fout, wel ik vind van niet. Ik denk dat als die commissie daar over oordeelde dat mijn kop daarop moet staan, welja, ik heb daar toestemming aan gegeven. Maar ook niet meer of niet minder. En voor mij is dat ook niet meer of niet minder dan er nu hangt. Ik heb het niet boven mijn bed hangen of zoiets. Ik vind dat ook geen realisatie dat mijn kop daar hangt.

DM: Denk je niet dat veel mensen zich de vraag stellen of er niet teveel geld aan cultuur en sport besteed wordt, en of dat geld niet beter besteed zou kunnen worden aan de meer essentiële noden binnen en vooral buiten deze sectoren?

GE: Ik kan aannemen dat heel veel mensen zich die vraag stellen. Eh, en ik weet dat ik mij er niet populairder door maak, maar ik ben ook nooit Sor-voorzitter geworden om populair te worden. Dan had ik beter iets anders gedaan, bijvoorbeeld voorzitter van één of andere studentenkring. Dat is veel aantrekkelijker. Veel minder werk en je maakt je veel populairder. De enigste vraag die je moet stellen is: kan het, om hier geld aan te geven in een tijd waarin je budgettair heel krap zit en de nodige prioriteiten hebt, aan studentenactiviteiten, aan cultuur, aan sport, aan dingen die niet prioritair zijn aan het levensonderhoud van een student. Die vraag moet je je continu stellen, maar ik vind het wel belangrijk, dat er ook iets aan gebeurt. Ik denk dat je als sociale sector twee zaken moet doen, namelijk die studenten die het niet kunnen betalen helpen en anderzijds een aanbod buiten het academische te verzorgen, dat het hier aangenaam wordt op de campus. Die portretten waren ook omdat de Colruyt daar geld voor had en misschien is het volgend jaar, misschien is het op het einde van het jaar, misschien is het over twee jaar, zal dat ook vervangen moeten worden en zal daar een nieuw kunstwerk moeten komen en hopelijk vinden we daar dan ook externe fondsen voor. Want intern denk ik niet dat daar prioriteit gaat aan gegeven worden.

DM: Het was een beetje vreemde verkiezingsstrijd dit jaar...

GE: Neen, het was een verkiezingsstrijd dit jaar en verleden jaar was het geen verkiezingsstrijd, maar een strijd voor het quorum.

DM: Het is al verschillende keren voorgekomen dat er een alternatieve lijst opkwam voor de Sor-verkiezing, maar dit is de eerste keer

(vervolg op p 13)

Naar een inschrijvingsgeld van 80.000 frank?

De privatisering van de ivoren toren¹

Enkele maanden geleden luidde Prof. Dr. Luc Huyse (KUL) in De Morgen terecht de noodklok over de dreigende teloorgang van de onafhankelijke wetenschapsvorming. Die dreiging is een rechtstreeks gevolg van een stijgend aandeel van de industrie in de financiering van de universiteiten.

Zo houdt de industrie steeds strakker de hand vast van de onderzoekers bij het schrijven van de onderzoeksagenda – wiens brood men eet, diens woord men spreekt. Voorts belemmeren industriële praktijken als de geheimhouding van het onderzoek – de concurrent zou wel eens met het weetje kunnen gaan lopen – een gezonde wetenschapsoverontwikkeling, die daarentegen wel goed vaart bij de vrije uitwisseling van vondsten en gedachten, een academisch gegeven. Erger nog is de mogelijke manipulatie van de onderzoeksresultaten door de industrie om hun omzetten en marges niet te zeer tegen de borst te stuiten. In zo'n constellatie zijn de gedachten niet langer vrij, besloot Huyse. Een redenering die ik een heel eind kan volgen. Hij stoffeerde zijn stuk trouwens met tal van voorbeelden van onderzoeken waarvan de resultaten gemanipuleerd werden door de opdrachtgever. Die mosterd haalde hij vooral uit het uitstekend boekje *De onwelkome boodschap of hoe de vrijheid van wetenschap bedreigd wordt* (zie elders in De Moel). Maar vervolgens schudt Huyse nogal naïef een eigenaardige aap uit zijn mouw: indien de overheid doofstommetje speelt dan moeten we het geld maar gaan halen bij de studenten. Door een inschrijvingsgeld van "om en nabij de 80000 frank" kunnen we misschien paal en perk stellen aan de inmenging van de industrie, redeneert Huyse. Een gevaarlijke gedachten-gang, die bovendien rammelt aan alle kanten.

Centen van industrie en studenten De universiteiten, net als gans de onderwijswereld trouwens, lijden inderdaad sterk onder de besparingswoede van de overheid. Enkele cijfertjes ter illustratie. In 1980 bedroegen de onderwijsuitgaven in België nog 7,2 % van het BBP, vandaag is dat aandeel in het BBP geslonken tot minder dan 5,4%. Tussen 1975 en 1992 daalde in België het bedrag dat de overheid uitgeeft per student hoger onderwijs van 0,54% van het

BBP/inwoner naar 0,29%! Ook tijdens het jongste decennium treedde een daling op van 13,5% in de financiële middelen die de Vlaamse overheid vrijmaakt per student.

De overheidsfinanciering is echter geen neutraal gegeven waar niet aan te tornen valt, maar wel een ideologisch geladen beleidsinstrument. Als socioloog zou Huyse dat moeten weten. De bedoelingen van de onderfinanciering van de universiteiten werden bot verduidelijkt door de Wereldbank. Die raade in 1994 de overheden aan om de publieke uitgaven aan hoger onderwijs verder terug te schroeven, juist om de universiteiten te dwingen andere geldbronnen aan te boren. En welke zijn deze geldbronnen anders dan de zilverlingen van de industrie en/of de beurs van de studenten? In feite is de stijgende financiële injectie in de universiteitsbudgetten vanwege industrie en studenten ter vervanging van de overheidsfinanciering niets anders dan een sluipende privatisering van de universiteit. Door de financiering af te wentelen op de student bereikt Huyse dus net het tegenovergestelde van wat hij beoogt, zijnde een dam opwerpen tegen de commercialisering van onderwijs en onderzoek.

Huyse verdedigt de inning van een hoger inschrijvingsgeld met het argument dat de hedendaagse student baadt in weelde, getuige hun auto, GSM of kabelaanstuiting. Ongeloflijk om dergelijke nonsens uit de mond van een socioloog te horen. De voorstelling van de student als rijkeluissspruit zou niet gek staan naast het waanidee dat migranten geboren criminelen zijn, waartegen Huyse ooit nog fel van leer trok. In Frankrijk leven meer dan 100.000 studenten onder de armoedegrens. En in België kloppen volgens het jongste Jaarboek van Armoede en Sociale Uitsluiting steeds meer jongeren aan bij het OCMW voor een bestaansminimum. Wel is het zo dat de universiteit vooral jongeren aantrekt uit de begoede lagen van de bevolking maar dat lijkt me eerder een gegeven om te pleiten

voor het wegwerken van sociale drempels in plaats van er nieuwe te bouwen.

Huyse heeft wel compensaties voor de jongeren van minder bemiddelde ouders in petto, maar dat is slechts een doekje voor het bloeden. Vooreerst bereiken de meeste sociale compensaties aangeboden door universiteiten niet hun doelpubliek. En belangrijker, eenmaal de logica aangevaard dat de studenten diep in de buidel moeten tasten voor hun onderwijs, verandert het door de Verklaring van de Rechten van de Mens gearandeerd recht op een zo kosteloos mogelijk hoger onderwijs in een voorrecht, waarvan de rechthebben-

onderzoekskas kunnen spijzen. Kunnen vele profen zich niet de luxe veroveren van een dikke auto met chauffeur, van vliegtuigrijes in eerste klas of van een kinderoppas, poetsvrouw en butler? Genoeg gezegd. Deze koehandel is natuurlijk in een zelfde bedje ziek als de voorgaande. In plaats van zijn pijlen af te schieten op de studenten zou Huyse beter een onderzoekende blik werpen op het wetenschapsbeleid en het lobbywerk van enkele hooggeplaatsten aan de KUL, de universiteit waar hij werkzaam was. De commercialisering van de gedachten zijn immers ook in België verder gevorderd dan hij in zijn opiniestuk laat

uitschijnen. Meer nog, de zucht naar het financieel uitbuitten van onderzoeksresultaten krijgt een dwangmatig karakter.

Universiteit ruikt poen

Volgens Amerikaans socioloog David F. Noble gaf een wijziging in de patentwetgeving in 1980, waarbij de universiteiten zich voor het eerst eigenaar mochten noemen van patenten, het eigenlijke startschot van de commercialisering van onderzoek in de VS. De intellectuele activiteit maakt zo plaats voor intellectueel kapitaal, en dus intellectuele eigendom, waardoor de industrie en de universiteiten centen ruiken. Welnu, ook in België is het hek van de dam. Het Wijzigingsdecreet X van de Vlaamse Gemeenschap stipuleert dat universiteiten voortaan ook hun wetenschappelijk onderzoek kunnen valoriseren, dit is commercieel uitbuiten, door het nemen van patenten, octrooien en winstbewijzen of door het opzetten van spin-off bedrijven. Noteer dat Roger Dillemans, voorganger van de huidige rector van de KUL André Oosterlinck, zich reeds in 1989 tijdens een conferentie in het Leuvense opwierp als een hevig voorstander van deze ingreep. En ook Oosterlinck stelde in 1995 nog de beperkte mogelijkheden om geld te winnen uit wetenschapsresultaten aan de

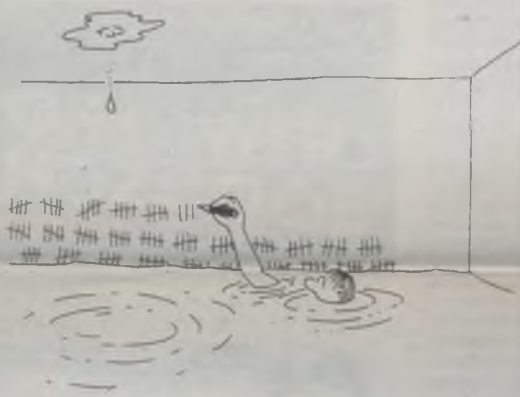
kaak en laat ondertussen geen gelegenheid voorbijgaan om een pleidooi te houden voor de commercialisering van de universitaire activiteiten. De KUL laat er trouwens geen gras over groeien. Al meer dan 50% van haar budget is niet meer afkomstig van de overheid en vorig jaar werd Leuven Inc. Oppergericht, een "kennissetwerk" van zeyen hoogtechnologische bedrijven.

Het vijfde Directoraat-Generaal van de Europese Commissie (onder leiding van Busquin) trekt ondertussen de lijn door. Haar jongste document *Towards a European research area* (jan 2000) stelt voor om alle hindernissen uit de weg te ruimen die de universiteiten belemmeren om hun onderzoek te valoriseren. Ook Europa werkt dus naarstig een wetgeving uit die tot gevolg heeft dat onderzoek zich eerder laat leiden door geldgewin dan wel door de onafhankelijke zoektocht naar waarheid. Al de fenomenen die Huyse in zijn stuk op de korrel neemt zoals de industriële geheimhouding en de vrijwaring van de industriële belangen horen echter in deze jacht op intellectuele eigendom thuis zoals compote een stuk heeft in een appelflap.

Onderwijs te koop

In de VS leidde de commercialisering van de onderzoeksfunctie van de universiteiten gedurende de tachtiger jaren tot de crisis van haar onderwijsfunctie. Immers, zo stelt dezelfde Noble, alle mogelijke middelen werden gedraïneerd naar de onderzoeksfunctie met het oog op profijt. De crisis van de onderwijsfunctie poogt men nu algeens te overkomen door de commercialisering van onderwijs, met name door de uitbouw van het afstandsonderwijs in samenwerking met de industrie, een markt waarvan de toekomstige omzetten de huidige van de autoverkoop zouden overschrijden, althans dat hopen de optimisten. Bovendien begonnen de inschrijvingsgelden in de VS exponentieel te stijgen precies op het ogenblik dat de universiteiten zich op de markt gooiden als de verkopers van patenten. Welnu, het Life Long Learning Centre van de KUL onder leiding van Roger Dillemans kreeg begin jaren '90 een opdracht toegewezen van de *European Round Table of Industrialists* (ERT), een machtige groep Europese grootindustriëlen met de omvang van hun portefeuille als voornaamste kopzorg.

(lees verder op p.10)

¹ Nvdr: De redactie vroeg oud-redactielid om zijn opinie, verschenen in De Morgen als reactie op een opinie van Huyse. We werden meteen getraceerd op een uitwerking en actualisering van zijn redenering en kregen er op de koop toe nog de samenvatting van een gans boek bij. Voor de geïnteresseerden: Ruben schreef ook zijn eindverhandeling over het onderwerp: *De universiteit aan het einde van een tijdperk. Het heersend universitair beleidsparadigma vanuit sociaal-historisch perspectief*. Zoals alle eindverhandelingen is deze beschikbaar in de bibliotheek.

² Noteer dat Easics, één van die "bedrijfjes", dit jaar verkocht werd aan de Amerikaanse multinational TranSwitch. Easics richt zich op gespecialiseerde schakelingen voor telecomtoepassingen. De overnameprijs bedroeg zo'n 800 miljoen frank, die uitbetaald werden in aandelen van TranSwitch. Oosterlinck was voorzitter van de Raad van Bestuur van dat Leuvense "bedrijfje".

³ Dit machtig clubje oefent heel wat invloed uit op de Europese Raad en de Europese Commissie. De recente besluiten op de Europese Conferentie van Lissabon liggen bijvoorbeeld volledig in het verlengde van wat het Europese patronaat spuit in hun publicaties, waarvan de meeste raadpleegbaar zijn op het net. www.ert.be. Voor meer info over de ERT kan u terecht in enkele artikels, eerder verschenen in uw tijdschrift. Exemplaren zijn op te vragen op de redactie.

⁴ Cornelis werd recent gedwongen tot aftreding omwille van een duidelijk geval van belangenvermenging. De mogelijkheden tot uitoefening van morele druk in naam van universitaire idealen zijn duidelijk nog niet uitgespeeld tot spijt van technocraten en industriëlen!

(vervolg van p.9)

De voormalige ere-commissaris van de Vlaamse minister van Onderwijs diende uit te zoeken hoe voordelig de invoering van de multimedia in samenwerking met de industrie in ons onderwijsbestel wel niet zou zijn. Het "onderzoekswerk" -rode draad en besluiten stonden duidelijk reeds voor de aanvang van het onderzoek vast- leidde tot het ERT-rapport *Investing in knowledge. The integration of Technology in European Education*, ingeleid door François Cornelis, topman van Totalfina en toen ook voorzitter van de Raad van Bestuur van de UCL, en droeg terloops ook bij tot de *White Paper on Education and Training* van de Europese Commissie in 1996, een document dat al evenmin twijfel zaait over de industriële voordelen van gecommmercialiseerd onderwijs en onderzoek. Volgens de Europese Commissie moeten universiteiten de innige samenwerking met de industrie in hun zending inschrijven. Voorts kreeg het onderzoekscenrum onder leiding van Dillemans ook de opdracht van de Europese Rectorenconferentie (CRE) om alternatieve financieringsmechanismen van universiteiten te bedenken, waarin de industrie actiever optreedt in ruil voor meer inspraak. In het achtkoppig (!) bestuur van de CRE zetelt onder meer André Oosterlinck. De CRE is bovendien institutioneel verbonden met de ERT in de organisatie CRE-ERT. Samen geven ze publicaties uit over de wonderlijke wereld van het levenslang leren (met behulp van computers en onderwijssoftware) en de samenwerking universiteit-industrie. Het voorstel van Huyse om de inschrijvingsgelden drastisch te verhogen maakt de gelijkenis met de evolutie in de VS compleet.

Het weze duidelijk. De economisering van de universiteiten gaat met rasse schreden vooruit. En dat Huyse zich niet miskijkt. Over onderzoek en onderwijs gaat dit al lang niet meer. Dat is slechts de naam van het lucratief beestje. De universiteit van Fichte ("universities exists to exercise critical judgment") ondergaat een metamorfose in een onderneming die handelt in de koopwaren patenten en octrooien, cursussen en onderwijssoftware. Die economisering zaagt ook de poten af van de leerstoelen van het academisch personeel. Proffen worden gedegradeerd tot de werknemers van het kind van de derde industriële revolutie, de universitaire onderneming. De druk om de vaste benoeming op te heffen in naam van de heilige flexibiliteit wordt trouwens steeds groter. En de studenten die ruimen baan voor de consumenten. Zij verbruiken, kopen cursussen en onderwijs, liefst op enige afstand. In VS en Canada hebben studenten en proffen aan verscheidene universiteiten door dat ze in hetzelfde schuitje zitten. Een hoogtepunt vormde een twee maanden lange staking aan de York University in 1997, de derde grootste universiteit van Canada, die actief gesteund werd door de studenten, waardoor de professoren de controle uit de brand wisten te slepen over al de beslissingen aangaande de automatisering van het onderwijs en de samenwerking met de industrie. Misschien kan het academisch personeel in België uit dit voorval wat inspiratie putten. Ruben Ramboer

Verdraaiing van de onwelkome boodschap

In hun boek geven de auteurs André J.F. Köbben en Henk Tromp tal van voorbeelden waarbij ofwel de resultaten van het onderzoek gemanipuleerd werden, ofwel de resultaten van een slecht onderzoek behouden bleven, meestal om de belangen van de opdrachtgevers niet te schaden.

De auteurs maken hiermee duidelijk dat het slecht gesteld is met de onafhankelijkheid, of om het met woordje te zeggen dat goed in de mond ligt bij de hedendaagse beleidsmakers, met de "autonomie" van de wetenschap. Bovendien stellen ze dat het om een sterk onderbelichte problematiek gaat. In hun naar eigen zeggen uitgebreide jacht op literatuur over het onderwerp vingen ze quasi geheel bot. Ze merken ten slotte op dat ze met hun boek slechts een tipje van de sluier lichten, dat het slechts om het topje van de ijsberg gaat. Om evidente redenen zijn onderzoekers zeer karig met informatie over manipulatie van hun onderzoek in opdracht van hun werkgever. Welke onderzoeker geeft er nu graag toe dat hij de opdrachtgever naar de mond moest praten en dat de resultaten van zijn onderzoek aanvechtbaar zijn? Ook de angst voor repercuties wanneer de onderzoeker de mond voorbij zou praten zit er volgens de auteurs stevig in. De auteurs hebben dus vooral voorbeelden van onderzoekers die wel het lief hebben om met hun onderzoek in te gaan tegen de belangen van de opdrachtgever en daardoor ook dikwijls alle kleuren van de regenboog zagen. Want de opdrachtgevers, meestal overheidsinstanties en bedrijven maar ook werknemers- en werkgeversorganisaties, NGO's tot zelfs universitaire vakgroepen, blijven nu éénmaal niet bij de pakken zitten wanneer een onderzoekresultaat niet uitpakt zoals zij het wensen.

Baas' wil is waarheid

Köbben en Tromp onderscheiden grosso modo drie manieren hoe de opdrachtgevers hun belangen vrijwaren en/of hun beschuldig blaazen pogen op te poetsen. Een eerste strategie is het doodzwijgen van de onwelkome boodschap, een vaak verbazingwekkend effectieve strategie. Wanneer dat niet meer helpt wordt gebruik gemaakt van de eeuwenoude strategie *ad hominem*, oftewel de verdachtmaking, bijvoorbeeld door de onderzoeksresultaten met de nodige retoriek onderuit te halen of door de onderzoeker met allerlei vuils naar het hoofd te slingeren om zijn capaciteiten in het twijfel te trekken. Het *mondlood maken*, de derde strategie, wordt meestal ingezet om het publiceren van de onwelkome boodschap te voorkomen. Zo kan men onderzoekers in vast dienstverband bedreigen met het intrekken van privileges, onthouden van promoties, of nog met overplaatsing, schorsing, spreek- en publicatieverbod, tot zelfs ontslag. Bij contractonderzoek is de bedreiging het onthouden van vervolgoedprachten hetgeen om financiële redenen vaak voldoende is om onder-

zoeker of onderzoeksgroep terug in de pas te laten lopen. Wat ons brengt bij de onderling verweven oorzaken die de auteurs aangeven voor de groeiende weerstand die onderzoekers ondervinden wanneer ze hun "onwelkome boodschap" aan de man willen brengen: de besparingen en het toenemend belang van de 3de geldstroom, het feit dat contractonderzoek meestal direct in relatie staat tot de belangen van de opdrachtgever en tot slot de "wie betaalt, bepaalt"-mentaliteit en "voor jou een ander"-houding.

wou uitspitten en verhelpen, in een proces vernederd en veroordeeld door de plaatselijke gemeenschap, wiens commerciële belangen op het spel stonden. Commentaar van Köbben en Tromp: *Het beschrevene kan model staan voor dingen die ook nu nog gebeuren, misschien nu zelfs vaker dan toen. Waarbij het frappante is dat de werkelijkheid van onze dagen vaak tot in de details overeenkomt met de tafereelen die Ibsen schetst. En ze vervolgen met het uit de doeken doen van tal van onderzoeksmanipulaties en het schetsen van de reactie van*

een uitgebreid onderzoek naar het kiesgedrag van de Nederlandse kiezer. Volgens het NKO steeg het percentage respondenten dat belangstelling vertoont voor de politiek van 53% in 1971 naar 78% in 1994. Politicoloog Gerard Visscher nam dit niet en wees op een tweede opmerkelijke reeks cijfers namelijk het groeiend percentage non-respondenten. Visscher stelde dat er een oorzakelijk verband is tussen de twee verschijnselen. Een zeer onwelkome boodschap voor het NKO, het paradepaardje van de Nederlandse politicologen -bina al hun onderzoeken zijn in boekvorm verschenen- en naast de reputatie van een aantal academici staan er natuurlijk ook financiële belangen op het spel. Twijfels over enkele cijfers van het NKO zou gans de onderneming van het NKO in een kwaad daglicht stellen. Resultaat: het NKO lacht Visschers (zonder enige tegenargumentatie) onderzoek weg. Ad Corten had begin jaren '90 een topfunctie als bioloog bij het Rijksinstituut voor Visserij Onderzoek (RIVO). Een klein decennium werkt hij al maanden thuis, mag hij de gebouwen van het RIVO nog slechts betreden met een bezoekerspasje en mag hij zich niet meer buigen over de problemen in de zeevisserij in het algemeen en de haringvisserij in het bijzonder. De oorzaak is de kritiek die Corten had op de drastische ommezwaai van het Nederlands visserijbeleid in 1993: geen per vissoort vastgestelde vangstquota meer ten einde van alle vissoorten "buffervoorraden" te verzekeren, vissers konden nu in principe hun gang gaan. Er zou enkel ingegrepen worden als het 'biologisch minimum' bereikt wordt. Corten stelde dat niemand zo'n minimum kon bepalen en dat ingrepen bijgevolg waarschijnlijk te laat zouden komen. Het Ministerie bevoegd voor de Visserij en de directie van het RIVO hebben Corten sindsdien steeds meer, en zeker nadat hij de kritiek ook aan bod liet komen in de pers, op een zijspoor gezet: verbod deelname vergaderingen EU-instituutdirecties, korte schorsingen, "overplaatsing" naar zoetwateronderzoek tot hij uiteindelijk in de boven-geschetste situatie belandde. Hoewel Corten gelijk kreeg wanneer er in 1996 op Europees niveau een pleidooi gehouden werd voor drastische verminderingen van de zeevisvangst, tot zelfs halveringen voor haring en makreel, bleven de sancties tegen zijn persoon van kracht. In opdracht van het ministerie (lees verder op p.11)

De onderzoeker als volksvijand

Van bij de inleiding illustreren de auteurs aan de hand van *Een volksvijand* (1882), een stuk van Hendrik Ibsen, duidelijk waar hun boek om draait. Het drama van Ibsen speelt zich af in een Noors stadje met een goed renderend kuuroord. De burgemeester heeft zijn broer aangesteld als arts in de gemeenschap. Deze komt echter tot de ontdekking dat het bronwater waar de kuurgasten op afkomen "miljoenen ziekteverwekkende bacteriën bevat". Volgens de burgemeester kan het allemaal niet zo veel kwaad en hij gebiedt zijn broer, tevens zijn ambenaar, de zaak geheim te houden. Uiteindelijk wordt de arts, die de zaak

opdrachtgever en onderzoeker -vele, vele voorbeelden die ze netjes thematisch ondergebracht hebben in hoofdstukken en waarvan we er hieronder een aantal zeer summier toelichten (in onderstaande heb ik verwaarloosd aan te geven waar ik Köbben en Tromp exact citeer). De voordelen hebben niet altijd betrekking op universitair onderzoek maar illustreren de gevaren van contractonderzoek en tonen ook hoever overheid en bedrijven durven gaan om ongewenste onderzoeksresultaten onderuit te halen.

In Nederland voert het Nationaal Kiezersonderzoek (NKO), een verzameling politicologen, al sinds 1971 bij elke verkiezingen

(vervolg van p.10) van Onderwijs heeft de Leidse faculteit sociologie jarenlang onderzoek gedaan naar ziekteverzuim in het onderwijs. In 1992 kreeg dit onderzoek ook een verzekeringsfunctie: het vervangingsfonds waaruit de vervanging van zieke leraren bekostigd wordt, zou gefinancierd worden door het ministerie op basis van de ziekteverzuimcijfers. In het begin verliep alles vlot, de ziekteverzuimcijfers daalden van 7,7 naar 6,6%. Maar toen ze op één jaar stegen naar 7,5%, met als gevolg de dwang voor het ministerie om een hogere financiële injectie op te hoesten, begon de miserie. De resultaten werden op alle mogelijke manieren aangevochten nadat vriendelijk gevraagde aanpassingen niet werden doorgevoerd, de pers kreeg er lucht van en er volgden vragen in de kamer. In 1996 nam het Ministerie van Onderwijs een andere onderzoeksgroep onder de armen voor bijna het dubbele van de prijs. In de woorden van een ambtenaar van het Ministerie: "De minister houdt er niet van als een onderzoeksbureau bij onenigheid met het ministerie de Kamer tegen hem in stelling brengt (...) dat past niet in een zakelijke afwikkeling". Twee politicologen bekijken nauwgezet een steekproef uit Milieueffectenrapportages (wettelijk verplicht bij grote infrastructuur werken). Conclusie: de strekking van die rapporten is bijna altijd dat de werken geen schade toebrengen aan moeder aarde, integendeel. Dikwijls redeneren de opstellers van die rapporten op hilarische wijze naar dat besluit. Bijvoorbeeld, een rapport over de Hogesnelheidslijn verklaart dat de nieuwe sporen een duidelijke

lijn aanbrengen in een thans wat ongestructureerd landschap. De politicologen merken ook dat de criteria om te bepalen wat goed of slecht is voor het milieu sterk verschillen bestaan tussen het rapport zelf en de samenvattingen in tabelvorm. Patiënten wier schildklier onvoldoende werkt krijgen Synthroid voorgeschreven. In 1987 zijn er alleen al in de VS 8 miljoen mensen die het dagelijks innemen, een winstgevend productie voor firma Boots Inc. die het op de markt brengt. Maar er zijn kapers op de kust: concurrenten claimen dat ze veel goedkopere middelen ontwikkeld hebben die 'bio-equivalent' zijn, dwz. dezelfde werking kennen. Boots laat de prestigieuze medische faculteit van University of California San Francisco (UCSF) nakijken wat er waar is van die bio-equivalentie en ze hebben daar 250.000 \$ voor over. Het onderzoek duurt drie jaren en er is regelmatig overleg met deskundigen van Boots, wat nooit tot enig probleem leidt. Maar dan big surprise: de preparaten zijn bio-equivalent. Gedurende de volgende 4 jaren heeft Boots met al de genoemde strategieën het onderzoek bestreden, inbegrepen de meest platvoerse verdachtmakingen aan het adres van de onderzoekers. Uiteindelijk maakt Boots gebruik van een clausele in het overrengedomen contract die Boots een veto geeft over de publicatie. UCSF moet rapport en artikelen terugnemen. Maar Boots is nog niet content. De kans dat de resultaten doordringen in de medische wereld is té groot en ze bedenken een sluw plannetje. In één van de wetenschappelijke

tijdschriften dat Boots financiert, publiceren ze het rapport over de bio-equivalentie, anoniem en bovendien zonder medeweten van UCSF, maar vervolgens wel voorzien van een vernietigend commentaar van scribenten die op de loonlijst staan van Boots.

Omstreeks 1990 komt de anticonceptiepil van de derde generatie op de markt. De pil zou 'lichter' zijn en daarom vooral geschikt voor jonge gebruikers. Voorts zou de kans op hartinfarct kleiner zijn dan bij oudere pillen. Maar verscheidene onderzoekers tonen enkele jaren later onafhankelijk van elkaar aan dat de kansen met de nieuwe pil op bloedklontering, en bijgevolg ook de kans op trombose, groter is dan bij de oude pil. Trombose is behandelbaar maar leidt vaak tot verdikking van het been en laat ook lelijke sporen na op de huid. Erger is dat trombose kan onttaarden in longembolie, die in sommige gevallen de dood heeft tot gevolg. In Engeland werd er gewaarshuwd voor de nieuwe pil, zeker eerste

gebruikers werd aangeraden de pil niet te slikken. In Duitsland werd de pil zelfs een tijdje verboden. De producenten zijn woest. Maar na een tijdje luwt de storm. Verscheidene fabrikanten hadden een pr-campagne op touw gezet en stimuleerden het voorschrijfgedrag van artsen, indien nodig met financiële rugsteunjes, en zo konden de aandelenkoersen van de producenten na een ineenstorting door de negatieve vooruitzichten stijgen tot ongekende recordhoogtes. Merk op dat er nog altijd geen zekerheid bestaat over de betrouwbaarheid van de nieuwe pil die nog steeds in gebruik is.

Sinds eind voertiger jaren verrijkt het bedrijf Enzypharm zich met Vasolastine, Rheumajecta en Coliacron die volgens de fabrikant werken tegen respectievelijk hart- en vaatziekten, impotentie, geheugen- en concentratieafname, storingen in de vet- en cholesterolstofwisseling, vervolgens tegen reuma en tot slot tegenovergangsverschuinselen bij de vrouw. Ontwikkelingsstroomissen van kinderen, epilepsie, examenangst en fobieën. Enzypharm prijst de behandeling met deze preparaten aan als enzymtherapie. Pas in juni 1975 krijgt Cees Veeger, hoogleraar biochemie, het verzoek om de preparaten te testen op de aanwezigheid van enzymen. Veeger is één van de weinige enzymologen in Nederland en een autoriteit in zijn gebied: hij heeft samengewerkt en gepubliceerd met verschillende Nobelprijswinnaars en had op dat moment een honderdtal publicaties over enzymen op zijn naam staan. Veeger gaat kosteloos aan de slag en ontdekt samen met zijn ploeg tot hun grote

verbazing dat geen van de preparaten de enzymactiviteiten vertoont die het volgens Enzypharm zou moeten bezitten. Wat volgt is niets minder dan een thriller. Enzypharm doet de conclusies af als 'onzin'. In het begin kreeg Veeger steun, zijn rapport dat hij in 1976 onder meer verstuurde naar de ambassades van de VS, USSR, China, Zuid-Afrika, Australië en Duitsland kreeg positief gehoor zowel bij collega's als bij ministeries. Maar na verloop van tijd begint de steun te stagneren en weg te vallen en dikwijls zit Enzypharm daar wel voor iets tussen met behulp van al de genoemde technieken namelijk doodzwijgen, bagatelliseren, verdraaien, zwartmakerij en juridische spitsotechnologie. Ondertussen poogde Enzypharm Veeger nog verscheidene malen om te kopen opdat hij zijn rapport zou intrekken. Veeger zwichtte niet en kampte een hele tijd met een schadeclaim boven zijn hoofd van 10 miljoen gulden. Uiteindelijk werd de vordering door de rechter afgewezen. Maar tot op de dag van vandaag mag Vasolastine in Nederland in de handel blijven, hoewel het ook volgens andere onderzoekers niet meer effect heeft dan een placebo.

De beroemde Softenon-affaire in het West-Duitsland van de jaren '50 en '60. Een Duits kinderarts stelde dat de boosdoener van steeds meer misvormd geboren kinderen het slaapmiddel Thalidomide (Softenon) was. Ondanks de gezondheid van kinderen hier op het spel staat heeft de fabrikant toch op alle mogelijke manieren de arts dwarsgezet om een verbod zo lang mogelijk te voorkomen.

De vier laatste voorbeelden komen uit de farmaceutische sector, volgens Köbben en Tromp een sector als *geschapen voor behandeling in een boek als dit*. De ontwikkeling van nieuwe geneesmiddelen vraagt nu eenmaal miljoenen investeringen en dikwijls leveren ze weinig op: slechts 1 op de 10 nieuwe geneesmiddelen

veel meer binnenrijven dan 700.000 frank. Köbben en Tromp willen hiermee wel niet gezegd hebben dat dit zou gelden voor de meerderheid van het onderzoek in de farmaceutische sector. Zij wijzen erop dat de samenwerking tussen de industrie en universiteit in sommige gevallen ook heeft bijgedragen tot een verbetering van de gezondheid.

Remedies?

De vraag is of de mogelijke voordelen van samenwerking opwegen tegen de risico's zijnde onderzoeksmanipulatie en in het geval van de geneeskunde, ook de bedreiging van de volksgezondheid. In hun besluit stellen ze trouwens duidelijk dat universiteiten veel kieskeuriger moeten zijn als het gaat om contractonderzoek. Maar in hoeverre zijn universiteiten daartoe in staat in het huidige restrictief budgetair klimaat met een overheid die de geldkraan dichtdraait? Tot slot wijzen Köbben en Tromp op de problemen van de onderzoeker van een onwelkome boodschap die vaak geïsoleerd komt te staan tegen superieuren, zich onmachtig weet tegen manipulaties van opdrachtgevers en soms zelfs geconfronteerd worden met machtige groepen die zich dure en vele advocaten kunnen veroorloven. Köbben en Tromp vroegen zich af of er daar geen rol is weggelegd voor de beroepsvereniging van onderzoeker. Hun vraag oogstte bij die verenigingen jammer genoeg alleen verbazing. Hun laatste voorstel is de aanstelling van wat ze met groot woord noemen een *'Vertrouwenpersoon voor de Wetenschap'*, iemand met een groot wetenschappelijk en moreel gezag (...) die een normatief houvast moet bieden aan individueel onderzoekers en instellingen, alsook voorstellen doet hoe geschillen op dit terrein te beslechten. Maar zal dit veel zoden aan de dijk zetten in een wetenschappelijke wereld waar net als elders geld de norm is, en het vlugge geldgewin gedrag en denken determineert? Tot welke gevaron de onderdrukking van een waarachtige stem kan leiden verduidelijken we met (nog) een voorbeeld uit het vermelde boek. Zoals geweten explodeerde op de ijskoude ochtend van 28 januari 1986

wordt toegelaten door de toezichthoudende instanties. Maar als dat gebeurt vallen er miljarden te rapen. Niet verwonderlijk dus dat alle middelen ingeschakeld worden om berichten over schadelijke bijwerkingen de kop in te drukken. Maar toch, waren dokters en apothekers niet opgeleid om de ziektes uit de wereld te helpen? En zijn het niet juist deze mensen die de industrie door beloningen, snoepjes en desinformatie in het gareel laat lopen? Een beetje dokter van een beetje ziekenhuis kan volgens Köbben en Tromp in Nederland enkel door cadeautjes van de industrie

de NASA Challenger na 73 seconden. Welnu, een ingenieur drong er bij zijn superieuren op aan om de NASA geen shuttle te laten lanceren bij een temperatuur lager dan 3°C omdat de kans op ongelukken anders ontoelaatbaar groot zou worden. Zijn superieuren legden hem het zwijgen op. Geld om de veiligheid te vergroten was niet beschikbaar...

André J.F. Köbben en Henk Tromp, *De onwelkome boodschap of hoe de vrijheid van wetenschap bedreigd wordt*. Jan Mets, 1999.

Ruben Ramboer

Klassiek

DE MOEIAL SCHENKT 20 VRIJKAARTEN VOOR

Carte-blanche concert Joachim Brackx (Bottelarij)

**Donderdag 21
december,
22u30,
Bottelarij**

Programma

Joachim Brackx: *nieuw werk* voor altviool, cello, gitaar, basklarinet, percussie, piano en electronica.

Morton Feldman: *The Viola in my life (I)*

Christian Wolff: *In between pieces*, voor percussie, cello en piano

John Cage: *Concerto for prepared piano and chamber orchestra*

Giacinto Scelsi: *Kota*, voor gitaar solo

Salvatore Sciarrino: *Esploranze del bianco II*, voor fluit, klarinet, viool en gitaar.

Sinds dit seizoen loopt in de Bottelarij een reeks *Carte-Blanche-Concerten* waarin het schitterende ensemble *Champ d'Action* hedendaagse klassieke muziek uitvoert. Op Donderdag 21 december, om 22u30, zal de avond in het teken staan van de jonge Belgische componist Joachim Brackx.

Carte Blanche

Het initiatief van de *Carte-Blanche-Concerten* is om verschillende redenen bewonderenswaardig. Musici krijgen zelden of nooit de gelegenheid volledig autonoom een programma op te bouwen, zonder enige rekening te moeten houden met de winstmarge die concertmanagers hen opleggen. Door die gelegenheid te scheppen, wordt de mogelijkheid gecreëerd om ook minder bekend werk in de concertzaal te krijgen. En voor een beginnende componist is het horen van eigen werk razend belangrijk. Bovendien kan de melomaan de vinger aan de pols van het hedendaagse muziekleven blijven houden. Kortom, de concertzaal krijgt opnieuw de belangrijke, maar vaak genegeerde functie van het platform voor onbekende componisten en hun composities.

Het Belgische ensemble *Champ d'Action* is tot over onze landsgrenzen bekend en wordt geprezen voor haar kwaliteitsvolle uitvoeringen van gedurfde programma's hedendaagse muziek. Voor het jaar 2000 nodigde dit ensemble Joachim Brackx uit als

composer in residence. Een jaar lang kreeg hij de gelegenheid het ensemble en al de facetten van haar werking te leren kennen en benutten. Aan het einde van zijn termijn als gast-componist vroeg het ensemble de componist een programma samen te stellen dat hem muzikaal portretteert aan de hand van de gekozen werken. Tot dat programma behoort ook een nieuw werk van de componist zelf.

Als de man zo interessant is als zijn programma doet vermoeden, zullen we hem in de toekomst zeker en vast nog op de affiche zien staan. Voor dit con-

cert koos hij werken van John Cage, Christian Wolff, Morton Feldman, Giacinto Scelsi en Salvatore Sciarrino, allen componisten die dus muzikale stijkenmerken gemeen hebben met Brackx.

Cage, Wolff en Feldman

Cage, Wolff en Feldman hebben allen gemeen dat ze de traditionele muzikale (on)vrijheid van de muzikant en componist in vraag hebben gesteld en nieuwe oplossingen voor dit probleem hebben aangedragen.

John Cage is ongetwijfeld de grootste naam in het programma. De in 1992 overleden Amerikaanse compo-

nist-filosof verwerfde (in chronologische volgorde) faam omwille van zijn introductie van de prepared piano, het kans-element en de vrije vorm van zijn werken. Het experimentele en conceptuele karakter van de "muzikale happening" werd in de loop van zijn ontwikkeling steeds belangrijker.

Na een korte studie in Parijs bij Nadia Boulanger, ging Cage in Amerika bij Henri Cowell en Arnold Schönberg studeren. Zijn dodecafone (gebaseerd op reksen van 12 verschillende tonen) werken dateren uit die periode. Typend voor Cage is de uitspraak waarmee Schönberg hem zijn lessen uitzette: "You're not a composer, you're a thinker".

In 1942 ontmoette Cage zijn toekomstige levensgezel en artistieke broeder, de danser Merce Cunningham. Voor diens dans-ensemble schreef hij sindsdien muziek. Cages *prepared piano*, een piano met metalen, rubberen, houten en andere objecten tussen de snaren, zag in die periode het licht. Cunningham had Cage gevraagd voor zijn ensemble percussiemuziek te componeren, maar wegens gebrek aan ruimte en middelen. (lees verder p.10)

Film

GRATIS FILMVOORSTELLING

DE MOEIAL STELT VOOR:

Triumph des Willens

**Donderdag 14
december, om
20u, lokaal G022
(ingang via
esplanade)**

Zoals beloofd, zal uw geliefde lijfblad dit academiejaar de oude gewoonte van het projecteren van belangwekkende films aan de VUB nieuw leven inblazen. Op donderdag 14 december 2000, om 20u, zal *De Moeial* in lokaal G022 GRATIS Leni Riefenstahls *Triumph des Willens* vertonen. Deze film over de Rijkspartijdagen van de NSDAP van 1934 is een mijlpaal in de filmgeschiedenis, die vanwege zijn verwerpelijke ideologische inhoud zelden of nooit publiek vertoond wordt. En het is onnodig te zeggen dat we de laatste tijd allen getuige zijn geweest van de flinke maatschappelijke en politieke zwaai naar (extreem) rechts in zowel binnen- als buitenland. Redenen genoeg dus om met dit document naar buiten te komen.

Om haar macht te tonen en haar aanhangers te motiveren organiseerde de Nazi-partij elk jaar te Nürnberg in een speciaal daarvoor ontworpen stadion een groots opgezette bijeenkomst. Het congres uit 1934, vlak na de machtsovername, was één van de grootste uit de reeks. Hitler wou deze

gebeurtenis niet onopgemerkt voorbij laten gaan en gaf daarom aan de jonge briljante cineaste Leni Riefenstahl de opdracht er een film over te maken. Door het ruime budget dat Riefenstahl kreeg toegewezen, kon ze er een spectaculaire film van maken. Het resultaat was geen objectief verslag van het partijcongres, maar wel subtiel gemanipuleerde propaganda.

De openingscène zet onmiddellijk de toon van de film. We zien een vliegtuig in de wolken met aan boord Hitler op weg naar Nürnberg. Hitler wordt op deze manier voorgesteld als een verlosser die bijna letterlijk uit de hemel komt vallen. In een volgende scène waarin Hitler op een rijdende jeep het volk begroet, wordt hij vanuit kikkorsperspectief gefilmd zonder de jeep daarbij in beeld te nemen. Hierdoor lijkt het alsof Hitler als een bovennatuurlijk wezen boven de menigte zweeft. De film zit vol van dergelijke suggestieve montage-trucs.

Bij het maken van de film werd Leni Riefenstahl met een aantal problemen geconfronteerd. Ten eerste moest ze dynamiek verlenen aan in wezen statische situaties zoals toespraken en massabijeenkomsten. Het gebruik van diagonale lijnen in het beeld en

spectaculaire camerawendingen moesten het beoogde effect opleveren. Om een overkoepelende eenheid aan de verschillende scènes van de film te verlenen, werden nazi-symbolen als terugkerende elementen gebruikt. De manier waarop swastika's en adelaars worden aangewend,

heeft echter ook een dieperliggende betekenis. In de eerste scènes worden de personen die deze symbolen dragen nog duidelijk in beeld gebracht, maar naarmate de film vordert gebeurt dit steeds minder en min-

der, tot uiteindelijk enkel de symbolen zelf zichtbaar blijven. Een memorabel beeld uit de film is dat van honderden op en neer gaande hakenkruisvlaggen naast elkaar zonder dat de vaandeldraagers daarbij te zien zijn. De boodschap die deze

Vooral in massascènes, zoals de gezamenlijke bijeenkomst van SA- en SS-leden, valt dit duidelijk op.

Toen *Triumph des Willens* in 1935 in première ging, was propagandaminister Goebbels niet volledig tevreden omdat de artistieke pretenties van de film het gebruik voor massapropaganda in de weg stonden. De film heeft in Duitsland inderdaad de weg naar het grote publiek moeilijk gevonden. Bij de toenmalige filmcritici viel de film vanwege zijn virtuose technieken wel in de smaak. Zowel in Duitsland zelf als daarbuiten werd hij met talloze prijzen bekroond. Na de oorlog heeft Leni Riefenstahl enige tijd in gevangenis kampen van de geallieerden gezeten, ervan verdacht een vooraanstaande nazi te zijn geweest. Zelf heeft Leni Riefenstahl altijd beweerd dat haar geen misdaden konden worden aangerekend. Een denazificatietribunaal gaf haar in 1951 in deze zin gelijk door te oordelen dat ze weliswaar een passief lid van de NSDAP was geweest, maar dat ze geen oorlogsmisdaden had begaan. Riefenstahl kon haar carrière verder zetten, maar door *Triumph des Willens* is ze nooit volledig uit de schaduw van Hitler ontsnapt.

Maarten De Baer

(Vervolg van p.9-Joachim Brackx)

kon hij geen percussionisten op het podium uitnodigen. Op dat moment herinnerde Cage zich nog de elementaire "geprepareerde piano" van zijn eerste leermeester Henri Cowell, en begon een eigen en gesofisticeerdere *prepared piano* te bouwen. Maar deze ontwikkeling had ook een belangrijkere muzikale betekenis. De Franse briljante componist-dirigent-essayist Pierre Boulez schreef in zijn inleiding tot de *Sonates and Interludes for prepared piano* (1948-1949) waar het (voor hem) om ging: vanaf de jaren 1910 werd de traditionele "tonale" muzikale taal vervangen door achtereenvolgens atonale, dodecafone en seriële muziek, dit tel-

kens in het kader van een logische zoektocht naar de *nieuwe muziek van onze tijd*. Na de vernieuwing van "taal" (dodeca-foon/ seriële) en "vorm", was het de beurt aan de traditionele instrumenten. Deze waren immers uitgedacht als klankbord voor de "verouderde" tonale muziek. Met de piano bijvoorbeeld, was het alleen mogelijk om de tonen van de "chromatische toonladder" te spelen (de "halve" tonen van de zogenaamde "getemperde muziek"). Door objecten op en tussen de snaren van een piano te plaatsen, kon Cage ook komaf maken met deze "getemperde" tonen en een stap voorwaarts te maken.

Cages muzikale weg is grillig, doch consequent. Nadat hij in de jaren 1950 van zijn leerling Christian Wolff het Chinese orakelboek *Ching* kreeg, werd het toevalselement steeds belangrijker in zijn muziek. Cage streefde naar d

Christian Wolff het Chinese orakelboek *Ching* kreeg, werd het toevalselement steeds belangrijker in zijn muziek. Cage streefde naar d

uitschakeling van menselijke controle bij het tot stand komen en het uitvoeren van muziek.

Het Concerto for Prepared Piano and Chamber Orchestra (1951) draagt zowel de vruchten van zijn experimenten met de prepared piano als met het toevalselement.

Christian Wolff volgde hem op dit pad, wat erg duidelijk blijkt uit diens compositie *In between pieces*.

Morton Feldman, eveneens een vriend van Cage, kende een parallelle ontwikkeling, maar diens muziek onderscheidt zich van Cages en Wolffs door haar minimalistische, contemplatieve karakter. In dit opzicht is Feldman een scherp punt tussen Cage en Wolff en de twee andere componisten van deze avond: Scelsi en Sciarrino.

Scelsi en Sciarrino

De Italiaan Giacinto Scelsi (1905-1988) studeerde tussen 1935 en 1936 in Wenen, en Genève respectievelijk bij een leerling van Schönberg en Skrjabin. Na een lange crisisperiode trad hij in de jaren 1950 met een nieuw muzikaal concept naar voren: door zich te concentreren op de klank, "de kosmische kracht waarvan alles afkomstig is", beschouwt hij zichzelf niet langer als een componist, maar

wel als een medium dat de boodschap van een transcendente realiteit openbaart. Bij zijn terugkeer in Rome sluit hij zich aan bij de groep *Nuova Consonanza* aan. Tekend voor zijn stijl is bijvoorbeeld de compositie die hij volledig rond 1 toon construeerde, maar waar elke andere parameter van de toon (duur, timbre, sterkte) verandert. Scelsi is nog steeds veel te weinig bekend in het huidige concertcircuit.

De Italiaan Salvatore Sciarrino (geb. 1947), was een van de centrale figuren tijdens het vorige seizoen van het festival van hedendaagse klassieke muziek, *Ars Musica*, te Brussel. Deze autodidact vertoonde van in zijn prille jeugd een grote interesse voor figuratieve kunst, maar deze passie werd steeds meer overschaduwd door de muziek. De wisselwerking tussen beiden is echter essentieel in zijn composities.

Een gekleurd diagram ligt aan de basis van al zijn werken (zoals *Esploranze del bianco II*): Deze grafiek gaat aan de realisatie van de partituur vooraf of valt er mee samen en doet de klankgebeurtenissen samen vallen met zijn projectie in de ruimte. "Het is de mysterieuze schets van een bewustzijn dat onophoudelijk naar zijn eigen donkere zijde pijlt." In zijn intimistische en geraffineerde

oeuvre, waarin microvariëaties van klankstructuren plaatsgrijpen, staan timbre, adem en stilte centraal. Een klank behoudt, aldus de componist, steeds de sporen van de stilte die aan zijn oorsprong ligt en waarnaar hij terugkeert.

"Naast mijn tafel is er een venster dat op het oosten uitgeeft. De opening tegenover mijn tafel ademt een heldere sfeer: het is een venster met heuvels in verkort perspectief. Sommige artiesten wenden ongetwijfeld hun blik af van zulk een zicht, uit vrees te worden afgeleid. Anderen gaven de voorkeur aan een verticale lichtinval en sloten alle luiken van hun atelier. Ikzelf laat, terwijl ik schrijf, mijn blik naar de verfen af dwalen..."

Stefan Prins

Hoe vrijkaarten bemachtigen:

Wees snel, stuur een mail naar tickets@kvs.be met de vermelding van uw naam, het aantal tickets (1 of 2) en vooral "De Moeial - Vrijkaarten Joachim Brackx 21/12/2000" De tickets zullen u op de avond van het concert liggen opwachteren aan de kassa.

Let op, het concert begint om 22u30!

Adres: Delaunoystraat 58, 1080 Brussel, tel: 02/412 70 70

Bereikbaarheid: Tram 82 (halte Driehoek), Tram 18 (Ninoofse Poort), Bus 63 (halte Driehoek), Bus 20 (Vandepeereboom), Bus 89 (Zeeppiederij), Bus N (Driehoek).

(vervolg van p 8) sinds lang dat die lijst ook meer verkozenen heeft.

GE: Ja, dat is een vaststelling die je moet maken en ik denk voor het grootste deel dat het aan het aspect van de organisatie ligt. Wij hebben veel respect voor de alternatieve lijsten van de afgelopen jaren, maar eigenlijk stelden ze niet veel voor, hé. Het was afgeven op het beleid dat er gevoerd werd, met veel te weinig volk. Aan de stembussen zag je sporadisch één, misschien twee mensen van de alternatieve lijst. Op die manier win je geen verkiezingen, dat is heel simpel. Nu heb ik mogen vaststellen dat er een maand op voorhand al actie gevoerd werd vanuit de alternatieve lijst, dat er met mensen persoonlijk gepraat werd. Ik denk dat daarvoor een groot deel hun verkiezingsuitslag aan te danken is.

DM: Heeft het ook niets iets te maken met de inhoud van hun programma?

GE: Ten tweede denk ik dat het voor een stuk inhoudelijk ligt, maar het is heel gemakkelijk. Het is veel gemakkelijker vanuit die positie campagne te voeren, want dan hoef je alleen maar te zeggen: "Kijk, dat en dat en dat gaat slecht en wij gaan beter doen." De Lijst moest zich verdedigen: "Kijk dat en dat en dat hebben wij gedaan. Wij staan daar nog altijd achter en dat en dat en dat gaan we daar volgend jaar bij doen." Dat is een veel moeilijker positie om verkozen te worden.

agendapunten), dan heb je mensen nodig in de raad van bestuur die je daarin steunen. Ik weet niet wie er Sor-voorzitter gaat worden. Ik denk dat dat ook nog geen uitgemaakte zaak is, maar ik denk dat vanaf nu beide partijen verplicht gaan zijn om te zwijgen over lijsten en verkiezingen en samen te werken. Anders ga je een onbestuurbare Sor hebben voor

het volgende jaar. Het gaat vier-vier worden, tenzij er een alternatieve komt die alleen opgekomen is. Dan heb je een vier-drie-een-verhouding en dat lijkt me helemaal niet gezond. Ik denk dat nu de kans moet gegrepen worden om terug schwing en animo in de Sor te brengen en met mensen vanuit verschillende achtergronden te gaan samenwerken en effectief te gaan debatteren en discussiëren. De voorzitter gaat volgend jaar een heel moeilijke taak hebben om die boel recht te houden. Maar anderzijds kunnen twee tegengestelde ideeën alleen maar een beter idee naar voor brengen. Ik vind het niet zo'n ramp wat er gebeurd is.

DM: Wie zou jij het liefst als je opvolger zien?

GE: Ehm, (lacht), ik denk dat het het gezondst zou zijn als er vanuit de twee lijsten iemand in dit bureau terecht komt, ondervoorzitter en voorzitter. Ik weet niet wie welke stoel moet innemen, dat laat ik aan hen over. Ik heb met Els goed samengewerkt. Ze weet wat het voorzitterschap inhoudt. Het lijkt mij het meest logische dat zij nu de voorzittersstoel gaat innemen, maar dat moeten de mensen onderling gaan uitmaken, daar ga ik me niet in moeien. Ik denk wel dat het noodzakelijk is dat de mensen van die twee lijsten, de verkozenen an sich, dringend met elkaar gaan praten daarover, want ik denk niet dat dat op een uurtje gaat uitgepraat zijn. En ik zou het jammer vinden als heel die discussie open en bloot gevoerd wordt. Maar ik denk niet dat ze er op de vergadering gaan uitgeraken, met de mensen van het secretariaat erbij die elk woord noteren. En dat zou jammer zijn. We moeten alleszins zorgen dat de Sor in januari terug van start kan gaan.

DM: Er gaan nu heel wat mensen in de Sor zitten zonder ervaring. Hoe wordt dat opgevangen? Zou

Pieter Blomme, die toch ook al ervaring heeft, niet met Els het voorzitterschap moeten opnemen?

GE: Zij twee zullen de leidersrol op zich moeten nemen. Ik zie de combinatie Blomme-Ampe goed zitten voor het voorzitterschap. Ik denk dat dat goed gaat zijn. Trouwens, zij hebben beiden het meeste aantal stemmen, dus het is bijna logisch dat ze hun verantwoordelijkheid opnemen, al is het maar naar de kiezer toe. En ik denk dat het ook het beste gaat zijn voor de werking van de Sociale Raad.

DM: Wat vind je van de Moeial?

GE: Ik heb het altijd vrij moeilijk gehad met de Moeial. Ehm, enerzijds begrijp ik dat een kritisch studentenblad zijn waarde heeft. Probleem is dat ik het afgelopen jaar dikwijls vond dat het geen kritisch studentenblad meer was, maar een opruiend

heel makkelijke manier. Eigenlijk is de Fabeljeskrant leuk zolang je het zelf leuk houdt. Maar ik had toch een aantal keer de indruk dat het niet leuk was. Mij in de eerste katern onbenullig noemen, en bekrompen, en weinig bij verstand, domme hillokker of weet ik veel wat allemaal. Dat is een confrontatie. En als ze mij in de Fabeljeskrant vernoemen, dan zou ik dat niet persoonlijk mogen opnemen, omdat het een fabeltje is. Het mist zijn doel soms.

Ik sta open voor dit soort van pers hé, een kritisch blad, mensen die kritiek uiten, maar ik denk dat je moet starten met correcte gegevens te verspreiden over bijvoorbeeld de Sociale Raad. Maar niet de twee dooreen laten weven en op halve waarheden gaan berusten. Ik vind dat dat veel te veel gebeurt. Maar ik ga daar geen persoonlijke actie rond voeren. Een persoorlog kan ik missen als kiespijn, hoor. Perscensuur vind ik een heel gevaarlijk gegeven. Ik vind het jammer

blad. Een blad dat dikwijls eerder de man neemt dan de bal, om een uitdrukking te gebruiken vanuit de sport, en dat vind ik niet correct. Ik heb ook grote problemen met het feit dat er een heel aantal, eh, niet-correcte of half-correcte zaken in staan met betrekking tot de sociale sector. Bijvoorbeeld dat dat portret vijf miljoen gekost heeft, dat staat er dus ergens in. (lacht) De Fabeljeskrant is een

wat er af en toe verschijnt, maar ik hou het daarbij. Tja, ik kan het er niet puntje per puntje uithalen. Er staan dingen in die onwaar zijn, die half-waar zijn. En mensen lezen dat en nemen dat gewoon klakkeloos over. De student is ook niet altijd even kritisch meer, hé. Dat is dan jammer hé. Niet moeilijk dat de Sociale raad zo slecht naar buiten komt. Als mensen daar hun enige informatie vandaan gaan

halen...

DM: De Krant publiceert nauwelijks iets over de Sor...

GE: Kijk, hé, ik wil geen stenen gooien maar de mensen van de Krant hebben nog een ding achter op jullie en dat is dat zij nooit aanwezig zijn op de Sor. Ze zijn nochtans ook altijd uitgenodigd. Ik heb hen trouwens nog opgebeld om te vragen wanneer ze nu gingen afkomen. In het begin van het jaar, rond de verkiezingsperiode zijn ze altijd heel actief, en toen hebben ze in het begin van mijn mandaat een interview afgenomen met mij en toen heb ik op het einde van het interview gezegd: "We kunnen hier een regelmaat van maken, als jullie dat willen, van informatie door te geven. We kunnen allerlei mogelijkheden verzinnen. Jullie zijn altijd uitgenodigd, jullie kunnen altijd bijkomende informatie vragen." Maar ik kan natuurlijk moeilijk hun handje vasthouden als ze gaan schrijven, hé.

DM: Gelukkig zijn wij er nog. Bedankt voor het gesprek.

Jazz

All that jazz

Deze muziekstijl ontstond in de vorige eeuw in New Orleans, VSA. Men combineerde elementen van onder andere marching band music en blues. Improvisatie was hetgeen waarin jazz zich van de rest van de stijlen onderscheidde.

Het ontstaan van jazz wordt toegeschreven aan Buddy Bolden, die samenwerkte met Freddie Keppard, Bunk Johnson en Clarence William. Later werd de draad opgepikt door Joe "King" Oliver, Kid Ory en Jelly Roll Morton. De muziek die zij brachten werd bestempeld als Hot Jazz. Het was een vereenvoudigde vorm die heel wat dynamischer was en de klemtoon lag nog meer dan voordien op de improvisatie.

Jazz is zich doorheen de jaren blijven ontwikkelen. We zijn op bezoek bij Mark Van Den Hoof. Hij is radiopresentator en producer van twee jazzprogramma's op Radio3 (nu Klara). Daarnaast geeft hij ook les aan het Lemmens instituut te Leuven over de geschiedenis van de jazz.

DE MOEIAL: Wat me opvalt in de jazz muziek is de verscheidenheid aan stijlen. Sinds het ontstaan is het opgesplitst in vele varianten.

Mark Van Den Hoof: "Inderdaad, dat is een essentieel inzicht. De jazz is zoals de flamenco. Ontstaan uit een combinatie uit bepaalde vormen van Europese dansmuziek en volksmuziek van zwarte slaven uit West-Afrika. Dat is een smeltkroes geworden die muziek heeft opgeleverd die heel 'sterk' is, die heel goed stand houdt. De jazz is een bijzonder gastvrije muziek. Mensen die met hun muziek nergens anders weg konden, zijn in de jazz terecht gekomen.

Jazz drukt een menselijke nood uit. Jazz muzikanten hebben een speciale genegenheid voor mensen die buiten het gewone vallen. Zo is er bijvoorbeeld de Franse pianist Petruccianni. Die man had een bepaalde ziekte waardoor hij zeer klein was van gestalte. Nu, zo'n mensen worden met open armen ontvangen in de jazz wereld.

Die verscheidenheid is inderdaad zeer opvallend. Die verscheidenheid kwam het sterkst tot uiting in de loop van de twintigste eeuw. In de geschiedenis van de jazz kunnen we spreken van een prehistorie: de tijd dat er nog geen platen bestonden. Van Buddy Bolden wisten we niet hoe hij speelde, wel zijn er getuigenissen van mensen die zegden dat hij zo hard speelde dat hij er gek van geworden

is. Jelly Roll Morton heeft op het eind van de jaren dertig voor de Library of Congress in Washington zijn herinneringen verteld. Hij heeft zichzelf daar goed in de verf gezet als de uitvinder van jazz. Maar hij vertelde ook over Buddy Bolden en illustreerde tegelijkertijd zijn stijl op de piano.

In de loop van de twintigste eeuw hebben verschillende jazz vormen elkaar opgevolgd. Je hebt om te beginnen de New Orleans jazz, gevolgd door Big Band. In de jaren veertig had je de opkomst van bebop. In de jaren vijftig speelde men jazz die heel koel was. Dan weer een terugkeer van die bop die

Louis Armstrong, die was daar heel fier op. Het was tevens een van de eerste keren dat jazz au sérieux genomen werd."

DE MOEIAL: Rock and roll heeft vanuit conservatieve kringen veel tegenstand ondervonden omdat het zo gezegd te losbandig en des duivels zou zijn. Heeft jazz hetzelfde moeten ondergaan?

Mark Van Den Hoof: "Wel, Rock and Roll komt eigenlijk voort uit een variant van blues: rhythm and blues. Op het moment dat Elvis Presley of Bill Haley begonnen, was het eigenlijk tamelijk dun aftreksel, laten

ook die muziek zeer ernstig g e n o m e n . "

DE MOEIAL: Wanneer men het over jazz heeft, zijn de namen die het meest naar voor komen: Louis Armstrong, Dizzy Gillespie, en Miles Davis. Hebben die personen echt een constructieve bijdrage geleverd of hebben ze die aandacht enkel en alleen aan de media te danken?

Mark Van Den Hoof: "Nee die hebben echt een degelijke constructieve bijdrage geleverd aan de jazz. Neem nu Louis Armstrong bijvoorbeeld. Je kan bij die opname, die hij gemaakt heeft in de jaren twintig, horen of beter gezegd voelen dat die muziek geboren wordt. Zijn voorgangers speelden wat houterig en improviseerden niet echt, ze variëren wel een beetje, dan begint Armstrong te spelen en het is alsof je de zon doorheen de wolken ziet schijnen, het swingt echt! Je moet daarbij bedenken dat 'swingen' niet bestond. Het woord 'geniaal' is hier het best van toepassing. Een genie is volgens mij iemand die iets vindt zonder dat daar een aanleiding toe is, het komt allemaal vanzelf als het ware. Die man bracht prachtige klanken voort op zijn trompet, hij vond schitterende melodien uit. Improvisatie bestond ook in de Europese muziek maar dan op een heel andere manier, collectief geïmproviseerde muziek was nog nooit gedaan. Net hetzelfde met Dizzy Gillespie. Kenners menen dat je Dizzy Gillespie onmiddellijk kan herkennen, aan één noot als je wil.

Armstrong en Gillespie waren trompet virtuozen. Miles Davis heeft lang geprobeerd om ze te evenaren door ook zo hoog en zo snel te willen spelen. Maar op een bepaald moment heeft hij ingezien dat het niet zijn sterkste kant was. Hij heeft dan van zijn gebreken kwaliteiten gemaakt. Zoiets is mogelijk in de jazz, in de klassieke muziek zou dat ondenkbaar zijn. Zijn kwaliteiten waren donkere klanken en juist gekozen pauzes, hij speelde veel met 'stiltes'.

Hij heeft dus van zijn 'gebreken' zijn stijl kenmerken gemaakt, zodanig dat hij ook iemand is die je direct herkent. Hij was vanaf de jaren vijftig een richtinggevende figuur geworden in de jazzwereld, hij heeft ook nieuwe manieren van improvisatie geïntroduceerd, die was dan gebaseerd op toonladders in plaats van akkoorden."

DE MOEIAL: Zijn er nog personen die zeker het vermelden waard zijn.

Mark Van Den Hoof: "Charlie 'the bird' Parker, Duke Ellington, John Coltrane en Theloniosius Monk zijn ook een paar van de grote namen. Het zijn die geniale mensen die de muziek echt uitgevonden hebben en het nog voortdurend uitvinden en er daar bij nog dingen aan toevoegen. Dat zie

je pas van op een zekere afstand, retrospectief. Als ik nu naar Charlie Parker luister... ja wat die man deed was gewoonweg wonderbaarlijk."

DE MOEIAL: Blue Note is een belangrijke naam in de jazz wereld. Wat is de oorsprong ervan? Waar staan ze nu?

Mark Van Den Hoof: "Blue Note is een van de belangrijke platenmerken geweest in de jazz. Het label was opgericht door Alfred Lion en Francis Wolff. Het waren twee joden uit Duitsland die eind jaren dertig net op tijd zagen aankomen 'wat er ging gebeuren' en naar de VSA emigreerden. Een van die kerels, Alfred Lion, was naar een concert geweest in New York in december '38. Het concert, 'From spirituals to swing', was georganiseerd door John Hammond. Men wilde aan het publiek de verscheidenheid van genres en de korte geschiedenis van jazz duidelijk maken. Daar heeft Lion drie boogie-woogie pianisten aan het werk gehoord en dacht: "Ik ga platen maken!". Hij heeft het werk van die mannen een paar dagen later opgenomen in een studio en zo is Blue Note ontstaan. Ze hadden een speciale manier om met de muzikanten om te gaan. Ze lieten de muzikanten in hoge mate zelf beslissen wat ze zouden gaan doen, ze gaven hen een grote vrijheid. Het was niet zozeer een commerciële bedoening, hun label was eigenlijk een 'liefhebberij'.

Wat later hebben ze een opname technicus ontmoet: de heer Rudy Van Gelder, een man van Nederlandse afkomst. Die heeft dan een bepaalde 'sound' gevonden waardoor de opname opeens heel anders is begonnen te klinken, veel 'warmer' en dichterbij. Bovendien had je het uitzicht van de platen. Francis Wolff maakte heel veel foto's tijdens die sessies. Die sound en de lay out van die platen met hun eigen foto's gaf het merk een heel eigen identiteit.

Op een bepaald ogenblik is het eigenlijk allemaal gestopt door het overlijden van een van de twee oprichters. Het platenmerk werd dan verkocht en is uiteindelijk terechtgekomen bij een major: EMI. Er verschenen, naast nieuwe dingen ook heruitgaven, maar die eigen sfeer is verloren gegaan."

DE MOEIAL: Die samenwerking tussen joden en zwarte Amerikanen is toch merkwaardig, zeker in een land zoals de VSA destijds, waar eigenlijk al die mensen van verschillende afkomst en geloofsovertuigingen apart leefden en er heel wat spanningen waren inzake raciale kwesties. Hebben Wolff en Lion geen moeilijkheden gehad om geaccepteerd te worden?

Mark Van Den Hoof: "In de muziek

(lees verder p 15)

warmbloedig en heel expressief was en die eerder vanuit de buik in plaats van vanuit het hoofd kwam. De ontwikkeling van die stijlen is zeer snel gegaan. Er was een idee dat jazz om de zoveel tijd moest veranderen. In de kunst is er een gelijkaardige opvatting, maar daar moet meteen bij gezegd worden zo'n opvatting eigenlijk iets nieuws is.

Met de Free jazz zijn we terechtgekomen in de post moderniteit en eigenlijk kan je niet meer verder."

DE MOEIAL: Jazz was destijds populair in de VSA. Hoe zat het met België?

Mark Van Den Hoof: "De eerste Jazz platen in Europa zijn mede door Belgen gemaakt. België vormde vroeger één geheel met Frankrijk. Er waren ook al heel vroeg jazz orkesten in België. Het had allemaal te maken met de pakketboten die vanuit Antwerpen naar New York vertrokken. Sommige van die muzikanten profiteerden er dan van om van die paar dagen die ze vrij hadden de Jazz aan de lijve te ondervinden. En die hebben die muziek meegebracht. Een van de eerste boeken over jazz "Aux frontières du jazz" is door een Belg geschreven, de heer Robert Gauphin. Het boek was opgedragen

begon de muziek jazzy te klinken. Ook in de filmmuziek werd de jazz gebruikt om het slechte te onderlijnen. Jazz was een soort verboden vrucht in de toenmalige muziekwereld. Blanke jongens gingen in de jaren twintig en dertig naar jazz luisteren om zich af te zetten tegen hun ouders. Zelfs in woordenboeken of encyclopedieën gaf men een afwijzende definitie van jazz. Als ik zelf nog op school zat, schreef men "Jazz!" op de muren om te protesteren tegen het leven in de kostschool. Zo werd er in mijn rapport geschreven dat ik mij teveel bezig hield met 'dwaze' muziek.

In de jaren vijftig heeft jazz een zekere respectabiliteit gewonnen. Men is ernstig en ook muzikologisch over jazz begonnen te schrijven. Componisten als Stravinsky begonnen jazz te erkennen als een serieus muzikaal fenomeen. De muzikanten zelf zijn zich ook anders begonnen te gedragen. Aanvankelijk werd er gespeeld in louche cafés door dronkaards en verslaafden. Dat veranderde allemaal. Het gebeurt natuurlijk wel eens dat een muzikant dronken op het podium stapt, maar dat is zeldzaam geworden.

De situatie is dus totaal veranderd, hoewel het niet zo lang geleden is. Rock and Roll heeft die rol dan een tijdje overgenomen. Maar nu wordt

w e z e g g e n , t e g e n o v e r w a t d e z w a r t e m u z i k a n t e n d o e n . D e j a z z i s e i g e n l i j k d o o r G e r s h w i n , P o r g y a n d B e s s , d a a r k o m t e e n v e r d e r f e l i j k p e r s o n a g e i n v o o r e t k e n s w a n n e e r h i j v e r s c h e e n

Jazz

Everything you always wanted to know about Jazz but never dared to ask

Luisteren & Kijken

Een beetje goede jazz luisteren? Eigenlijk zijn er dan -helaas- maar twee mogelijkheden: In de Club (dinsdag op Radio1, 21:00) en Jazzimut (woensdag tot vrijdag op Radio3, 22:30). Beide programma's draaien een goede mix van jazz uit verschillende perioden en stijlen, en melden ook meteen wie wanneer en waar komt optreden. Bij de overgang van Radio 3 naar Klara zal er waarschijnlijk niet veel veranderen voor de programmatie van jazz; jazz wordt gerekend tot de 'niche muziek' en zal dus geprogrammeerd worden op weekdagen van 22:30 tot 23:30. Om jazz op televisie te vinden moet men al heel wat meer moeite doen. Jools Holland nodigt sporadisch jazzmusici uit (Later With Jools Holland, zaterdagavond op BB2, 00:05) en af en toe zenden onze Franstalige vrienden een concert uit (meestal op vrijdag of zaterdag op RTBF La Deux en af en toe op ARTE). De meeste jazz wordt wellicht uitgezonden door onze Noorderburen: Sesjun (onregelmatig op Ned2), Reiziger in de Muziek (zondag op Ned3, 11:00) en Pitch (op zomerse woensdagen, Ned3).

Kopen

Een beetje goede jazz kopen? De gemakkelijkste plaatsen om jazz-cd's te kopen blijven nog altijd de standaard platenwinkels: de Gaité (aan de Wolvengracht) en de FNAC (City2). Hun voorraad is vrij goed (wat ze niet in huis hebben, kan men

altijd bestellen) en de prijzen zijn zeer redelijk. Minder voor de hand liggende platen kan men altijd via het internet bestellen bij de bekende verkopers.

Wie houdt van een goede zoektocht kan terecht bij tweedehands-platenwinkels (b.v. aan de Anspachlaan en aan de Adolphe-Maxlaan). Wel op de prijs letten: veel jazz-cd's kosten nieuw maar 400 tot 500 frank, terwijl een gebruikte cd vaak al 350 bef kost.

Om meer informatie te vinden over een bepaald album, kan men altijd even zoeken op het internet (b.v. op www.allmusic.com), maar de fijnste besprekingen zijn te vinden in de Penguin Guide to Jazz op CD. Dit Brise boek is vrij prijzig, maar zeker de moeite waard en bovendien gratis te raadplegen in de meeste platenwinkels.

Live Meemaken

Een beetje goede jazz beleven? Ondanks de sluiting van de Travers, één van de bekendste jazzclubs van Brussel, zijn er in onze hoofdstad nog genoeg mogelijkheden om live muziek te horen. Een volledige lijst (met adressen en telefoonnummers) is te vinden op de uitstekende website www.jazzinbelgium.org. Enkele aanraders. Wie bijvoorbeeld veel platen gekocht heeft, kan daarna

perfect uitrusten in L'Archiduc (Dansaertstraat), een schitterend café waar geregeld concerten zijn op zaterdag- en zondagmiddag. Het is bovendien ook nog eens van historisch belang, aangezien het eigendom was van Stan Benders, één van de eerste Belgische jazzmusici.

Voor een stijlvol avondje uit kun je terecht bij The Music Village (Steenstraat, vlak bij de Grote Markt). Deze club is een paar maanden geleden geopend en wil de sfeer van de grote jazzclubs in New York en Londen benaderen. Wie lid wordt (350 bef per jaar) kan voor 300 à 400 bef genieten van optredens in een kleine, intieme zaal. Brussel kent ook twee grote jazzfestivals: Audi Jazz en de Brussels Jazz Marathon. Het Audi Jazz festival duurt enkele weken en wordt elke herfst georganiseerd in verschillende concertzalen. Veel optredens zijn eigenlijk geen jazzmuziek, maar elk jaar zijn er toch een aantal grote namen die ons land vereren met hun bezoek. Helaas zijn de prijzen meestal aan de (erg) hoge kant en dus niet echt interessant voor wie kennis wil maken met de muziek. De Brussels Jazz Marathon is dan weer totaal anders van opzet. Met een weekend vol gratis optredens op verschillende plaatsen in het centrum

en tientallen goedkope optredens in allerlei cafés, bars en clubs is dit gebeuren altijd weer een groot feest (met veel meer muziek dan alleen jazz). Helaas is er ook hier weer een groot nadeel: het valt meestal in het laatste weekend van mei, niet het meest geschikte tijdstip voor een student.

Leren Spelen

Een beetje goede jazz leren spelen? Wie de smaak echt te pakken krijgt en een beetje overweg kan met een muziekinstrument, kan altijd terecht bij de JazzAcademie in Jezus-Eik (C.C. De Bosuil, 02-6573179). Elke herfst en lente worden daar lessen gegeven om zelf jazz te leren spelen (georganiseerd door JazzVlaanderen VZW). Het basispakket omvat individuele lessen op een instrument, masterclasses en groepslessen jazzharmonie en kan aangevuld worden met lessen samenspel, MIDI & opname en jazzgeschiedenis. Alle lessen worden gegeven door professionele musici en leraren van verschillende conservatoria. Zeer de moeite waard.

Philip A. Breesch

(vervolg van p 14)
wereld zijn er veel muzikanten die achterdochtig zijn, ze denken dat ze bij de neus genomen worden en voor een stuk is dat gegronnd, maar de geloofwaardigheid is de kracht geweest van Wolff en Lion. Het heeft ook te maken met de openheid van de jazz. De zwarte jazz muzikanten hebben zich altijd geassocieerd met blanke zakenmannen en daar is altijd veel discussie over geweest. Een voorbeeld hiervan is de samenwerking tussen Armstrong en Joe Glazer. Die samenwerking werd heel negatief afgeschilderd, hoewel het dat niet was, zeker niet vanuit het standpunt van Armstrong. Er is onlangs een boek verschenen met brieven van Armstrong. Daarin staat geschreven dat Armstrong een heel groot vertrouwen had in die man. Die regelde van alles voor hem en hij deed dat ook zeer goed. Daarnaast zijn ook veel joodse jazz muzikanten. Waarschijnlijk door de sterke raakvlakken tussen jazz en het joodse klezmer. De klezmer is een collectieve muziek waarin ook veel wordt geïmproviseerd, je ziet dus een gemeenschappelijke manier van denken over muziek. Het zijn eigenlijk twee onderdoks van verschillende origine die elkander in de muziek gevonden hebben. Het heeft eigenlijk allemaal te maken met wat ik al eerder zei: in de jazz is er een voorkeur voor mensen die "aan de kant staan".

DE MOEIAL: Werd die samenwerking dan niet gebruikt om aan te tonen dat mensen met een verschillende huidskleur of geloofsovertuiging toch kunnen overeenkomen?

Mark Van Den Hoof: "Vooral in

Europa heeft men een scheiding willen zien tussen blanke jazz en zwarte jazz. Maar voor de muzikanten zelf telt eigenlijk alleen het kaliber van de muziek. Er waren of zijn ook muzikanten die heel erg geëngageerd zijn en politieke statements verkondigen, die opkomst zie je vanaf de jaren zestig. In de Free jazz werd een verband gezien tussen de bevrijding van muziek enerzijds en de bevrijding van dat volk anderzijds. Het was een soort symbolische verklanking van de emancipatie."

DE MOEIAL: U presenteert twee jazz programma's op Radio3. Kan u daar iets meer over vertellen?

Mark Van Den Hoof: "Op woensdag presenteert ik (dit gesprek is eerder opgenomen) een programma 'Van A tot Jazz' waarin ik een van de grote jazz spelers behandelde. Ik probeerde dan een tijdsbeeld te geven waarin die muzikanten zich bevonden en ook de weer die verscheidenheid van die muziek. Ik zocht dan zoveel mogelijke opnamen bij elkaar, in zo veel mogelijke contexten om er zo wat variatie in te krijgen. Zaterdag presenteerde ik 'Roots and Fruits'. Ik begon dan met blues, dan maak ik een overgang naar jazz om dan zo te eindigen met avant-garde jazz.

Maar nu wordt het anders. In de nacht van 2 op 3 december zal Radio3 in Klara veranderen. Dan ga ik elke avond van half twaalf tot middernacht een half uurtje jazz serveren. Dat geeft natuurlijk bepaalde beperkingen. Je kan op zo'n uur geen wilde dingen gaan draaien, het zal dus een beetje aan de rustige kant moeten. Zaterdag presenteerde mijn collega een

programma waarin we opnamen laten horen die ons toegestuurd worden door de landen van de Europese Radio Unie. In een ander gedeelte van het programma zal de actualiteit van de jazz clubs en concerten gevolgd worden. Maar er is ook 'Mixture', een programma van 21u.30 tot 22u.30 waarin we alle genres zouden naar

dags' repeteerden en zij wisten dat jazz was. Ik had altijd gedacht dat jazz 'lichte' muziek was en ontdekte het helemaal geen 'lichte' muziek was ik hoorde daar dan spreken over Armstrong of Charlie Parker en dat begon mij allemaal te fascineren. Ik ben dan plaatjes beginnen te kopen, zelfs boeken. Als ik nog jong was,

lijk is jazz de mooiste muziek van de twintigste eeuw, die gastvrijheid is iets uniek, een fenomeen. Zo schreef de Zwitserse componist en dirigent Ernest Ansermet dat de jazz muzikanten werkelijk de Haydens, de Beethovens en de Mozarts van de twintigste eeuw zijn. Hij was trouwens de eerste die schreef dat er iets ernstig aan de hand was, dat het echt wel serieuze muziek was."

DE MOEIAL: Kan u zich nog een leven zonder jazz voorstellen?

Mark Van Den Hoof: "Die vraag heb ik mezelf ook al gesteld. Zonder de platen zouden we geen opnamen hebben van jazz muziek. In de klassieke muziek zijn er partituren, die zijn er in de jazz niet. Als er in

het begin van de twintigste eeuw geen grammofoonplaat was geweest, dan was jazz waarschijnlijk nooit weggeraakt uit New Orleans en een lokaal verschijnsel gebleven. Je kan dus stellen dat de grammofoonplaat een cruciale rol heeft gespeeld in de ontwikkeling van de muziek."

Cemil Belek

voren brengen, zoals klassieke muziek, jazz, fusion, New Age, tot zelfs Drum&Bass."

DE MOEIAL: Wanneer is die passie voor jazz eigenlijk begonnen?

Mark Van Den Hoof: "Mijn overburen waren mensen die veel van muziek afwisten. Ze hadden tevens een dansorkestje waarmee ze 's zon-

was het voor mij ook een vorm van afzetting tegen mijn omgeving, om een beetje mijn eigen gang te gaan, zoals elke jongere dat doet maar dan op zijn manier, zeg maar. Dat werd niet altijd in dank afgenomen. Thuis had ik daar gelukkig niet zo veel last mee.

In plaats van weg te ebben, is mijn passie door de jaren heen alleen maar groter geworden. Voor mij persoon-

Literatuur

AMOS OZ 'Dezelfde zee'

T.V. journaals, kranten en weekbladen overspoelen ons nu alweer een volle zeven weken met oorlogsberichtgeving uit Palestina. Terwijl Intifada 2000 langzamerhand op de spits wordt gedreven, weergalmt het radicalisme in beide kampen. "De enige goede Arabier is een dode Arabier" lijkt ons weliswaar een zeer krasse uitspraak - uitgezonderd dan voor die ene Antwerpenaar op drie- maar in bepaalde Israëlische milieus wisselt men bij zulke uitspraken goedkeurende blikken. Overigens kan men bij deze het land slechts complimenteren met de prestaties van de Israëlische Defence Forces, zoals het leger zichzelf noemt. Als de enige goede Arabier inderdaad een dode is, boekt men verrassende resultaten met zo'n 200 neergeschoten Palestijnen in de laatste maand. Het tempo kan natuurlijk altijd hoger, maar het is ieder geval een begin. Nu gewoon volhouden.

Het lijkt haast politiek incorrect om deze dagen passioneel het boek van een Israëlische te willen recenseren - om overtuigd links te dragen zou men op z'n minst Arafat - mijn leven of dergelijke uit de kelders van De Slechte moeten opduiken.

Ik kan mijn keuze echter legitimeren aan de hand van twee argumenten. Ten eerste door te stellen dat Amos Oz binnen Israël een van de drijvende krachten was achter Shalom Avshaq ofwel de 'Vrede Nu' - beweging. 'Vrede Nu' is een splinterpartij aan de (inkrimpende) Israëlische linkerzijde, die een aantal prominente figuren groepeerd rond het vredes-thema.

Daarbij, - en is dat niet uiterst belangrijk? - 'Dezelfde Zee' is doorgewoond een steengoed boek, dat je enerzijds dwingt alle krasjes op je ziel zorgvuldig opnieuw te beluisteren, maar daar tegelijkertijd soelaas voor biedt.

Amos Oz werd in 1939 geboren te Jeruzalem. Tijdens zijn vijftiende levensjaar, pleegt Amos' moeder zelfmoord. Na haar dood vervoegt hij kibbutz Chulda, tussen Tel Aviv en Jeruzalem. Hij besluit er zijn Duits klinkende naam 'Hausner' te schrappen, en laat zich voortaan 'Oz' noemen - het Hebreeuwse woord voor kracht. Amos Oz vecht mee in de Zesdaagse Oorlog van 1967, en ook in 1973 ziet hij een deel van de Yom Kippoor-actie. Na studies aan de

Hebreeuwse Universiteit van Jerusalem, brengt hij het merendeel van zijn tijd door op de kibbutz, waar hij les geeft aan de kibbutz kinderen. Naarmate hij meer succes oogst met zijn boeken, krijgt hij een leerstoel aangeboden aan de universiteit van Oxford en wordt te Iowa benoemd als 'writer in residence'. Na zo'n dertig jaar op de kibbutz, verhuist Amos Oz naar Arad, een piepklein pioniersstadje in de Negev, de Israëlische woestijn. Officiële reden voor de gezinsverplaatsing is het gezonde klimaat voor zijn jongste zoon, die aan astma lijdt. Met Arad als thuisbasis blijft hij actief op verschillende vlakken: als professor literatuur aan de woestijn-universiteit van Be'er Sheva, als verdediger van het stuipstrekende vredesproces, als correspondent en opiniëschrijver voor uiteenlopende kranten (o.a. De Morgen), als 'schop de mensen tot ze een geweten krijgen' activist binnen de Israëlische samenleving.

Dezelfde Zee verscheen in 1999, en is daarmee Oz' meest recente werk. Zowel inhoudelijk als vormelijk biedt het boek een adempauze binnen de literaire wervelstorm die Amos Oz gewoonlijk voortbrengt. Waar zijn voorgaande publicaties steeds geleerd waren aan de complexe Israëlische samenleving, kan men *Dezelfde zee* perfect vatten onafhankelijk van nationaliteit, religie, of voorkennis. Het boek beroept zich immers op universele thema's: liefde, verlaten, de zoektocht naar de (on)zin van het bestaan - en het noodgedwongen afscheid van dierbaren.

De drie hoofdpersonages dwalen een zomer en een winter over twee continenten. Albert Danon is een bejaarde accountant te Bat Yam in Israël. Zijn zoon Rico zwerft door Azië. Dita, Rico's vriendin wacht

samen met Albert tot Rico genoeg van het zwerven heeft.

Nadia, Rico's moeder, is overleden aan kanker. Zij is de grote afwezige, waar zowel Albert als Rico naar blijven hunkeren. Dita staat tussen hen in. Als vrouw voor beiden, vormt zij de link van Rico naar zijn overleden moeder, en van Albert naar Bettina, een vriendin.

Wat lijkt het relaas te worden van een klassieke driehoeksverhouding, transformeert na de eerste dertig pagina's tot een harmonieuze polyfonie.

personages rond zich, en treedt vervolgens hun wereld binnen. Amos Oz praat met Dita over de kwaliteit van haar script, is aanwezig op de begrafenis van de timmerman, belt Bettina op, vervoegt Albert.

Door zelf een personage te worden, stelt Oz zich in staat te spreken over wat niet verteld kon worden: moeder.

Naast het indringende verhaal, maakt het vormaspect *Dezelfde zee* zo mogelijk nog ontroender.

Tegen de conventies van proza in, componeert Oz zijn symfonie - van menselijke gevoelens in dichtvorm. Het boek beslaat nauwelijks 300 pagina's, waarvan het merendeel slechts vijf à tien dichtregels bevat. Deze worden afgewisseld met delen in proza. Via de gedichten laat Oz zijn personages met elkaar praten, de levenden zowel als de doden. Tijd en ruimte laat hij daarbij achterwege. Door het hanteren van deze stijlfiguur wordt het bijvoorbeeld mogelijk dat Rico simultaan commentaar kan leveren bij een gesprek tussen Dita en Albert, hoewel hij daar ver vandaan is. Daarenboven haalt Oz de grens tussen feit en fictie onderuit door zichzelf te presenteren als personage. Geek genoeg winnen de overige romanfiguren daardoor net aan geloofwaardigheid. Het wordt immers minder duidelijk wie precies wie creëerde, wie er nu oordeelt en wie beoordeeld wordt.

Dezelfde zee is een bloedmooi boek. Het leest vlot, maar verhaal en beeldspraak beschikken over venijnige haakjes die beloven lang te blijven hangen. Als persoonlijk hoogtepunt ervaarde ik de entre-parenthèses over de in volledige vrijheid levende verschrikkelijke sneeuwman van Tibet of de Russische handelsreiziger naar Nanking. Te midden van het verhaal van Rico, Albert en Dita, de geve-

lig geschetste nevenpersonages en het eigen treffen met de zo lang verborgen moeder, slaagt Oz er namelijk in om bij wijze van tussendoortje pareltjes af te leveren als volgt:

'Een Russische handelsreiziger die op weg was naar China

Bont en edelstenen brengen van Nizjni naar Nanking, en van Nanking nam hij op de terugweg juwelen en zijde mee. Hij hield van maaltijden en dronk in herbergen onderweg, verhalen van vreemde reizigers 's avonds laat bij het vuur in de haard, en de gunsten van dienstmaagden op het stromatras bij het licht van een aardewerken lampje. Hij genoot van de listen van het verkopen en de tactiek van het aankopen, een subtiële, geduldige zaak, die leek op het spel van de liefde waarbij de talmer won en de hardlopers doodlopers waren: wie begeerde moest overschillig kijken en wie vrolijk was moest zich vermommen als weifelaar. In de lente zette hij koers naar het oosten en elke herfst keerde hij terug naar huis, hij doorkruiste rivieren en bossen, vlakten, bergpassen, van jaar tot jaar groeide de muitschat die hij verborg in een kruik in het zand van zijn erf.

Op een avond, in de hut, at hij en bedronk zich tot middernacht, betaalde vooruit aan een meisje dat zou wachten op zijn bed en zijn beddengoed zou verwarmen, na haar vertrek lag hij voldaan op zijn rug en berekende en telde zijn winst van dat jaar, van het jaar daarop en hoeveel maal hij dat zou vermenigvuldigen in de tien jaar hierna. Totdat zijn oogleden dichtvielen en hij insliep en bij zonsopgang schudde de dienstmaagd vergeefs aan zijn schouders, verhoef haar stem en schreeuwde, het hele dorp schrok op. Dit alles is lang geleden en sindsdien uit het hart verdwenen. Binnenkort jij ook.'

Eva Smets

En na een worden verschillende verhaallijnen zorgvuldig gedrapeerd rond Albert, Rico en Dita. Zo schetst Oz subtiel de liefde van Bettina voor haar kleinkinderen. We maken kennis met Doebi Dombrov, een verwaide producent en Gigi Ben Gal, trots en luid. Zij willen Dita's script verfilmen - of willen ze meer? Er is de Griek uit Jaffa bij Tel Aviv, die de doden terugbrengt - maar dan zelf overleed. Volgt de timmerman uit Sarajevo, die zoveel van opera hield maar zich verhing. Er is het jongetje in Sri Lanka, waar Rico terug kind bij kan zijn. In Tibet trekt hij dan weer rond met de Portugese hoer Mirjam. Als zij de liefde bedrijven zal Albert Danon te Bat Yam het zijn zoon verwijten - maar Nadia vergeeft: 'Zijn moeder zegt: / Ik zie het anders. / De zwerftocht is goed / voor wie het spoor bijster is. / Kus, mijn zoon, de benen / van de vrouw Mirjam / wier baarmoeder jou even / teruggaf aan mij'. Wanneer alle draden gesponnen zijn, kijkt Oz op van zijn schrijftafel in Arad, en bekent. Hij verzamelt de

ARTIS BRUSSELT! JIJ OOK?

ARTIS CULTUURKRING ORGANISEERT:

FOTOWEDSTRIJD "In de lelijkheid van Brussel zit veel schoonheid"

Hoe ziet jouw Brussel eruit? In kleur of juist in zwart/wit.

In het kader van de jaarlijkse Brusselweek (van 5 tot 9 maart 2001), organiseert Artis een fotowedstrijd rond contrasten in Brussel. Aarzel dus niet, trek er eens op uit en zet je eigen indrukken om in afdrucken of laat je inspireren door interviewfragmenten waarin Brusselaars spreken over "hun" Brussel.

Lever je werk (max. 5 foto's) in op Dienst Cultuur voor 16 februari 2001. Het wedstrijdreglement en de interviewfragmenten zijn eveneens beschikbaar op Dienst Cultuur. Nog meer info? Mail naar artiscultuur@yahoo.com of neem contact op met Veerle (0479/69.87.92) of Goele (02/629.51.50).

Column

Parijs

Ik stond gezellig op de Eiffeltoren te keuvelen met mijn vrouw, toen ik plots een andere toerist zag, in een moeilijk moment. Ik liep ernaartoe en mepte hem over de reling. Waarna ik goedgemutst terugwandelde naar mijn eega. Een onzeker type volgde mij en keek me verschrikt aan, "W-w- wat doet u nu?" riep hij uit, waarbij het me niet ontging dat de man last had van stotteren.

"Ik geniet van het werkelijk ravissante uitzicht uiteraard," antwoordde ik vriendelijk. Ik zag dat de man nog iets wou zeggen en knikte hem bemoedigend toe, teneinde hem

op zijn gemak te stellen.

Andermaal begon de man zijn uitspraak met enig stotterend geluid. M-m- maar u u u hebt die man Ver-moord!"

"Oh dat," repliceerde ik monter. "Ik heb die man enkel gered van een gewisse dood."

Toen echter bleek dat de arme man me nog steeds niet-begrijpend aankweek vervolgde ik: "Kijk, ik zag dat die arme man helemaal overweldigd werd door dit ongelovelijk impressieve uitzicht. Hij stond blijkbaar op het punt een appelflauwte te krijgen, wat niet zonder gevaar is natuurlijk, voor je het weet zit je met een acuut zuurstofgebrek in je hersenen en krijg je onherstelbare schade waardoor mensen zowel motorische als mentale handicaps kunnen ontwikkelen," legde ik uit. "Teneinde dit

te voorkomen besloot ik over te gaan tot een meer directe actie. Ik plaatste mijn handpalm tegen zijn gezicht en dit met een eerder ongewone kracht. Waarna hij blijkbaar maar even later alsnog over de reling duikelde. Werkelijk meneer, ik zie geen oorzakelijk verband tussen mijn actie en de spijtige val van meneer."

De man was helemaal rood geworden en plots riep hij hevig uit: "Maar u bent gek, u bent krankzinnig, u moet worden opgesloten, u bent een moordenaar!"

"Integendeel," moeide mijn levensgezellen zich vol trots in het gesprek, "mijn man is een held!" En hierbij vleide ze haar heerlijke boezem tegen mijn stevige borstkas en drukte haar lippen tegen mijn mond waarna we als het ware kusten.

De toeschouwer werd blijkbaar he-

vig verward door deze plotse interventie en begon te stamelen:

"M-, m-, m-, hoe-hoe-hoe, k-ku-kunt U?"

De situatie werd ernstig, ik kon duidelijk zien dat de man op het punt stond om een appelflauwte te krijgen, door al die opwinding natuurlijk, bedacht ik deemoedig.

Daar we door het voorbij gesprek toch een zekere band hadden opgebouwd besloot ik hem te redden. Ik liep op hem af en verkocht hem een muilpeer, waarna ook hij zich in de diepte stortte.

"Zo zie je maar," zei ik tot mijn echtgenote, "je noodlot kan je niet ontlopen, als je tijd gekomen is, is je tijd gekomen." Waarna ze me bewonderend aankeek.

Gino

Fabeltjes

KRANT

Geruchten en Gedachten, waarvan niet bewezen is dat ze niet waar zijn!

Het is een wrede wereld waarin we leven. Nauwelijks is bekend geraakt dat 85 % van alle kankers niet door sigaretten maar wel door de uitstoot van schadelijke dampen van onze fijne industrie veroorzaakt worden, of we krijgen om de haverklap het smoolwerk van Patrick Janssens op tv te zien. Van Patrickken gesproken: ook de Heer Steen Patrick Facility Manager schijnt last te hebben van teveel dioxines in zijn bloed. Nog maar pas had hij dat van die kankers gehoord, of hij gaf het bevel tot het rooien van de ranke populieren langs de Triomflaag. Hij herinnerde zich immers dat Ronald Reagan, een vorige President van de fucking USA ooit uitkraamde "dat 30 % van de luchtvervuiling door bossen en moerassen veroorzaakt wordt"

Althans volgens onofficiële bronnen tenminste (in hoeverre een bezopen Universitaire Medewerker om elf uur 's ochtends niet eerder als officieel beschouwd moet worden), want in werkelijkheid is dit weer een sublieme mastermove van de Man van 10 Miljoen om de pers - en dus de Publieke Opinie - te misleiden. De campusverkrachter is namelijk ontmaskerd !!

De Heer Steen Patrick Manager (de John Cordier van onze schone Universiteit) heeft immers, na maandenlang speurwerk, deze laaghartige schurk bij de stekken gevat. Het gaat hier om een Langpotige Eksterverkrachter, (Pica Pica Raptor Magnus) die bij voorkeur vanuit populieren opereert. Deze monsterlijke gevederde pervers huist in de toppen van de ranke, oer-typische populier, en wacht tot er een prooi zich aandient. Geruisloos duikt hij dan naar beneden, en dankzij zijn spanwijdte van meer dan twee meter, kan hij in een zucht en een steun zijn vele lusten botvieren. Dit is natuurlijk te gek om los te lopen, en om geen Paniek te zaaien, werd via het rioolcircuit het

Phabeltje verspreid dat het om mi-lieubescherming zou gaan.

Kwatongen beweren dan weer dat het hier om een ultieme propagandastunt van Heertje Eeraerts, SoR-Voorzitter en Marionet van Mister X, gaat. Mister X zou hem namelijk ingefluisterd hebben dat zijn hervkiezing - en die van zijn discipelen - zeer wijfelachtig was, en dat hij "iets aan zijn PR" zou moeten doen. Heertje Eeraerts bleef de hele nacht wakker, broedend als een kip op haar ei, en toen de ochtend-zon

haar gouden licht over de ochtendspits uitgoot, was het gelegd: hak die bomen om die het zicht op mijn Portret belemmeren !! Zoals iedereen intussen wel al weet, mocht het weer niet baten.

Er gaan anders nog veel bomen omgehakt mogen worden, want de BSG-zaal is vorige ten prooi gevallen aan een tot de tanden gewapende bende in Albanië tot levenslang veroordeelde gangsters, die met de opbrengst van de WK-TD aan de haal gingen. Twee kereltjes met bivakmuts en alampistool (kan levensgevaarlijk zijn als het ingeslikt wordt) ontfutselden de kassa aan de twee dronken bakvisen die aan de ingang zaten, liepen naar hun auto, en reden weg. Iedereen stond erbij en keek ernaar, en in de verte blafte een hond. Pas achteraf kwam iemand op het idee om de nummerplaat te noteren, maar de vogels waren allang gevolgen.

Camera's in het BSG, nu !! Zou trouwens een aardig duitje opbrengen indien aangesloten op het

internet. Of National Geographic.

Heertje Eeraerts en zijn akolieten ondergingen hetzelfde lot als de

CVP, en werden met pek en veren afgevoerd. Jawel: voor het eerst sinds 1203 heft de Lijst - dat kartel rariteiten en wonderlijke spelingen van de natuur - géén meerderheid

meer in de SoR-vertegenwoordiging. Gedaan met lachen! Voor Heertje Eeraerts moet dit een zware klap zijn, maar voor zijn geheimzinnige Mentor, Mister X, is dit een ware catastrofe. Hij zal nu zelf op de voorgrond moeten treden als hij iets van zijn hidden agenda uitgevoerd wil zien worden. En dat is niet gemakkelijk als ge al kalend zijt, maar nog niet de kaap van de veertig overschreden. Maar niet alleen voor Mister X breken moeilijke tijden aan. De nieuwe SoR is van plan om eindelijk eens schoon schip met een aantal structurele malversaties te maken. Zo vernamen wij dat het wel eens zou kunnen dat de privatisering van het restaurant niet doorgaat, dat de zwarte kassa's van een aantal zeer welbepaalde diensten (en we gaan het hier NIET over Dienst Huisvesting hebben) wel eens opgedoekt zouden kunnen worden, en - en dit is pas schokkend nieuws - dat de pachtovereenkomst met Annick Beverage and Food (verantwoordelijk voor den teloorpank van het KultuurKaffee) wel eens herzien zou kunnen worden.

Halleluia !!

Wie weet krijgt de VUB binnenkort terug een echt studentencafé, en geen derderangstaverne die als thuishaven dient voor lui die in Limburg niet meer welkom zijn. Maar dat moeten we nog zien natuurlijk.

Nog een leuk weetje: Rik 'T'm an

Homesick Alien' Van Aerschot, de merkwaardige Voorzitter van de Raad van Bestuur en Vicomte d'Euheu, raadgever van Prins Laurent, zijn één en dezelfde persoon! Echt waar! Rik moet ervoor zorgen dat de Prins niet dezelfde stommititeiten begaat als zijn achterlijke broer, die op de koop toe Hugo Sol als raadgever had. Ge zult het maar meemaken. Het verschil niet kennen tussen een volautomatische varkenslachterij en een stom wijf, en dan nog de godganse dag naar Mijnheer Sol moeten luisteren. En nu geen flauwe grappen over professor cuuhhh...

Met de Barones gaat het anders ook goed. Na haar aftreden is deze pronte dame allerminst in een zwart gat terechtgekomen. Zij houdt zich oa bezig met lesgeven en het bezoeken van mentaal gehendikepten. Andersvalieden die haar op theebezoek willen kunnen steeds naar 02/217.11.28 bellen. Of iemelen naar: elswitt@eek-scrotch.com. (Het puntje achter de 'com' is een punt -leesteken- en géén 'dot', zoals in 'dot com'.)

Waartijk moeilijke dagen voor de paddestoeliefhebber. Het gerucht gaat namelijk dat een Groot Denker die hier professor is en zich wel eens met de zelfkant van het bestaan bezighoudt (en het gaat nu WEER NIET over professor euuhhh...), zich over de Beleidsnota Begoring 2000 gebogen heeft. Het resultaat is er ook naar. Zo lezen wij onder punt 1.6, Internationalisering: "inzake ontwikkelingsamenwerking worden sinds 1996 prioritaire projecten gesteund die kaderen in de concentratielandenpolitiek van de VUB". Concentratielandenpolitiek ??? En dan maar zagen over het extreem-rechts discours dat onze maatschappij vergiftigt! Maar het kan nog gekker. Onder 'Methodes' - betrekking hebbende op het verbete-

(vervolg van p 3)

elitarisering van het hoger onderwijs uit voortvloeiend, in de zin dat "de grootste ook de beste" is. Dit verklaart ongetwijfeld ook waarom de Leuvense universitaire overheid zo pro is.

- De degradatie van de waarde van ons huidige universitaire einddiploma. Hoewel onze licentie duidelijk een master is - zij geeft toegang tot het doctoraat - hoort ge meestal twee beweringen. Ofwel dat onze licentie eigenlijk maar een Bachelor is, - het argument is dan meestal: in

Amerika duurt een Bachelor vier jaar. Dit komt echter omdat de Amerikaanse studenten tijdens die eerste twee jaren hun totaal abominabele middelbare schoolniveau moeten ophalen. In de pre-decretaal gecombineerde wetten op de academische graden uit 1949 werd daar expliciet rekenschap van gegeven: in tegenstelling tot de Europese buitenlandse studenten, kon een Amerikaanse student be-eerste-kanner maar gebruik maken van de vrije toegang tot het hoger onderwijs hier, indien hij of zij twee jaar 'college' achter de rug had, en niet gewoon vanuit de 'high school'. Een kandidaat is een bachelor, een licentiaat is een master. Daarvan afstappen komt neer op het uitreiken van een bewijs van onbekwaamheid

aan onze eigen - nochtans zeer goed aangeschreven - hoger onderwijs-systeem. En waarom? Omwille van buitenlandse centen? De candidatuur is wettelijk gelijkgeschakeld met het graduaat (of het regentaat). Dit ziet ge bijvoorbeeld aan de loonbarema's. Een candidatuur duurt in het algemeen echter slechts twee jaar, omdat zij expliciet voorbereid op de licentie. Wanneer men nu zegt die te willen optrekken naar drie jaar, met de expliciete verjizing naar haar relevantie voor de arbeidsmarkt, dan denk ik wel dat het duidelijk is waar men op uit is: het het verbrken van die automatische doorstroming. Dit heeft men in de Verenigde Staten al in de jaren '60 en '70 doorgevoerd (en raad eens: op vraag van wie? De industrie!), et als gevolg dat de overgang van Bachelor naar master nog maar door een zeer kleine, elitie minderheid wordt gemaakt¹⁸. Niet alleen zijn er een heel aantal beperkende maatregelen, het kost bovendien ook nog een smak geld. *Bye bye democratisering!*¹⁹

- Tenslotte het recht op onderwijs op alle niveaus en in alle disciplines in uw eigen taal. Ge zoudt denken dat dit in een landje met een geschiedenis als het onze een evidentie is. Niets is minder waar! *Om een reële internationale mobiliteit op Master-niveau met tweerichtingsverkeer in de hand te werken, met de mogelijkheid voorzien worden om opleidingsonderdelen in het Engels te doceren. De potentialiteiten en consequenties*

van een Engelstalig curriculum voor een studenteninstroom op Master-niveau zouden zorgvuldig geëvalueerd moeten worden via een markt-onderzoek of recruiteringsonderzoek. (sic!!!) Wat staat daar dus eigenlijk. Dat de 'Bachelors' gedeeltelijk en de 'Masters' volledig in het Engels moeten kunnen worden gegeven. Laten we duidelijk zijn: het gaat hier niet om bijzondere programma's die voor bepaalde categorieën (buitenlandse) studenten worden ingericht, zoals dat ook nu reeds lang bestaat (bijvoorbeeld de "Human Ecology" bij de biologen). Het gaat hier over de gewone, reguliere studierichtingen! En wie heeft dat geschreven, denkt ge, één of andere omhooggevalen Eurocrat? Neen. Ieue lezer, onze eigenste Faculteit Wetenschappen heeft dat proza geproduceerd in haar 'ontwerpstandpunt' over 'Bologna' op 7 november jongstleden! daar is ze weer, de Beste Engelstalige Universiteit van Zuid-Elense, allen daaraan! Ongeloofelijk maar waar: nog geen dertig jaar geleden heeft men na honderd jaar strijd eindelijk de volledige vernederlandsing van het hoger onderwijs in Vlaanderen verkregen, en we staan al klaar om ons erfgoed te verkopen voor dertig zilverlingen. Arme, gecompliceerde Vlamingeskes toch! Want dat is eigenlijk wat ze denken: wie zou er hier nu in het Nederlands komen studeren? En inderdaad, inderdaad, onze vriend Rothkopf van daarstraks: *si le monde se dirige vers une langue commune, cette langue soit l'anglais.*²⁰ Wel, dat hij dan maar thuis blijft; hij kan hier niks komen doen. Niet alleen creëert ge op die

manier een enorme sociale drempel voor de eigen volking, ook de verdere ontwikkeling van de moedertal als wetenschapstaal wordt hierdoor volledig geblokkeerd, ook de mogelijkheid om de democratische discussie over wetenschappelijke vraagstukken binnen de eigen gemeenschap op niveau te kunnen voeren wordt ernstig gehypoteceerd. Ach, wat zoudt ge u inlaten met dat gepeupel. Maar Frans spreken, ho maar!

Is "mee evolueren" met deze nefaste tendensen "revolutionair", zoals de journalist van De Morgen tegenover Van Camp beweert? *Plus que ça change, plus que ça reste la même chose.* Tegenwoordig is het verschil subversief, en verschil maakt ge niet, dat ontstaat doorheen een geschiedenis, doorheen elke geschiedenis. Ge kunt maar cosmopoliet zijn als ge beseft dat ge van ergens komt, en bijgevolg ook iets 'van uzelf' te bieden hebt. Niet een "gemeenschappelijke ruimte" maar een grensoverschrijdende gemeenschap gebaseerd op wederzijds respect en vrijheid is daartoe de juiste 'plaats'. Efficiënt is dat niet, en veel zal ge er bijgevolg niet aan verdienen. Ook uw hegemonie vergroot daardoor niet. Juist goed. Inefficiëntie is emancipatie. Het is dat, of de staat van permanente belangenoorlog. En komt achteraf niet zeggen dat ge het niet geweten hebt. Behoedzame behoudsgezindheid is in deze tijd van universele gelijkshakeling de enig mogelijke houding voor de ware revolutionair.

Karin Vereist

ren van het onderwijs hier ten campusse - vinden we nog "De disciplinegewijze evaluatieprojecten bestaan uit peer review door externe refereren met internationale faam." Enter studie bureau Snork & Partners, de clowns van het auditgebeuren! Kan iemand ons, los van de goedkope George W. Bush-achtige taalfoet, eens komen uitleggen wat dit betekent? Of is dit stijl Nieuwe Economie, en is het weer gebakken lucht?

Wat anders geen gebakken lucht is, is het dossier (of heet dat tegenwoordig anders?) "Competentiegericht Leren in Flexibel Onderwijs - Het Vernieuwde Onderwijsconcept van de VUB". Deze lijvig turf werd geproduceerd door een zekere Thea Derks en wel in opdracht van de Dienst Onderwijszaken. In het kader waarschijnlijk van zo'n "disciplinegewijze evaluatieproject door een externe referer". Mevrouw Derks is geen katje om zonder handschoenen aan te pakken. Zij is immers het brein achter de fameuze bijenkorven van de CVP, die binnenkort trouwens herdoopt wordt in KBL. Naar het schijnt Voor alle duidelijkheid staat deze afkorting NIET voor KBLux, maar wel dege-lijk voor Katholieke Bijen Liga. Goedkoop, nietwaar, maar dat kan allerminst van heel deze operatie gezegd worden. Maar heel toeval-ig nu is Lernout en Hauspie eindelijk failliet aan het gaan. Komt het niet goed uit voor bepaalde West-vlaamse voorzitters dat zij en hun bijjes nu een flinke smak geld in hun nek gedraaid krijgen? De hanken storten zich als gieren op de res-

tanten van de leperse gruppenmakers, en dankzij onbesproken bestuursleden als Dehaene Jean-Luc, zullen de miljoenen wel tot bij de familie De Clerck geraken.

Wie hier helemaal niet mee kan lachen, is De Krant natuurlijk. "Waarmee wel?", horen wij u al denken, maar dat blijft onder ons. Feit is dat de Heren en Dames van dit periodiek (iets wat niet van uw lievelingsblad gezegd kan worden, maar wij laten liever kwaliteit over kwantiteit primere(n) serieus in moeilijkheden aan het geraken zijn. Zo zagen wij de Heer Gonthier, sinds jaar en dag Verantwoordelijk Uitgever en in die hoedanigheid tegenhanger in letterlijke zin van de intellectuele zwaargewichten die de rest van de redactie uitmaken, verleden week in volslag paniek over de campus razen, op zoek naar de verdwenen laptop van Raf Devos. Raf Devos, een heerschappij dat over meer bijnamen dan Eric Aerden of pakweg Heertje Eeraerts beschikt, was ooit SoR-voorzitter. Wat heeft 's mans verdwenen laptop nu in 's hemelsnaam vandoen met Ewgin Gonthier, De Krant, de KBL en dus in ruimere zin met financiële malversaties en het faillissement van L&H? Alles. Op Raf's computerke stonden namelijk AL zijn speeche, kwinkslagen, wizen, holle frasen, ontwijkende tussenvoegsels, uitroepen van pijn, blijdschap en verlichting, afspraken, namen, enzovoorts. Kortom alles wat Raf maakte tot wat hij was. Een paar jaar geleden was hij zijn elektronische vriend kwijtgelopen, en het jaar daarop was het gedaan met zijn politieke carrière. De computer werd nooit teruggevonden, en Raf verdween.

De Ultimate Rescue Disc Recoverer die De Krant bestuurt, zond in extremis een laatste pakket bits en bytes naar het door het wegvallen van L&H Speech Products tot barre leegte herschapen brein van de Heer Gonthier en, bij uitbreiding, dat van de hele redactie aldaar. De levensnoodzakelijke opdracht was simpel. Vind Raf's laptop, en zet zijn harde schijf over op het Brein van De Krant.

Zo een beetje vrije stijl *Matrix*, *Apocalypse Now*, *Fear and Loathing in Las Vegas* en *Kubouter Plop in The Slave*.

Hoe anders de baartjike nonsens verklaren die in de gedaante van een Recht van Antwoord Moeial Incorporated bereikte? Nu hebben wij de afgelopen weken al meer Rechten van Antwoord toegekregen - die er eigenlijk geen waren omdat ze NIET gepubliceerd mochten worden (stil daar achteraan !!), en dat allemaal omdat sommige luitjes zich op de teentjes getrapt voelden door de FABELTJESkrant. Wij maken ons daar dus niet al te druk in, maar het faxke van De Krant gaan wij U niet onthouden.

Eerst en vooral kunnen we het Mainframe van De Krant aanraden om eens een advocaat of een humaniorastudent in dienst te nemen, want een Recht van Antwoord moet wettelijk gezien per aangetekend schrijven aan de Heer Verantwoordelijke Uitgever gericht worden. Simpel toch? Of waar dient een VU anders voor? Nu ja, wij hoefden dus helemaal niets te publiceren, maar alla.

En dan de inhoud...jongens toch. "In het artikel wordt beweerd dat De

Krant geld krijgt van het rectoraat. Wij zouden er graag op willen wijzen dat De Krant een commercieel karakter heeft en bijgevolg de inkomsten haalt uit advertenties. Wij krijgen dus geen geld van het rectoraat, maar verkopen echter wel advertentieruimte aan de Dienst Communicatie. In tegenstelling tot De Moeial, die jaarlijks een subsidie van 300.000 BEF krijgt van de Sor, moet De Krant dus zelf geld genereren om de kosten te betalen. Het voordeel is dat wij een onafhankelijk redactiestatuut hebben."

Tja...

Wij beweren inderdaad dat De Krant geld van het rectoraat krijgt, en dat De Krant een commercieel karakter heeft, zal ook wel waar zijn. Het staat immers in de Fabeltjeskrant, nietwaar? Het klopt verder ook nog dat onze commerciële (naar de Student Customer Consumer toe zeker?) concurrent inkomsten uit advertenties haalt. Maar dat al dit zou impliceren dat ze daarom geen geld van het rectoraat krijgen ??? Omnia comparatio claudicat, maar dat zou hetzelfde zijn te beweren dat Bush geen privéfondsen krijgt OMDAT hij een toelage van staatswege krijgt. Ook wij krijgen 300.000 frank, maar laat ons ernstig blijven: hoe kunt ge daar nu mee een kwaliteitsperiodiek runnen? Dus...

En zelf geld 'genereren'...dat zouden wij ook graag kunnen.

Het einde van hun faxke weet dan nog:

"Daarnaast wordt er beweerd dat De Krant een lokaal heeft en De Moeial niet. Het dient te worden gezegd dat De Moeial als dienst van de Sor automatisch een bureau krijgt toegevoegd, terwijl De Krant bij de op-

Colofon

De Moeial

Tweewekelijks studententijdschrift van de VUB in samenwerking met het Brussels Studenten-genootschap, Studiekring Vrij Onderzoek en Dienst Kultur. Ons redactielokaal bevindt zich naast het KulturKallec

Pleinlaan 2, 1050 Brussel
tel: 02/629.23.38
fax: 02/629.23.37

Coördinator
Stefan Prins

Vice-coördinator
Pieter Visser

Secretaris
Ruth Lemmens

Penningmeester
Wouter Devriese

Lay-out
Ruth Lemmens, Stefan Prins

Redactie
Stefan, Ruth, Pieter, V. Wouter, Sami.

Illustraties
Jeroen, arehief

Foto's
Redactie, Stefan, arehief

Achterlap
Sarah Daeleman

Medewerkers
Pieter B. Pieter D. Nick D. Nic P. Maarten, Cemil, Philip, Sidonie, Didier, Anne, Tom, Sven, Ruben, Karin, Sarah, Moniek, Houbi, Gino, Jasmijn

Abonnementen
Verantwoordelijk: Ruth Stormonp rek.nr.001-1386975-48 met melding abo
Gewoon abo: 333 Bef
Steunabo: 1000 Bef

Verantwoordelijke Uitgever
Domenico Vaccaro
Pleinlaan 2, 1050 Brussel
Oplage: 2500 ex.

De redactie is niet verantwoordelijk voor publicaties van het BSG, V.O. en Dienst Kultur.

richting zelf op zoek moest naar een lokaal en dat als erkende studententkring slechts na de nodige onderhandelingen heeft verkregen."

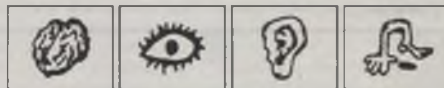
Maar lieve vrienden toch, natuurlijk hebben jullie een lokaal. Het was maar om te lachen. Straks begint Gonthier ook nog een eigen leven te leiden! En ocharme, het zullen heel zware onderhandelingen geweest zijn, te oordelen aan de grootte en de uitrusting van het Lokaal.

Volgende keer misschien eens, met zelf gegeneerd geld uiteraard, bij Jones & Goldstein Real Estates gaan zien?

De Moeialkwal

de kultuurkrant

trefcentrum Y' - dienst cultuur (02)629.23.25 <http://www.vub.ac.be/cultuur>

CONCERT

DONDERDAG (23) november 2000-Kultuurkafé, 22u, inkom gratis

KK-NULL (JAP) & JON ROSE (AUS)

KK-NULL: gitaar
Jon Rose: viool

<http://www.lsr1.com/vc/artist/null.html#kazuyuki>
<http://www.euro.net.nl/users/jrviolin/>

DJ: Some Noise

Kazuyuki K.NULL studeerde bij de Japanse Butoh dancer Min Tanaka en begon snel daarna (in 1983) in clubs en galerijen te improviseren met elektrische gitaren. Ondertussen speelde hij met grote namen uit de avant-garde zoals Zeni Geva, John Zorn, Fred Frith, the Melvins, Jello Biafra (ex-DEAD KENNEDYS) en speelde het voorprogramma van Sonic Youth. Samen met Jon Rose die eerder het publiek van het Kultuurkafé verbaasde met zijn improvisatietalent op zelfgebouwde viool, brengt hij een uniek concert voor België.

DONDERDAG (30) november 2000-Kultuurkafé, 22u, inkom gratis

JON & THE NIGHTRIDERS (US)

John Blair: gitaar
David Wronsky: gitaar
Sam Bolar: bas
Fete Snyder: drum

DJ: Ivan Retroff

Dit surfopreden is een kanjer van formaat. Jon & the Nightriders bestaat sinds 1979 en bracht ondertussen een 10-tal LP's uit waaronder de vorig jaar verschenen Moving Target, die onder de beste albums aller tijden mag gerekend worden. Dit jaar pakt Jon met een nieuwe LP "Undercover" uit. Hiervoor dook hij in het diepe surfverleden om The Pyramids (1964), The Astronauts (1963), The Original Surfaris (1963), The Phantoms (1963) en veel van die vergane glories uit het begin van de jaren '60 op te duiken. Terug naar de roots van de surf want het was toen dat Dick Dale samen met Freddy Fender de reverb toevoegde aan de instrumentmuziek van o.a. The Fireballs en alzo de surfmuziek uitvond. Begin al maar te dromen van zonovergoten stranden, metershoge golven, brown baked corpses en cuba libre on the rocks.

DONDERDAG (7) december 2000-Kultuurkafé, 22u, inkom gratis

MONDO CANE (B)

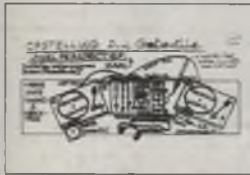
Frank Janssen: bas, zang
Ben Van Camp: zang, gitaar
Anton Janssens: zang, keyboards
Micha Vandendriessche: drums, zang

DJ: SVN

'Mondo Cane' betekent eigenlijk 'Wat een ellende!', maar is sinds kort de naam van een nieuwe Gentse groep. Waarom dit viertal besloot hun opwindende muziek onder deze naam op de wereld los te laten, valt niet te achterhalen, maar is dat überhaupt wel belangrijk? En is het van belang dat de groepsleden een verleden, heden of toekomst hebben bij bands als L. Santo, Noordkaap, Soapstone of Mauro? Samen brengen de vier een volstrekt uniek, eigenzinnig en veelzijdig geluid voort. Je kan hun muziek hoogstens omschrijven door naar vage invloeden als rock, jazz, oude blues, showtune en chanson te verwijzen. Mondo Cane brengt hedendaagse, absurde levensliedertjes met de nodige tongue-in-cheek humor, met teksten in het Frans en het Engels waarin de meest bizarre personages een eigen leven leiden. Mondo Cane vergelijk met andere bands is dan ook not done.

DONDERDAG (14) december 2000-Kultuurkafé, 22u, inkom gratis

PARTY LIVE (B)

Filip Wauters: gitaar
Bart Maris: trompet
GODEVILLE: turntable, spoken words, beats & noises

Dit Trio ontstond uit de onvrede van dj GODEVILLE die bij elk dansfeest opnieuw de greatest hits hoorde en de gemakzucht van de dj's. Nauwelijks verhaal, avontuur of sfeer. In tijden van over-informatie is het moet meegenomen wanneer dansmuziek inspireert en vernieuwt, zo ook vonden Filip Wauters en Bart Maris. Rasmuzikanten die zowel de electronica als het klassieke instrument hanteren en putten uit een overloos archief van jazz-rock en funkritmes. Tijdens de laatste Gentse feesten hebben ze de Baudelokapel tot in de vroege uurtjes op haar kop gezet. De kapel waar ooit Mozart speelde en de Gentse stadsbibliotheek huiste. Een optreden voor lijf, oren en alles wat er tussen zit. Dit concert krijgt er naast de soundscapes, percussie en scratches ook spoken words van oa. Bukowski, en Lenny Bruce bij. PARTY LIVE zweert bij méér leven op het feest...

CONCERT

DONDERDAG (21) december 2000-Kultuurkafé, 22u, inkom gratis

MINTZKOV LUNA (B)

Min Chul Van Steenkiste: drum
Bert Van Den Roye: gitaar, zang
Lies Lorquet: bas
Pascal Oorts: klavieren
Philip Bosschaerts: zang

DJ: Muziek & Experiment

Mintzkov Luna, een toevallige verzameling muzikaal talent, doorploegde de afgelopen drie jaar de obligate stadia van het slechte repetitiehok, de bedreiging door de Italiaanse maffia, de kapotte bus en het foute festival.

Winnaar van HUMO's Rock Rally 2000, maker van eenvoudige pop-songs met wacko inslag en vooral klaar om het nog beter te doen dan hun Rock Rallyvoorgangers. En "den Humo" zag dat het goed was: 'Die prachtige, wat verveeld in het rond kijkende bassiste! Een mini-Kim Gordon die het publiek geen blik waardig achtte en voortdurend de indruk gaf dat haar gedachten elders zaten, bij echt interessante dingen, bij de nieuwe plotwending in 'Mooi en meedogenloos' bijvoorbeeld. Die Aziat op drums! In de finale ging hij zo wild te keer dat hij de helft van zijn drumstel omver schopte. Geen technicus die, uit vrees een roffel op zijn kop te krijgen, bij hem in de buurt durfde te komen.

Een plezier om naar te kijken, net als de iets discretere, maar niet minder essentiële krachten op keyboards en ritme-gitaar. En dan hadden we het nog niet eens over frontman Philip Bosschaerts, een tenger verschijning die, met opgetrokken schouders, als een rare vogelsoort achter de microfoon stond, maar die wel de naturel en de uitstraling heeft waarmee men het simpelweg moet maken in de rock-'n-roll.

EXPO

15.11 -> 15.12.2000 (werkdag ts. 9u en 17u) - Gebouw M

JACQUES ROZENBERG

Felle, schreeuwende kleuren, gebroken figuren, gekrast en geschnoden... zo komen de werken van Rozenberg over. Tegelijkertijd een expressie van overlevingsdrang, het vooruit willen, het (h)eerlijke in het leven beklemtonend. Niet zo vreemd als je bedenkt dat Jacques Rozenberg, Auschwitz overleefde, weliswaar blijvend getekend.

Deze tentoonstelling willen we u aanbieden als hommage aan Jacques Rozenberg maar vooral omdat er zo nagedacht worden over vrijheid, tolerantie en verdraagzaamheid.

29.11 -> 22.12.2000 (werkdag ts.11.30u en 17u) - Gallery

ROEL JACOBS

Vernissage:
woensdag 29 november
om 19u, Gallery

Vijfveertig zelfportretten luisterend naar de derde symfonie van Görecki. Muziek van Görecki, gekoppeld aan beelden die de componist zich herinnert toen hij als poolse tiener met zijn school de concentratiekampen in de buurt bezocht, liggen aan de basis van de reeks foto's die Roel Jacobs maakte. Holocaustbeelden op zijn eigen gezicht geprojecteerd en terug gefotografeerd. Eerst louter als een portret, later terug als iemand die naar iets kijkt. 45 beelden want in '45 was een oorlog voorbij, maar de herinnering aan die verschrikking niet, nooit.

Wat blijft er over van onze herinneringen? Wat blijft er over van de beelden die we gezien hebben? Is dat dan nog herkenbaar? Voor onszelf? Voor anderen? Hoe lees je een heugenen? Als een oppervlakte met groeven, die op bepaalde manieren, op bepaalde tijdstippen, in bepaalde omstandigheden even zichtbaar worden.

VRIJ PODIUM

ONBEKEND = ONBEMIND

MAANDAG (27) november 2000-Kultuurkafé, 21u, inkom gratis

MAANDAG (11) december 2000-Kultuurkafé, 21u, inkom gratis

Een gezegde dat in het Kultuurkafé niet van toepassing is. Naar goede traditie blijven we tweewekelijks op maandagavond een vrij podium organiseren. Concerten, toneel, poëzie, acrobatie,... alles is mogelijk. Deze maandagavonden in het Kultuurkafé hebben voor de muzikanten een grote aantrekkingskracht. Enkele namen werden voor het najaar reeds ingevuld. Nieuw en verborgen talent is steeds welkom. **Inschrijven en info:** dienst Cultuur.

THEATER

WOENSDAG (6) december 2000-Aula VUB, 20.30u,
250 BEF (6.19 EUR)/300 BEF (7.43 EUR)

DE UITSPREKER

Het Toneelhuis - De Factorie - W.A.C.K.O.
Een theaterabsurdisch event met Chiel van Berkel, Bert Embrechts en Eric Bosteels.
Regie is in handen van Manou Kersting.

Welkom in Jumbo Zottenkot!
Spijtigend spraakbraken.
Klanken kwijtrafen.
Een isoleercel opgetrokken uit seks, points en clous.

Kolder die bijt, tragische idiotie.
Humor met hersens. Hersens met ballen.
Een klein labyrint van de wansmaak.
Een helletocht, een zegeroes.
Een afscheid.

Een hardcore monoloog exterieur in een stevige muzikale performance. Liefst onzuiver en politiek onverantwoord woordterrisme. Rap-klap met een dubbele dosis waanzin.

Chiel van Berkel (tekst en spel) en Manou Kersting (regie) namen bassist Bert Embrechts en drummer Eric Bosteels onder de arm voor een trip waar geen rave-addict tegenop kan. De manische depressie van iedereen die wil stoppen eindelijk uitgebeeld. Bijvoorbeeld met spreken.

WOENSDAG (13) december 2000-Aula VUB, 20.30u,
250 BEF (6.19 EUR)/300 BEF (7.43 EUR)

HET LAATSTE VERLANGEN

een 'kameropera-trilogie' van Elvis Peeters

Twee lemmingen bij de afgrond
Waarom zoeken naar de weg?
Alle wegen lopen dood.
Of ik zwijg of wat ik zeg,
altijd klinkt het idioot.
Als ik nu mijn ogen sluit,
Wordt me alles zuiver wit.
Woorden maken niets meer uit.
Geen leugen die mij nog bezit.

Elvis Peeters, Het laatste verlangen

Elvis Peeters inspireerde zich voor Het laatste verlangen op enkele merkwaardige dieren, die zich door hun specifieke lotsbestemming geplaatst zien voor een beslissende en onherroepelijke keuze in hun bestaan. Hierdoor werpen zij een beklemmend licht op menselijke vraagstukken rond eros en tanatos, moed en lafheid, twijfel en zekerheid, liefde en eigenliefde.

1. Lemmingen plegen zelfmoord door zich collectief van de klip te gooien. Twee lemmingen proberen vlak voor de sprong te weten te komen hoe waarachtig ze tegenover elkaar staan en of de dood hen nog iets kan leren.

2. Bij bidsprinkhanen brengt het vrouwtje het mannetje om na de paring. Twee bidsprinkhanen zijn met zijn tweeën verliefd op hetzelfde vrouwtje. Degene die haar wint zal meteen ook de verliezer zijn. Beide minnaars proberen elkaar tegelijkertijd te ontmoedigen én moed in te spreken.

3. Bij een bepaald soort koraalvissen laat het vrouwtje zich levenslang opsluizen in een koraalholte om haar kroost veilig op de wereld te zetten. Ze groeit en kan er nooit meer uit weg. Het koraalvrouwtje moet kiezen tussen leven in het graf of een liefde in drie wateren die nooit wordt geconsueerd.

productie: Tirasila/coproductie: muziektheatercollectief WALPURGIS

saxofonist Koen Van Roy, contrabassist Chris Carlier, accordeonist Philippe Thuriot, regie: Vital Schraenen, vormgeving: Peter Maschke en Vital Schraenen, compositie: componistduo Carlier/Van Roy, tekst: Elvis Peeters i.s.m. Nicole Van Bael, stemadvies: Helga Van Campenhout

org. Gemeenschapscentrum Elzenhof i.s.m. dienst Cultuur

